శ్రీ రామకృష్ణ లీలామృతము

(లేక శ్రీరామకృష్ణ జీవిత చరిత్ర)

అనువాదకులు :

కీ. శే. వెదురుమూడి కృష్ణరావుపంతులుగారు, బి. ఏ; శ్రీ కంచుకూరు మల్లికార్జునంగారు, బి. ఏ.

ప్రశస్తమైన వస్తువు, అకలంకమైన జీవితము, లోకోత్తరమైన సందేశము. దేహమును పులకరింపజేయు ఆధ్యాత్మికానుభవములు—శైలి సరళము, మధురము. భాష నిర్దుష్టము.—సర్వవిధముల నమూల్యమైన గ్రంథరాజము.

—శ్రీ పా. వే. రాజమన్నారుగారు, గౌ॥ ప్రధాన న్యాయమూర్తి, మద్రాసు.

* * * ఈ గ్రంథము విషయానురూపమై సుబోధమైన శైలిలో రచింపబడినదనుటకు ఎట్టి సందియమును లేదు. * * *

—శ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారు.

* * * ఆధునిక కాలములో వెలువడిన కొలది మహాగ్రంథములలో, అన్నివిధముల నిది యొకటి. * * *

—శ్రీ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు.

526 పుటలు (తృతీయ ముద్రణము) వెల : రూ. 5/-

శ్రీ వివేకానంద జీవితచరిత్ర

(శ్రీ చిరంతనానందస్వామి ప్రణీతము)

ఇందు శ్రీ స్వాములవారి జీవితమున నింతకు పూర్వము గ్రంథస్థములుగాని ముఖ్య సంఘటన లెన్నియో శ్రీవారి సోదరశిష్యులవలన విని వ్రాయబడినవి. ఇది శ్రీ స్వాముల వారి సంపూర్ణ చరిత్ర!

నిర్దుష్టమైన భాష, అందమైన అచ్చు, ఆకర్షకమైన రూపము.

438 పుటలు (అష్టమ ముద్రణము) వెల : { సాదా ప్రతి రూ. 3-50
అట్ట బైండు రూ. 4/-

శ్రీ శారదా దేవి చరిత్ర

(మూడవ కూర్పు)

రచయిత : శ్రీ చిరంతనానందస్వామి

ప్రతి స్త్రీయును పురుషుడును... చదువవలసిన గ్రంథ మిది... అమృతకలశము!... అనన్యసామాన్య నీతిమంజరి... తియ్యని తెలుగు... పాలవంటి శైలి... —ఆంధ్రప్రభ

246 పుటలు వెల : రూ. 2/-

అడ్రెసు. మేనేజరు, శ్రీ రామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు - 4

శ్రీ రామకృష్ణ మఠ ప్రచురణములు

740 పుటలు	శ్రీరామకృష్ణ సూక్తి సుధ (తొలికూర్పు)	రూ. 7/50
496 పుటలు	శ్రీ రామకృష్ణ లీలామృతము (ద్వితీయ ముద్రణము)	రూ. 5/-
144 పుటలు	శ్రీ శారదాదేవి	రూ. 1-25
312 పుటలు	శ్రీ శారదా ప్రసంగములు	రూ. 3-00
540 పుటలు	శ్రీ రామకృష్ణ బోధామృతము (సంగ్రహ జీవితసహితము)	రూ. 3-50
432 పుటలు (సాదా) రూ. 3-50	శ్రీవివేకానంద జీవితచరిత్ర (అట్టబైండు)	రూ. 4/-
564 పుటలు	స్వామి - శిష్య సంవాదములు (ప్రథమ ముద్రణము)	రూ. 5/-
344 పుటలు	బ్రహ్మానంద బోధనలు (ప్రథమ ముద్రణము)	రూ. 3-50
330; 324 పుటలు	సందేశతరంగిణి - 2 భాగములు (ఒక్కొక్క భాగము)	రూ. 3/-
402 పుటలు	పారమార్థిక సంభాషణలు	రూ. 3/-
504 పుటలు	శ్రీమద్భగవద్గీత (ఆఱవ ముద్రణము)	రూ. 4/-

జ్ఞానయోగము 4 00 రాజయోగము	2 50
కర్మయోగము 1 50 భక్తియోగము	1 50
నారద భక్తి సూత్రములు ...	3/-
పరతత్త్వప్రసంగము ...	2/-
శ్రీ నాగమహాశయుని జీవితచరిత్ర ...	1 25
ప్రబోధరత్నాకరము ...	2 25
శ్రీ శారదాదేవి చరిత్ర ...	2/-
దేవీమాహాత్మ్యము ...	2/-
వివేకానందలేఖావళి (మొదటిభాగము)	1 50
వివేకానందలేఖావళి (రెండవభాగము)	1 75
శ్రీరామకృష్ణోపనిషత్తు ...	1 25
హిందూ మతము ...	1 25
అనుష్ఠాన వేదాంతము ...	1 25
కులము, సంస్కృతి, సామ్యవాదము	1/-
వివేక సూర్యోదయము ...	1 25
భారతీయ మహిళ ...	1/-
కఠోపనిషత్తు ...	0 80
శ్రీ పరమహంస నీతికథారత్నములు	0 75
గిరీశచంద్ర 0 75 భక్తిమార్గము	0 50
షికాగో నగరోపన్యాసములు ...	0 50
గురూపదేశములు 0 50 శ్రీకృష్ణవాణి	0 40
శ్రీ రామకృష్ణ ఉవాచ ...	0 37
శ్రీ వివేకానంద శంఖారావము ...	0 37
శ్రీ శారదా సూక్తి నవనీతము ...	0 40
నా సంస్కరణ యుద్ధవిధానము ...	0 37
నా గురుదేవుడు 0 40 బుద్ధ ఉవాచ	0 37
శ్రీరామకృష్ణుడు, వివేకానందస్వామి	0 25
శ్రీ పరమహంస జీవిత సంగ్రహము...	0 25
పరమహంస శ్రీరామకృష్ణుడు ...	0 25
నవీన భారతదేశము ...	0 25
తాపత్రయ చికిత్స ...	0 25
పవహారిబాబా 0 25 ముక్తిమార్గము	0 19
సర్వం విష్ణుమయం జగత్ ...	0 19
శ్రీ రామకృష్ణ ఆరాత్రికము ...	0 12
శ్రీరామనామసంకీర్తనము 0 6 యతిగీతము	0 6
నామతము 0 3 వి. సింహగర్జనము	0 3

శ్రీ దొడ్డ భాగవతము - మొదటి సంపుటము రూ. 6-50; రెండవ సంపుటము రూ. 5-50;
మూడవ సంపుటము రూ. 7-50 (మూడును ఒకేసరి కొన్నచో: రూ. 18-50)

ఇవియేకాక సంస్కృత, ఆంగ్ల, తమిళ, హిందీ, కన్నడ గ్రంథములు,

వేదాంత కేసరి (ఆంగ్లము) శ్రీ రామకృష్ణ విజయము (తమిళము)

అను మాసపత్రికలును మాయొద్ద దొరకును

అడ్రెసు : మేనేజరు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, మైలాపూరు, మద్రాసు - 4

శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము ౧౯ ౧౯౬౨, జూలై; శుభకృత్తు - ఆషాఢము సంచిక ౧

విషయసూచిక

విషయసూచిక

(౩-వ పేజీ తరువాయి)

అందాలొలికే బొమ్మలు

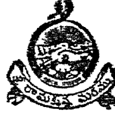
ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కళాకారులు అత్యంతసౌందర్యవిలసితములైన అలంకరణ సామగ్రిని ఆటవస్తువులను తయారుచేయడమే గాక పెక్కు జీవితోపయోగవస్తువులను లాలిత్యముతో తీర్చి దిద్దగలరు. మనదేశ సంస్కృతీ సాంప్రదాయాలలో భాగమైన వీటికి నిత్యప్రోత్సాహం అవసరం.

తృతీయ పంచవర్ష ప్రణాళికలో హస్తకళల పరిశోధన, డిజైన్ కేంద్రా న్నొకదానిని నెలకొల్పడానికి తీర్మానించారు. ఇది రాష్ట్రంలో హస్తకళల నిర్మాణ సాంకేతికాభివృద్ధికి ముఖ్యస్థానంగా విలసిల్ల గలదు.

లభ్యమయ్యే మరికొన్ని ముఖ్యమైన హస్తకళాసామగ్రి :—బిద్రీపాత్రలు; నిర్మల్‌వస్తువులు, దంతం, కొమ్మువస్తువులు; వెండి నగిషీవస్తువులు; కొండపల్లి ఆటబొమ్మలు; నక్కపల్లి బొమ్మలు, నిర్మల్ ఆటవస్తువులు; తిరుపతి బొమ్మలు; మట్టిపాత్రలు; చర్మవస్తువులు; తివాచీలు: కంబళ్లు; చాపలు; పేముఫర్నిచర్ మొదలైనవి. ఇవి ఈ క్రింది వాణిజ్య కేంద్రాలలో దొరుకుతవి.

౧. ది హేండి క్రాఫ్ట్స్ అండ్ కాటేజి ఇండస్ట్రీస్ సేల్స్ ఎంపోరియం, హైదరాబాదు.
౨. వరంగల్ విక్రయశాల, వరంగల్.
౩. అనంతపూర్ విక్రయశాల, అనంతపూర్.
౪. ది సెంట్రల్ సేల్స్ ఎంపోరియం, విజయవాడ.
౫. ప్రభుత్వ కుటీరపరిశ్రమల వస్తువిక్రయశాల, విశాఖపట్నం.
౬. ప్రభుత్వ కుటీరపరిశ్రమల వస్తువిక్రయశాల, తిరుపతి.
౭. ప్రభుత్వ చేతిపరిశ్రమల, కుటీరపరిశ్రమల వస్తువిక్రయశాల, రాజమండ్రి.

స. పౌ. సం. శా., ఆం. ప్ర.

‘అఖిలవిభు శరణొందుమ, యా క్షణంబ యతనికృప నీవ ననుభావ్య మగును వత్స.’

—శ్రీ శారదామణి.

శ్రీరామకృష్ణ ప్రభ

సంపుటము ౧౯ } ౧౯౬౨ – జూలై : : శుభకృత్తు – ఆషాఢము { సంచిక ౧

శ్రీః

సౌందర్యలహరి

మూలము : శ్రీ శంకరభగవత్పాదులు

టీక : నే. భ.

త వాధారే మూలే సహ సమయయా లాస్యపరయా
నవాత్మానం మన్యే నవరస మహాతాండవనటమ్
ఉభాభ్యా మేతాభ్యా ముదయవిధి ముద్దిశ్య దయయా
సనాథాభ్యాం జజ్ఞే జనకజననీమ జ్జగ దిదమ్ ॥ ౪౧

(హే భగవతి)	(అమ్మా)
తవ	నీ
మూలే ఆధారే	మూలాధారచక్రమున
లాస్యపరయా	లాస్య (=నృత్త)మున ఆసక్తి గల
సమయయా	దేవితో గూడ
నవరస	తొమ్మిదిరసముల రూపొందినదగు, లేదా నిత్య నూతనమగు శృంగార రసమున రూపొందినదగు
మహాతాండవనటమ్	గొప్పతాండవము ఆడునట్టి మహానటేశ్వరుని, ఆనందభైరవుని
నవాత్మానం	పైని చెప్పిన నవవ్యూహాత్మకునిగ, లేదా నవరసాత్మకునిగ. కాదా నూతన శృంగారరసస్వరూపునిగ
మన్యే	తలంతును
ఇదం	అగపడుచున్న

జగత్	స్థావరజంగమాత్మకమగు భువనము	ఏతాభ్యాం	ఈ
ఉదయవిధిమ్	ఉత్పత్తివిధానమును	ఉభాభ్యామ్	సమయాంబా మహానటేశ్వరుల యిద్దఱిచేత
ఉద్దిశ్య	ఉద్దేశించి	జనకజననీమత్	తండ్రియును తల్లియును గలదిగా
దయయా	దయతో		
సనాథాభ్యామ్	కూడుకొన్నవారగు	జాతమ్	ఆయెను.

తా॥ అమ్మా, తొమ్మిదిరసముల రూపొందిన, లేదా నిత్యనూతనశృంగారరసమున రూపొందిన, గొప్ప తాండవనృత్తము నాడు మహానటేశ్వరుడు (ఆనందభైరవుడు) లాస్యనృత్యాసక్త యగు సమయాంబికతో గూడి నీ మూలాధారచక్రమున వెలసియున్నాడు. ఆయన నవవ్యూహాత్మకు డని, నవరసాత్మకు డని, నిత్యనూతనశృంగారరసస్వరూపు డని నా తలంపు. విశ్వసృష్టికై సమయాంబామహానటేశులు దయాసనాథులైరి. వారి లాస్యతాండవముల ప్రారంభమే విశ్వసృష్టి; వారిలాస్యతాండవముల పరిసమాప్తియే విశ్వప్రళయము. ఈ విశ్వమునకు వారే తల్లిదండ్రులు.

గతైర్మాణిక్యత్వం గగనమణిభి స్సాన్ద్రఘటితం
కిరీటం తే హైమం హిమగిరిసుతే కీర్తయతి యః
స నీడేయచ్ఛాయాచ్ఛురణశబలం చన్ద్రశకలం
ధను శ్శౌనాసీరం కి మితి న నిబధ్నాతి ధిషణామ్॥ ౪౨

హే హిమగిరిసుతే	ఓ చలిమలపట్టీ	సః	ఆకవి
యః	ఏకవి	నీడేయ	గోళఖచితరత్నాల
మాణిక్యత్వం	నవరత్నాలరూపమును	ఛాయా	కాంతి
గతైః	దాల్చిన	ఛురణ	వ్యాపించుటచే
గగనమణిభిః	పండ్రెండుసూర్యబింబాలచే	శబలమ్	వర్ణవైచిత్రిగల
సాన్ద్ర	దట్టముగ	చన్ద్రశకలమ్	చంద్రఖండమును
ఘటితం	ఖచితమైనదియు	శౌనాసీరమ్	ఇంద్ర
హైమం	స్వర్ణమయమైనదియునగు	ధనుః ఇతి	ధనుస్సు అను
తే	నీ	ధిషణాం	భ్రాంతిని
కిరీటం	కిరీటమును	ననిబధ్నాతికిమ్	నిబంధింపకుండునా ?
కీర్తయతి	వర్ణించునో		నిబంధించితీఱుననుట.

తా॥ ఓ పర్వతరాజపుత్రీ, పన్నిద్దఱు సూర్యులు కామరూపధారణశక్తిగలవారు కావున వివిధరత్నములుగ రూపొందినారు. ఆ రత్నాలు నీ బంగారు కిరీటమున దట్టముగ చెక్కబడియున్నవి. ఆరత్నాలకాంతి, నీసిగపై నున్న చంద్రఖండముమీదికి వ్యాపించి దానికి వర్ణవైచి త్రి గూర్చుచున్నది. దానిని వర్ణింపబూనుకొన్న కవి 'ఇంద్రధనువు'గా రూపింపక మానడు.

ధునోతు ధ్వాన్తం న స్తులిత దళితేన్దీవరవనం
ఘన స్నిగ్ధశ్లక్ష్ణం చికురనికురుమ్బం తవ శివే
యదీయం సౌరభ్యం సహజ ముపలబ్ధుం సుమనసో
వస న్త్యస్మిౕ మన్యే వలమథనవాటీవిటపినామ్ ॥ ౪౩

హేశివే	అమ్మా శంకరీ	ధ్వాన్తం	చీకటిని
ఘన	దట్టమైనదియు	ధునోతు	దులిపివేయును గాక
స్నిగ్ధ	నిగనిగనిదియు	యదీయమ్(=తదీయమ్)ఏ (ఆ) కేశపాశపు	
శ్లక్ష్ణం	మృదువైనదియు	సహజమ్	స్వాభావిక
తులిత	సరిపోలబడిన	సౌరభ్యమ్	పరిమళమును
దళిత	వికసించిన	ఉపలబ్ధుమ్	పొందుటకై
ఇన్దీవరవనం	నల్లకలువల సమూహముగల దియు అగు	వలమథనవాటీ	దేవేంద్రోద్యానవనపు
		విటపినామ్	(కల్ప) వృక్షముల
తవ	నీ	సుమనసః	పుష్పములు
చికుర	కేశ	అస్మిౕ	ఈ కేశపాశమున
నికురుమ్బమ్	పాశము	వసన్తి ఇతి	నివసించుచున్నవని
నః	మా (లోనున్న)	మన్యే	తలంతును.

తా॥ అమ్మా, శంకరీ, నీ కేశపాశము దట్టముగ నున్నది, నిగనిగనిదై యున్నది, మృదువై యున్నది, వికసించిన నల్లగలువల సమూహమును బోలి యున్నది. నీ కేశపాశము నకు సహజపరిమళ మున్నది. ఆపరిమళమును తాము పొందవలె నను కోరిక దేవేంద్రోద్యాన వనమందలి కల్పవృక్షపుష్పములకు కలిగినది. అందుకే అవి నీ కేశపాశమందు పొందుపడి యున్న వని నా తలంపు. అట్టి నీ కేశపాశము మాలో నున్న చీకటిని (=అజ్ఞానాంధకారమును) దులిపి వేయును గాక.

తనోతు క్షేమం న స్తవ వదన సౌన్దర్యలహరీ
పరీవాహస్రోతస్సరణి రివ సీమ న్తసరణిః
వహ న్తీ సిన్దూరం ప్రబలకబరీ భారతిమిర
ద్విషాం బృన్దై ర్బన్దీకృత మివ నవీనార్కకిరణమ్ ॥ ౪౪

(హేదేవి)	(అమ్మా)	ప్రబల	గొప్ప
వదన	మోమునందలి	కబరీభార	కేశపాశమనెడి
సౌన్దర్య	చక్కదనపు	తిమిర	చీకటి మొత్తమనెడి
లహరీ	ప్రవాహపు	ద్విషాంబృన్దైః	శత్రుసమూహముల చేత
పరీవాహ	పొంగుయొక్క	బన్దీకృతం	చెఱపెట్టబడిన
స్రోతస్సరణిః ఇవ	వేగమార్గమువలెనున్నదియు	నవీన	బాల

అర్క కిరణమ్ ఇవ	సూర్యకిరణమునుబోలె	సీమన్తసరణిః	పాపటచాలు
సిన్దూరమ్	సిందూరమును	నః	మాకు
వహన్తి	దాల్చియున్నదియు—అగు	క్షేమం	సుస్థితిని
తవ	నీ	తనోతు	ఇచ్చుత; హెచ్చించుత.

తా॥ అమ్మా, నీ నెమ్మోమునుండి ఉప్పొంగి పాఱు చక్కదనపు ప్రవాహమువలె నున్నది నీ 'పాపటచాలు'. సిందూరముతో నీవు పెట్టుకొన్న పాపటబొట్టు నీశిరోజముల మొత్తమనెడి చీకటిమొత్తము బంధించి యుంచిన తమశ్శత్రువగు బాలసూర్యుని కిరణమువలె నున్నది. అట్టి నీ 'పాపటచాలు' మాకు సుస్థితిని వర్ధిల్ల చేయును గాక.

అరాళై స్స్వాభావ్యా దళికలభసశ్రీభి రలకైః
పరీతం తే వక్త్రం పరిహసతి పఙ్కేరుహరుచిమ్
దరస్మేరే యస్మిన్ దశనరుచి కిఞ్జల్కరుచిరే
సుగన్ధౌ మాద్యన్తి స్మరదహన చక్షుర్మధులిహః ॥ ౪౩

(హేదేవి)	(అమ్మా)	అరాళైః	వంపుగలిగినవియు
దరస్మేరే	ఇంచుక చిఱునవ్వుతో కూడినదియు	అళికలభ	చిఱుతుమ్మెదల
		సశ్రీభిః	కాంతివంటికాంతిగలవియు అగు
దశనరుచి	దంతములకాంతి అనెడి		
కిఞ్జల్కరుచిరే	అకరువులచేసొంపైనదియు	అలకైః	ముంగురులచే
సుగన్ధౌ	పరిమళముగలదియు అగు	పరీతం	వ్యాప్తమైన
యస్మిన్	ఏ నీ ముఖపద్మమున	(తత్)	(ఆ)
స్మరదహన	పరమశివుని	తే	
చక్షుః	నేత్రములనెడి	వక్త్రం	నెమ్మోము
మధులిహః	తుమ్మెదలు	పఙ్కేరుహరుచిమ్	పద్మకాంతిని
మాద్యన్తి	ఆనందించుచున్నవో	పరిహసతి	గేలిసేయుచున్నది.
స్వాభావ్యాత్	స్వభావముచేతనే		

తా॥ అమ్మా, సహజమైన వంపును తుమ్మెదతుటుముల కాంతివంటి కాంతియు గల ముంగురులు నీమోమును క్రమ్ముకొని యున్నవి. కాంతిలో పద్మమును మించి యున్నది నీ మోము. నీముఖ మొక కమలము. చిఱునవ్వు దాని వికాసము, దంతాల కాంతి అకరువుల సొంపు, దానిపరిమళమున ఆనందించు పరమశివుని నేత్రములే తుమ్మెదలు.

అర్చన

భార్గవ విద్యాదేవ కులపతి

నీ వక్త్రాద్భుత చంద్రమండల హిమానీ శీతలానంద భా
వావేశాంతర శాంత రమ్య హృదయాహ్లాద ప్రసన్నాంశుమా
లావిన్యాస విశేషవిస్ఫురితలీలాలాలసస్ఫూర్తి, వో
దేవీ, మానవమాత, నాదు హృదయోద్వేగమ్ము వీక్షింపవే!

వీ డున్నా డొక ఉగ్రభావనుడు గంభీరస్వభావాంతర
వ్రీడాశూన్యుడు నీవెలుంగుకొఱకై వేఱేవిధమ్మింతయున్
చూడన్ బోవడు దివ్యదర్శనమహాశ్శోభాయుత మ్మైన నీ
క్రీడాదృష్టి రచింప రాదె జనయిత్రీ, పుత్రవాత్సల్యవై?

ఇచ్ఛాశూన్య విహారవై జగతికై యే వింత కల్పింతువో,
గచ్ఛత్కావ్య విహారవై కవుల కే కళ్యాణమూహింతువో,
స్వచ్ఛప్రాణ విహారవై ఋషుల కే సత్యమ్ము నందితువో,
చిచ్ఛక్తీ, యెటులన్ తలంచెదము నీ చిత్రప్రభావమ్ములన్.

ఆగ్నేయంబగు నీ మహాత్మ్యమును కన్నారంగ వీక్షించి ఉ
ద్విగ్నం బైనది నా మనస్సు జనయిత్రీ, భక్తిపాథోధిలో
మగ్నంబైనది నీ పదాంబుజసుధామత్తద్విరేఫంబుగా
భగ్న బ్రహ్మకులంబులో నిక శుభప్రారంభముల్ కల్గునో

నాకున్ నీ వొకదాన వుంటివి రసానందాభిసంధాత్రివై
నీకో వందలు వేలు లక్షలు సుతుల్ నిత్యమ్ము నావంటివా
రాకల్పాంతము రాకపోకలను చేయం జొత్తు రీ సీమలో
నీకున్ నాకు సవిత్రి, యెట్లు కుదురున్ నిత్యానుబంధమ్మికన్?

ఈ ప్రాసంగిక పాంథ పండితవచో హేతుప్రకాశమ్ములన్
నా ప్రత్యేకత నీకు గుర్తు కలదో నాభావవిన్యాసమం
దే ప్రామాణ్యము నీకు నచ్చినదో తల్లీ, ఈయహంకారరే
ఖా ప్రావీణ్యము లౌకికేచ్ఛకతనన్ కాంక్షించు ఆతత్త్వమున్.

ఈ ప్రాపంచిక మూలసూత్రములలో, ఏతత్త్వ మూహించినన్
కప్రంపుంబలుకుల్ కళాకలనముల్ కళ్యాణకాదంబముల్
సుప్రజ్ఞాపనముల్ వినంబడవు నీస్తోత్రమ్ము గావించు ఈ
విప్రాలాప విలాపముల్ త్రిజగతీ విభ్రాంతమై తోచెడున్.

ఇదుగో! ఏ డొక తీవ్రసాధకు డహో! హిందూమహాభూమిలో
అడుగంబోవడు మార్గ మెవ్వరిని ఇం దాగ్నేయచక్రంబులున్
సుడిగుండంబులు లేచి అడ్డముగ నిల్చున్ గాని యెట్లైన నీ
అడుగుందోయిని చేరుకోగలడు లేవమ్మా కృపాంభోనిధీ!

నాస్వత్వ మ్మిది దాటిపోయినది యేనాడో సమస్తమ్మునున్
నాస్వాతంత్ర్యము చేతులార విడితిన్ త్వత్పాదపీఠమ్ముపై
ఆస్వాదింపగవచ్చె నీదు సదయవ్యాసంగసంగమ్ము నీ
భాస్వత్కాంతి సరోవరమ్ముకడ కీ ప్రత్యంగిరాపాదముల్.

ఈ సంఘర్షణలోన పుట్టిన మహోగ్రేరమ్మదజ్వాలకున్
దాసత్వంబు వహించె లౌకికజగద్భావప్రపంచావళీ
నాసీరంబులు శృంగభంగ మొకటైనన్ గాని సంపూర్తిగా
రోసంబున్ విడబోవు కట్టకడ కెట్లో మానవా, అంబికా.

ఆలోకించితి నిన్నినాళ్ళ కొక అత్యంతప్రసన్నాంశురే
ఖాలాలిత్యవిశిష్టమూర్తి నను నాగర్వమ్ము సర్వాధిక
శ్రీలేఖర్షభశక్తినందెడి తపశ్శ్రీమత్త్వమున్ పొందుచో
ఆలోకింపదు లోకవాసనల అమ్మా, నీకృపాశీస్సులన్

ప్రాతర్భాను మరీచి రోచిరుదయ స్వర్ణాయితాంభోరుహ
   తారళ్యనవోదయమ్ములు రసార్ద్రీభూతసౌహార్దముల్
జ్యోతిర్మండలకాంతిపూర రమణీ యోంకార ఘంటార్భటుల్
   ంబు లనూహ్యసత్త్వములు తల్లీ, నేను భావించెదన్.

మా న స బో ధ ము

ఆచార్య శ్రీ దర్భా వేంకటకృష్ణమూర్తిగారు

క॥ ఉన్నది యున్నటు లనుచో నున్నాఁడే యెందు సైఁచుయోగ్యం? డే దె
ట్లున్నను గనియును గనన ట్లున్నతఁడే 'పెద్దమనిషి' యుర్విన్ మనసా. 1

క॥ సత్యాసత్యవిచారణ సత్యాత్మం డొక్కఁడుండె చాలుం జేయన్ ;
సత్యము దాఁ గానియెడన్ సత్యం బెఱుఁగంగఁ దనకు సాధ్యమె మనసా? 2

క॥ అక్షయపదసిద్ధికి నే కక్షణమేన్ జాఱవిడువకయె, తగ సత్కా-
లక్షేపము సేయవె, చిత్తక్షోభముకతన ముక్తి దవ్వగు మనసా. 3

క॥ అత్యాంతికతనఁ గడుఁ జిత్తక్షోభమె కాని, సిద్ధి దైవాఱునటే?
తత్క్షణమ యాపిశాచిని శిక్షింపంగదవె, శాంతి చేకుఱు మనసా. 4

క॥ నిస్సారము సంసారమె దుస్సహ, మటుపైని నీదుతుందుడుకులు; ఈ
దుస్సంధిం బడి ప్రాణా లుస్సు రటం చెగిరిపోవుచున్నవె మనసా. 5

క॥ బుద్బుద మీ జీవితమే, సద్బుద్ధిన్ మెలఁగ కేల సాగెదు? యత్కిం
చిద్బలము లేదె! అయ్యాపద్బాంధవుఁ దలఁపు, పరముఁ బడసెదు మనసా. 6

క॥ ద్వైతాద్వైతవిశిష్టా ద్వైతంబు లటంచు మువ్విధంబులు; కానీ
ద్వైతంబే మూలం బౌ ఆతతభక్తికి యథార్థ మరయన్ మనసా. 7

క॥ జీవితమే దుర్భరచింతావాసం; బందు నీదుతత్త్వము కిష్కిం
ధావాసం బగుచో నీ జీవిత మెటు తెల్లవాఱుఁ? జెపుమా మనసా. 8

క॥ 'హం' శాంతింపక లోన శతాంశం బేనియును, మందహాసాల నప
భ్రంశంబుఁ గనుచుఁ, బైఁబయి 'ఓం శాంతి శ్శాంతి' యనఁగ నొరగునె మనసా. 9

క॥ జిహ్వాగవర్తన ముడుగక 'బ్రహ్మాస్మి' యటంచు నెపుడుఁ బలవింపఁగనే
బ్రహ్మావు గానేర్తువె? యంబ్రహ్మావె యయ్యెదవు గా కవశ్యము మనసా. 10

క॥ యంబ్రహ్మా వయ్యు, సారె 'కహం బ్రహ్మాస్మి' యని వదరినంత నహో యం
చుం బ్రమసి యందఱున్ నీకుం బ్రహ్మాంజలి ఘటింత్రోకో వెడ మనసా? 11

క॥ స్వార్థంబునకై యెంత యనర్థం బేనియును జేయ నంజ వదేమో!
వ్యర్థము గదె జన్మము పురుషార్థము సాధింపకున్న నకటా మనసా? 12

క॥ సంకల్పవికల్పము లిర్వంకల నట్టిట్టు నిన్నుఁ బట్టిపలార్పన్
బంకంబున దిగఁబడి యేవంకన్ నీ వింక ముక్తిఁ బడసెదు మనసా? 13

క॥ హంకారం బేచగ దుస్సంకల్పంబుల నహర్నిశంబున్ గడపన్
సంకటమై సంకరమై పంకిలమై పోదె నీదుబ్రతుకే మనసా? 14

క॥ వేదాదులఁ బరువెత్తుచు వేదాంతోక్తులను వల్లెవేసినయంతన్
రాదే దాంతియు శాంతియు, లేదే సౌఖ్యంబు, ముక్తి లేదే, మనసా. 15

క॥ అల లడఁగినయావలనే జలకం బాడంగ నెంచి జలనిధికడనే
నిలిచి కనుచుందువటె? నీ తెలివికి నేమందుఁ? గన్ను దెఱవవె మనసా! 16

క॥ అడియాసలఁ బలుపాట్లుంబడు టొక్కటె కాని, ముక్తిపథమున నెపుడున్
నడవన్ నేరమిఁ గాదే జడముగ నిన్నెంచినారు జ్ఞానులు మనసా! 17

క॥ తన వదనం బన్యులకున్ గనరాకుండంగఁ బటమునన్ గప్పికొనన్
దన కన్యుల వదనంబులు గన నగునే? తెలియు మిదియె కపటము మనసా. 18

క॥ ఇమ్మహి నా కెందఱొ మిత్రమ్ములు నా కేమటంచు దర్పింపకుమా,
తుమ్మిన నూడెడుముక్కలె సుమ్మీ యందఱును, జెడెదు సుమ్మా మనసా. 19

క॥ నమ్మందగు దైవమ్మును నమ్మక, మఱి వారి వీరి నమ్మిన, బుడ్డన్
నమ్మి నడియేటఁ బడు చందమ్మే దద్దమ్మ, మేల్కొనంగదె మనసా. 20

(సశేషము)

పవిత్రగ్రంథములు

[సంపాదకీయము]

పవిత్రగ్రంథములకు సంఘమున మిక్కిలి చెల్లుబడి కలదు. ప్రజల ఆశలను, విధులను, ఆశయములను, జీవితమును, నడవడిని రూపొందించున వవి. సామాన్యముగా అన్నిగ్రంథములకును ఆ ప్రభావ మున్నది కాని పవిత్రగ్రంథములకు మఱింత హెచ్చుగా నున్నది. వానిలోను మూలభూతములైన గ్రంథములకు ప్రామాణ్యము చాల హెచ్చు. అనంతరగ్రంథములు పూర్వపూర్వగ్రంథములలోని పరమార్థమునే ప్రతిపాదించును కాని ఒక్కొక్కటి కొన్ని కొన్ని ప్రత్యేకాంశములపై ఊనిక నిడుచుండును. ప్రతిమతమందును పవిత్రగ్రంథములు గాఢముగ ఆదరింపబడుచుండును. ఏలయన అవి నిత్యసత్యావిష్కృతులు. ప్రజల మతవైజ్ఞానిక సంపద అందు రూపొందియుండును. ప్రతిమతమునకు పవిత్రమతగ్రంథము లున్నవి. ఒక్కొక్క పవిత్రగ్రంథము ఒక్కొక్క యుగమున ఆవిష్కృతమై చెల్లుబడిగలిగియుండు నని సెమిటిక్కు మతాలవారి ఆశయము. ప్రాచ్య మతాలవారి నమ్మకములో ధర్మము సనాతనము. పవిత్రగ్రంథములు అనేకము లని వా రంగీకరింతురు.

హిందువులకు పరమ ప్రమాణ గ్రంథము వేదమే అనుటకు సందేహము లేదు. నిజమునకు వేదముల ప్రాముఖ్య మెంతటి దనగా వాని ప్రామాణ్యమును నమ్మినవారు మాత్రమే ఆస్తికులుగ గణింపబడుదురు. కావుననే జైన, బౌద్ధమతములు హిందూమతశాఖలే అయినప్పటికిని వేదప్రామాణ్యమును నిరాకరించినందువలన అవి నాస్తికమతములుగ పరిగణింపబడినవి. ప్రామాణ్యమున అగ్రస్థానము వేదములకే. స్మృతిపురాణేతిహాసాదుల ప్రాముఖ్యము వేదములకు వెనుకనే. 'వేదో ధర్మమూలమ్'– ధర్మమునకు మూలము వేదము. వేదములు నిత్యము లనియు అపౌరుషేయము లనియు అంగీకరింపబడుచున్నవి. అవి మంత్రద్రష్టలకు ఆవిష్కృతములైన సత్యములు. భగవంతుడు ఉపదేశింపగా ఋషులు విన్నవైనందుచేతనో గురువులచేత సంతచెప్పించుకొని విని శిష్యులు నేర్చుకొన్నవైనందుచేతనో వానికి శ్రుతులు అని పేరు. లక్ష్యసిద్ధికి అలౌకికోపాయ జ్ఞానమును తెలుపు గ్రంథము వేదము — అని శ్రీ శంకరాచార్యులవారు నిర్వచించిరి.

వేదములు—ఋగ్వేదము, యజుర్వేదము, సామవేదము, అధర్వవేదము అని నాలుగు. వ్యాసుడు వానిని వరుసగా తన శిష్యులైన పైలిత, జైమిని, వైశంపాయన, సుమంతులకు ఉపదేశించెను. విశ్వమునకెల్ల ఆదిమగ్రంథము ఋగ్వేదసంహిత. అందు ఇంచుమించు 10,500 పద్యము లున్నవి. అవి 1017 ఋక్కులుగను, 10 మండలములుగను విభక్తములై యున్నవి. అవి వివిధదేవతల సంబోధించు గేయములు. వేదములన్నిటిలోను కట్టకడపటిది అధర్వవేదము. అందు ఉన్న తామరశ్రేష్ఠులపూజయు సర్వజనీనారాధనమును మిళితములై యున్నవి. మొదటి మాటికే వేదము లనెడి గణన యుండె

డిది. త్రయీ అను పదము ముచ్వేదములకు వాచకము. ప్రతివేదములోను మరల నాల్గు భాగము లున్నవి — సంహిత, బ్రాహ్మణము, ఆరణ్యకము, ఉపనిషత్తు. సంహిత, బ్రాహ్మణము—అను రెంటికిని కర్మకాండ అని పేరు. ఆరణ్యకము, ఉపనిషత్తు — వీనికి జ్ఞానకాండ మని పేరు. శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము—అనునవి ఆఱును వేదాంగములు.

హిందువుల వేదాంతదర్శనమునకు ఉపనిషత్తులే పునాది. వాని ప్రభావము ఇంతింతన రానిది. ఇప్పుడు ఇంచుమించు 250 ఉపనిషత్తులున్నవి. వానిలో కొన్నిమాత్రమే మిక్కిలి ప్రాచీనములు. వానిలో పెక్కులు అనుకరణములు. కావున ప్రజలకు వానియందు గల ప్రీతి రుజు వగుచున్నది. మిక్కిలి ముఖ్యములును ప్రామాణికములును శ్రీశంకరభగవత్పాద వ్యాఖ్యాతములును అగు నుపనిషత్తులు 10 గలవు—ఈశ-కేన-కఠ-ముండక-మాండూక్య-ప్రశ్న-తైత్తిరీయ-ఐతరేయ - ఛాందోగ్య-బృహదారణ్యకములు. ఇవి గాక కౌషీతకి-శ్వేతాశ్వతర - కైవల్య-నారాయణ-జాబాల - నృసింహతాపని మున్నగునవి గూడ ప్రసిద్ధములై యున్నవి. ఉపనిషత్తులకే వేదాంతమనియు పేరు. వేదముల తుదిభాగములలో అవి ఉండుటచేతనో, అవి వేదసారములగుట చేతనో వాని కా పేరు కల్గినది. గురుముఖముగనే కాని వీని నేర్వ రానందున వీనికి రహస్యము లని మఱొక పేరు గలదు. ఉపనిషత్తులలో ముఖ్యముగ ప్రతిపాదింపబడునవి—చిత్తు, అచిత్తు, ఈశ్వరుడు, జీవబ్రహ్మైక్యము, ఆత్మైక్యము, మానవునికి సంక్రమించిన దివ్యసంపద అవతారకర్మసిద్ధాంతములు, ఈశ్వరుని సాకారతానిరాకారతలు, విముక్తి, తత్సాధనములు— ఇవి వేదాంతము ముఖ్యముగ మనకు తెలుపు విషయములు. వేదాంతసందేశము విశ్వజనీనము. బలమును అభయమును విశ్వాసమును నీతివిధానమును వేదాంతము మనకు ఒసగుచున్నది. వేదాంతము మనచూపును అంతర్ముఖమొనర్చి అనంతత్వమే మన లక్ష్యము అని సూచించుచున్నది.

వేదములకు తర్వాతిస్థానము స్మృతులది. ప్రజలకు కర్తవ్యాకర్తవ్యములను బోధించునవి ఈ ధర్మశాస్త్రములు. ఇవి యుగయుగమునకును మాఱుచుండును. స్మృతులలో మను, యాజ్ఞవల్క్య, పరాశర ప్రముఖ స్మృతులు సుప్రసిద్ధములు.

వాల్మీకిరామాయణమును, వ్యాసునిమహాభారతమును అజరామరములైనవి. వానికి ఇతిహాసము లని పేరు. భారతదేశమున ఎక్కువగ పారాయణములు చేయబడు గ్రంథము లివి. వీని అనువాదములును, అనుకరణములును వివిధభాషలలో వెలసినవి. ఇందలి కథలు, కథాపురుషుల ఉదాత్తగుణములు, భారతదేశమున ప్రతిబాలునకును, ప్రతిబాలికకును పరిచితములై యుండును. ఆ రీతిగ నివి ప్రజలశీలమును రూపొందించుచుండును. వేదసారస్వతములో నున్న మహోన్నతసూత్రముల అనుష్ఠానమును ప్రపంచించునవి కావున ఇవి ఇంతగా ప్రజాదరమును చూఱగొన్నవి. మూలకథకు చుట్టును లెక్కలేనన్ని ఇతరకథలు ఐతిహ్యములు సంవాదములు అమర్పబడియున్నవి. భగవద్గీత మహాభారతములో తానొకభాగముగ కాగల్గిన దిట్లే.

భగవద్గీతకు మన దేశమున ఎంతో చెల్లుబడి కలదు. అందు శ్రీకృష్ణునుపదేశములు కలవు,

శ్రీకృష్ణుడు వివిధసాధనలకు యోగములకు సమన్వయము కుదిర్చినాడు. భారతీయపారమార్థికవిజ్ఞానసారమును 700 శ్లోకములలో ఇమిడ్చి చెప్పునది కావున భగవద్గీతకు భారతీయసారస్వతమున అత్యున్నతస్థానము కలదు.

పారమార్థికాశయములను కథలద్వారా ప్రజలలో వ్యాపింపజేయుటే పురాణముల లక్ష్యము. ముఖ్యపురాణములు పదునెనిమిదియు, ఉపపురాణములు పదునెనిమిదియు నున్నవి. వివిధపురాణాలు, వివిధశాఖలవారికి ప్రియములై యున్నవి. అన్నిటికంటె జనప్రీతిని చూఱగొన్న పురాణము శ్రీమద్భాగవతము. విష్ణుదేవుని వివిధావతారచరిత్రములు అందు చెప్పబడియున్నవి. శ్రీకృష్ణుని చరిత్రమును, లీలలును ఇందు సమగ్రముగ అభివర్ణితములై యున్నవి. వైష్ణవుల కిది పరమప్రమాణము. శక్త్యుపాసకులకు ముఖ్యమైన దేవీమాహాత్మ్యము మార్కండేయపురాణమున నొక భాగము.

శైవ, శాక్త, వైష్ణవ మతానుసారము ఆరాధనవిధానముల తెల్పునవి ఆగమములు. తంత్రములు అనునవి కూడ ఆగమములే. శాక్తేయులును బౌద్ధులును విశేషముగ తంత్రములను అనుసరింతురు. ఆగమములెల్ల ఆరాధనప్రకారప్రతిపాదకములైయుండ, సాంఖ్యము, యోగము, న్యాయము, వైశేషికము, పూర్వమీమాంస, ఉత్తరమీమాంస (వేదాంతము) అను ఆఱు దర్శనములును సిద్ధాంతప్రతిపాదకములు.

హిందువులసిద్ధాంతప్రతిపాదకగ్రంథములలో మిక్కిలి ప్రామాణికమైనది బ్రహ్మసూత్రములు. వీనికే వేదాంతసూత్రము లనియు సూత్రము లనియు నామాంతరములు. ఉపనిషదుపదేశము లన్నియు ఈ సూత్రములందు ఇమిడి యున్నవి. ఈ సూత్రములు సంక్షిప్తములుగను గహనములుగను ఉన్నందున వివిధవివరణములు ఏర్పడినవి. అందు ముఖ్యములు శంకర, రామానుజ, మధ్వభాష్యములు.

సాధనలను వివరించు గ్రంథములలో ఎక్కువ చెల్లుబడి గలిగియుండునది పతంజలి యోగసూత్రములు. ధ్యానప్రక్రియను ఆ గ్రంథము తెలియజేయును. అందు ప్రతిపాదితమైన అష్టాంగమార్గము ఆధ్యాత్మికసాధనాంగముగ ఇంచుమించు అన్నిమతాలవారును అంగీకరించిరి. ఎక్కువవ్యాప్తిలోనుండు మూడు ప్రమాణగ్రంథములు — ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మసూత్రములు, భగవద్గీత. ఈ మూడింటికిని ప్రస్థానత్రయ మని పేరు. ఈ గ్రంథములందలి విషయములను ఆధారపఱచుకొని తమ సాధనానుభవములను తోడ్పఱచుకొని ఎందఱో యోగులును మునులును లెక్కకు మిక్కిలియైన గ్రంథములను బహుభాషలలో రచించి యున్నారు.

జైనులకు పవిత్రగ్రంథములు ఆగమములు. వానికి అంగములు ఉపాంగములు కలవు. జగము ముక్తిసిద్ధాంతము, సన్న్యాసనియమములు, సాధనలు, నీతులు — ఇవి ఆ గ్రంథములందలి విషయములు. జ్యోతిష శరీరశాస్త్ర భూగోళశాస్త్ర విషయములుగూడ అందు కలవు. శ్రుతులవలె ఇవియు గురువులు చెప్పగా శిష్యులు విని నేర్చుకొనుచుండిరి. క్రీస్తుశకము 5-వ శతాబ్దిలో కాబోలు ఇవి లిఖితరూపము దాల్చినవి.

ఇట్లే బుద్ధునుపదేశములుకూడ ఆయనకు చిరము తరువాత వర్గీకృతములై గ్రంథస్థములుగ నొనర్పబడినవి. వానికి త్రిపిటకము లని

పేరు. త్రిపిటకము లేవి యనగా—సూత్రపిటకము, వినయపిటకము, అభిధర్మపిటకము. మహాయానబౌద్ధులు ఆదరించు గ్రంథములు సద్ధర్మపుండరీకము, ప్రజ్ఞాపారమితము మున్నగునవి. ధర్మపథము అను గ్రంథము చిన్నదైనను మిక్కిలి వ్యాప్తిచెందినది. బుద్ధోపదేశసారమంతయు అందు కలదు.

సిక్కులకు పవిత్రగ్రంథము ఆదిగ్రంథము. నానక్కు మొదలు మొదటి అయిదుగురు సిక్కుగురువుల ఉపదేశములు అందు క్రోడీకరింపబడియున్నవి. — కబీరుజీవితప్రభావము నానక్కుపై నెంతగనో కలదు. వివిధదేవతలను సంబోధించు ప్రార్థనలు, గేయములు ఇం దెన్నో ఉండుటేగాక, ఈ గ్రంథమునే పీఠముపై నుంచి పూజింతురు.

సెమిటిక్కుమతములు ఇంచుమించు గ్రంథాశ్రితములే. మతస్థాపకునిబోధనలుగల గ్రంథము మతమునకంతటికిని కేంద్రస్థానీయమైయుండును. క్రైస్తవులకు బైబి లొక్కటే ప్రమాణగ్రంథము. అందును క్రొత్తనిబంధనము (న్యూ టెస్టమెంటు) ఎక్కువ ముఖ్యము.

యూదులమతమునకు ప్రాతనిబంధనము (ఓల్డుటెస్టమెంటు)ను టాల్మాడును ముఖ్యములు. టాల్మాడు ప్రాతనిబంధనమునకు అనుబంధము అని చెప్పదగును. యూదుల విజ్ఞానసర్వస్వము అందులో కలదు. చట్టములనుగూర్చి అది ముఖ్యముగ చెప్పును గాని మతము, నీతి మున్నగునవికూడ అందు చర్చింపబడియున్నవి.

ఇస్లామునకు పవిత్రగ్రంథము కొరాను. గేబ్రియలు అను దేవదూత అందించిన మహమ్మదుప్రభుని బోధనలు ఆగ్రంథమున 114 సురలలోను 77639 పదములలోను పొందుపఱుపబడియున్నవి. "ఏకేశ్వరుని శరణు చొరుడు, ఏకైకమగు ఇస్లాము నాశ్రయింపుడు, అదే మోక్షమార్గము" అని అది బోధించును. పుణ్యపాపనిర్ణయదినము, బహుమానములు, దండనలు, చట్టములు మున్నగునవి సోదాహరణముగను సోత్సాహముగను చర్చింపబడియున్నవి.

జోరోస్ట్రియనుల పవిత్రగ్రంథము జెండ్ అవస్థా. నీతిని క్రతుకలాపములను భగవచ్ఛాస్త్రమును తెల్పు గ్రంథావళికి "యాశ్న" అని పేరు. జారతుష్ట్ర రచించిన 'గాథాస్' — ఈ వర్గమునకు చెందినది. మఱికొన్ని ప్రకరణములలో 'అహురమజ్ద' దేవుని పరివారమును గూర్చిన ఆవాహనలు, స్తోత్రములు, పూజారివిధులు వివరింపబడియున్నవి.

చైనీయుల పవిత్రగ్రంథములలో అన్నిటికంటె పవిత్రములైనవి 'కన్ఫ్యూషియస్'ను అతనిశిష్యులును వ్రాసిపెట్టిన 'అనలెక్టులు'. ఇందు నైతికసంభాషణలు గలవు. టేయోస్టు వర్గమువారి పవిత్రగ్రంథము 'టేయోటేచింగ్'. జపానీయుల పవిత్రగ్రంథములలో ప్రధానములైనవి రెండు — కోజికి, నీహాంగీ.

ఇప్పుడు ప్రపంచమున నున్న మతములకు సంబంధించిన ముఖ్యప్రమాణగ్రంథము లివి. ఇవియు వీని ననుసరించిన అసంఖ్యాకములగు ఇతరగ్రంథములును ఉన్నతసత్యములను ప్రతిపాదించుచు సంఘమతజీవితపరిణతికి ఎంతయు తోడ్పడుచున్నవి.

వేదములు

శ్రీ కనుపర్తి మార్కండేయశర్మగారు

లోకమునందు జనులప్రవృత్తి కావలసినవానిని సంపాదించుకొనుటయు, వ్యతిరేకము లయినవానిని పోఁగొట్టుకొనుటయు అను విషయములకు సంబంధించియుండును. అట్టి ప్రవృత్తి అల్పజ్ఞుఁ డగు జీవుఁడు ఏర్పఱుచుకొన్నచో, నతని యల్పజ్ఞతవలన అభీష్టము నిరంతరరాయముగ సిద్ధింపదు. కావున "ఇష్టప్రాప్త్యనిష్టపరిహారయో రలౌకిక ముపాయం యో వేదయతి స వేదః" అని ఆర్యులు వచించిరి. ఆవేదము భగవత్కృతము. వేదములు ఋగ్వేదము యజుర్వేదము సామవేదము అథర్వవేదము అని నాల్గువిధములు. వేదము జ్ఞానస్వరూప మగుటచేతను జ్ఞానము పరమేశ్వరస్వరూప మగుటచేతను భగవత్కృత మనియు చిరకాలసముపార్జితమగు తపశ్శక్తిచేత మహర్షులు వేదమంత్రములఁ గనిపట్టి లోకహితార్థమై శిష్యుల కుపదేశించి రనియు, వారలు క్రమముగఁ దమతమ శిష్యుల కుపదేశించి రనియు ఈ తీరున లోకమునందు వేదము వ్యాపించిన దనియు ప్రాచీనులగు యాస్క, పాణిని, కాత్యాయన, పతంజల్యాది మునివర్యులును, ఆస్తికులగు దార్శనికులును ఏకగ్రీవముగ అంగీకరించుచున్నారు.

౧. వేదములు, మూఁడా? లేక నాలుగా?

అనువిషయము మనకు విమర్శనీయము. ఈ విషయము గహనమయినది. తీగెను కదలించిన పొద యంతయుఁ గదలునటుల వేదములన నేమియో ఇప్పుడు గ్రంథరూపములుగ నున్న వేదములస్థితి యేమియో తెలిసికొనినఁ గాని పై విషయము తెలియఁజాలదు. కావున తద్విషయమును వ్రాయఁబోవుచు వేదములు మూఁడనుటయు నాల్గనుటయు రెండును ఒకవిధముగ యథార్థములే యని మా పాఠకులకు విన్నవించుచున్నాను.

౨. వేదములు మూఁ డనుట ఎట్లు?

మొదట నీశ్వరుని నిశ్శ్వాసభూతము లగు వేదమంత్రములను మహర్షులు బ్రహ్మచర్యాది నియమపూర్వక మైన తపశ్శక్తిచేత సమాధిదశయందుఁ గనుగొన్నవారై లోకమున వ్యాపింపఁ జేసిరి. అసంఖ్యాకు లగు మహర్షు లసంఖ్యాకము లగు మంత్రముల నిటులఁ గనిపట్టిరి. ఏమంత్రమును ఏమహర్షి కనిపట్టినదియు ఇప్పటికిని ఆయామంత్రములకడ వ్రాయఁబడియే యున్నది. ఈవిషయము శౌనకాదికృత సర్వానుక్రమణికలందు స్పష్టము.

మహర్షిదృష్టము లగు మంత్రము లన్నియు రచనాభేదముచేత త్రివిధములు. వానిని ఋగ్యజుస్సామములు అనెదరు.

అనఁగా నియతాక్షరసంఖ్య గల పాదబద్ధమైన శ్లోకము ఋక్కు. పాదబద్ధముకానిది యజుస్సు; గానరూపమయినది సామము.

మహర్షులచేత తపశ్శక్తిని కనుగొనఁబడిన మంత్రము లన్నియు ఇట్లు ఋగ్యజుస్సామ రూపమగు త్రివిధరచనలలోఁ జేరి యుండుటచేత, ''త్రయి'' అని వ్యవహరింపఁబడుచుండెను. త్రయి అనఁగా ఋగ్యజుస్సామరూప త్రివిధ రచనాత్మకమయినది అని యర్థము.

ఋగ్రూపమంత్ర సమూహము గల వేదము ఋగ్వేదము, యజూరూపమంత్ర సమూహముగల వేదము యజుర్వేదము, గాన రూప మంత్రసమూహముగల వేదము సామవేదము— అని రచనాభేదము చేతను వేదములు మూఁడే కావున ''త్రయి'' అనుట న్యాయ్యము.

౩. వేదములు నాల్గనుట ఎట్లు?

యజ్ఞార్థము భగవంతుఁడు వేదముల నేర్పఱిచె ననియు యజ్ఞమే ప్రధానముగ నందు బోధింపఁబడిన దనియు ప్రాచీనులైె తపఃప్రభావమున నాయా వేదములకు వ్యాఖ్యానరూపము లగు బ్రాహ్మణములఁ గనిపట్టిన మహర్షు లందఱు నభిప్రాయపడిరి. కల్పసూత్రకారులు వారినే అనుసరించిరి. అందఱికంటె నవీనుఁడగు యాస్కాచార్యుఁడు మాత్రము మంత్రార్థ విచారసమయమునందు అధియజ్ఞపరముగ నర్థముజేసి తరువాత ఆధ్యాత్మాధిదైవపరముగఁ గూడ నర్థమును చేసెను. అధర్వమహర్షియే ప్రథమమున యజ్ఞప్రక్రియను ప్రకాశింపఁజేసె నని ఋగ్వేదమునందే చెప్పఁబడి యున్నది.

యజ్ఞైరధర్వా ప్రథమః పథ స్తతే, (ఋ.సం. ౧. ౬. ౪. ౫.) అగ్నిర్జాతో అధర్వణా. (ఋ. సం. ౭. ౭. ౪. ౫.) త్వామగ్నే పుష్కరాదధ్యథర్వానిరమన్థత. (ఋ. సం. ౪. ౫. ౧. ౩.) అధర్వాణంపితరం దేవబంధుంమాతు ర్గర్భం పితు రసుంయువానం, య ఇమంయజ్ఞం మనసాచికేత ప్రణోవోచ స్తమిహేహాబ్రవః॥ (ఋ. సం. ౭. ౧. ౯.) అని యున్నది. కావున అధర్వమహర్షియే యజ్ఞకార్యసౌకర్యార్థము హోతృమంత్రముల నొక్క గ్రంథముగను అధ్వర్యుమంత్రముల నొక్క గ్రంథముగను, ఉద్గాతృమంత్రముల నొక్క గ్రంథముగను, బ్రహ్మమంత్రముల నొక్క గ్రంథముగను ఏర్పఱచె ననియు దాని వలన నాల్గువేదము లను ప్రసిద్ధి కలిగిన దనియుఁ దెలియుచున్నది.

హోతృమంత్రములు పెక్కులు ఋగ్రచనాత్మకము లగుటచేత ఋగ్వేదమనియు హోతృవేద మనియు, అధ్వర్యుమంత్రములందు కొన్ని ఋఙ్మంత్రము లున్నను అనేకములగు మంత్రములు యజూరచనాత్మకము లగుటచేత యజుర్వేదమనియు అధ్వర్యువేద మనియు, ఉద్గాతృమంత్రములందు అధికసంఖ్యగలమంత్రములు సామాత్మకములగుటచేత సామవేదము అనియు నుద్గాతృవేదమనియు, హోత్రధ్వర్యూద్గాతృమంత్రములకంటె భిన్నము లగుమంత్రముల సంగ్రహమునకు రచనాత్రైవిధ్యము ననుసరించిన నామములు వేదత్రయమునకు చేర్చుట చేత తద్భిన్నమంత్రసమూహమునకు బ్రహ్మవేదమనియు అధర్వమహర్షియే ఈవ్యవస్థను ఏర్పఱచెను కాన అధర్వవేదమనియు జెప్పఁబడుచున్నవి.

కావున రచనాభేదముచేత వేదములుమూఁడనియు, తత్తన్మంత్రగతహోత్రాదివిషయభేదము చేత వేదములు నాల్గనియు గ్రహించునది. కొందఱు విమర్శకులు మహాభారతాదిగ్రంథములందు వేదములుమూఁడని చెప్పఁబడియున్నవనియు నవీనము లగు శతపథాదిగ్రంథము లందు నాల్గని చెప్పఁబడి యున్న వనియు

వచించుచున్నారు. కాని ఆమాట గ్రంథము
నంతయుఁ బరిశీలించి పలికినదికాదు. వారు
ఏగ్రంథములందు వేదములు త్రివిధము లని
చెప్పఁబడె ననిరో ఆగ్రంథములందే నాల్గనియు,
నాల్గని చెప్పఁబడె ననిన గ్రంథములందు మూఁ
డనియు గలదు. చూడుఁడు: "ఆగ్నే ర్ఋచో
వాయో ర్యజూంషి సామా న్యాదిత్యాత్।
స ఏతాం త్రయీం విద్యా మభ్యతపత్॥
(ఛాం. ౬. ౧౭.) ఋగ్వేదం విజానాతి యజు
ర్వేదం సామవేద మాథర్వణం చతుర్థం॥
(ఛాం. ౭. ౭.) అరేఽస్య మహతో భూతస్య
నిశ్వసిత మేతద్య దృగ్వేదో యజుర్వేదస్సామ
వేదో ఽథర్వాంగిరసః॥ (బృహ. ౪.౪.౧౦)
త్రయో వేదా అజాయంత॥ (శత. ౧౧.౫.౮)

అగ్ని వాయు రవిభ్యస్తు
త్రయం బ్రహ్మ సనాతనం
దుదోహ యజ్ఞసిద్ధ్యర్థ
మృగ్యజుస్సామ లక్షణం.
(మను. ౧. ౨౩.)

ఏకత శ్చతురో వేదాన్
భారతం చైకదేశతః
పురా కిల సురై స్సర్వై
స్సమేత్య తులయా ధృతమ్.
(భా. ఆది.)

ఇట్లు ద్వివిధములుగ చెప్పఁబడియుండుట
చేతనే ఇదివఱకు వివరించియున్న రచనాభేద
సంహితాభేదములే త్రివిధ, చతుర్విధ విభాగ
ములకు హేతుభూతము లని ఎఱుంగునది.

౪. వేదశాఖా భేదములు

ఋగ్వేదాదిభేదములు యజ్ఞానుష్ఠానార్థము
ఏర్పడియున్నవి కావున తత్తన్మహర్షులు తమ
తమ శిష్యపరంపరకు అధ్యాపన మొనర్చిన
క్రమము, అగ్నిహోత్రాదికములందు చేసెడి
క్రియలందు గల పౌర్వాపర్యభేదములఁ దెలిపెడి
శ్రౌతసూత్రాదికముచేతను శాఖాభేదము
లనేకము లేర్పడియున్నవి. పాణినిసూత్రము
లందు కొన్ని శాఖల పేర్లు చెప్పఁబడినవి. పతంజలి
మహాభాష్యమునందు ఋగ్వేదాది శాఖల
సంఖ్య ఈ విధముగఁ జెప్పఁబడి యున్నది:

"చత్వారో వేదా స్సాంగా స్సరహస్యాః
బహుధాభిన్నా ఏకశత మధ్వర్యుశాఖాః,
(యజుర్వే. ౧౦౧.) సహస్రవర్త్మా సామ
వేదః (సామ ౧౦౦౦.) ఏకవింశతిధా బాహ్వృ
చ్యం (ఋగ్వే. ౨౧) నవధా ఽథర్వణో వేదః
(అథర్వ. ౯.)" అచ్చటచ్చట వేర్వేఱుగను
లెక్కింపఁబడినవి. ఋగ్వేదాదివేదములకు
క్రమముగా ముక్తికోపనిషత్తు ననుసరించి
౨౧,౧౦౯,౧౦౦౦,౫౦ శాఖలును, మహాభా
ష్యము ననుసరించి ౨౧,౧౦౧,౧౦౦౦,౯
శాఖలును, స్కాందపురాణము ననుసరించి
౨౪,౧౦౧,౧౦౦౦,౧౨ శాఖలును గలవు.

ఒక్కొక్క వేదమునకు ఇట్లు శాఖాభేద
ములు చెప్పఁబడియున్నను భారతాదిగ్రంథము
లందు ప్రథమద్వితీయపర్వములందు ప్రతిపా
దింపబడిన విషయము ఎటుల వేర్వేఱుగ
నున్నదో అట్లే ఋగ్వేదశాఖలందు వేర్వేఱు
విషయములు చెప్పఁబడ లేదు. ఋగ్వేదాది
వేదచతుష్టయశాఖలలో కొన్ని శాఖల పేరులు
మాత్రమే తెలియుచున్నవి. కాని ఆయా
శాఖల సంహితాగ్రంథములు మాత్రమే ప్రచా
రమునం దున్నవి. మండలాధ్యాయసూక్త
సంఖ్యాక్రమముగ ౧౦ మండలములు గల
విభాగమును శాకలశాఖావాంతర శాఖవారగు
శైశిరీయశాఖవారును; అష్టకాధ్యాయ వర్గ

విభాగభేదములచేత ౮ అష్టకములుగ బాష్కల శాఖవారును అధ్యయనము చేయుదురు. వీరు పైని చెప్పఁబడిన శైశిరీయశాఖవారు పఠింపని వాలఖిల్యములను ౮౦ మంత్రముల నధికముగఁ బఠింతురు.

దీనివలన శాఖాభేదము, అధ్యయనక్రమ భేదమునను, మంత్రసంఖ్యాప్రయోగసూత్ర భేదమునను ఏర్పడుచున్నది అనఁదగును.

౨. ఇట్లే యజుర్వేదశాఖలలో కృష్ణయజుర్వేదమునకు ౮౬ శాఖలు శుక్లయజుర్వేదమునకు ౧౫ శాఖలు గలవు. వీనిలో కృష్ణయజుర్వేదశాఖలు ౮౬ లోను మైత్రాయణి, తైత్తిరీయము లని ప్రసిద్ధిగల బౌఖ్యాపస్తంబీయ శాఠకము లను ౪ శాఖలు గలవు. శుక్లయజుర్వేదశాఖలు ౧౫ లోను మాధ్యందిని, కాణ్వ యనుశాఖలు రెండును నిల్చియున్నవి. ఇతర వేదశాఖలకంటె ఈ యజుర్వేదమునందు కృష్ణ శుక్లసంహితలకు చాలభేద మున్నది.

౩. సామవేదము శాఖలు ౧౦౦౦ లో "రాణాయని, కౌథుమి, జైమిని" అను మూఁడు శాఖలు మాత్రము గలవు.

౪. అధర్వవేదము ౯ శాఖలలో "శౌనక శాఖ" యొకటిమాత్రము గలదు.

లోపించిన శాఖలకు సంబంధించిన బ్రాహ్మణ గ్రంథములు శ్రౌతకల్పసూత్రములు కొన్ని కొన్ని గనంబడుచున్నవి. వాని వివరమునిచట గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయలేదు.

వేదములు, నవీనవిమర్శకులు

ఋగ్వేదము ప్రాచీనమనియుఁ బిదప కొంత కాలమునకు యజుస్సామములు రచితములనియు బ్రాహ్మణగ్రంథములు పుట్టినపిదప ఋగ్వేదాదిమంత్రములందు యజ్ఞపరమగునర్థము శబ్దములందు గనఁబడకపోయినను పూర్వవేద వ్యాఖ్యాతలు తెచ్చి పెట్టుచున్నారనియుకొంద అందురు. అధర్వవేదము అతినవీన మనియు, పాణినిసూత్రము లం దెచ్చట నధర్వవేద శబ్దము స్మరింపఁబడి యుండలేదనియు శంకరాచార్యాదులు ఉపనిషత్తులను వేదభాగము లని చెప్పుట గ్రంథగౌరవమున కనియు, పాణిని సూత్రములందు ఉపనిషచ్ఛబ్దము నిర్వచనము చేయఁబడ లేదనియు మఱికొందఱు చెప్పెదరు.

ఈవాదము సప్రమాణము గాదు. ఋగ్వేదమే మొదట పుట్టినచో, యజుస్సామవేదములు లేనియెడలను, ఋగ్వేదమునందు యజుస్సామపదము లుండరాదు గదా! కాని ఋగ్వేదమునందు యజుస్సామ పదములే గాక వామదేవ్యము, రథంతరము, బృహత్తు, మున్నగు సామభేదబోధక పదములుకూడ మిక్కుటముగఁ గనంబడుచున్నవి. యజ్ఞకర్తలగు రాజర్షులు తద్దానములు యజ్ఞియఋత్విక్కులహోత్రాదినామములును పలుతావుల చెప్పఁబడి యుండుటచేత నిది స్వకపోలకల్పితమనఁదగును.

పాణినిసూత్రము లందు అధర్వవేదపదము గనంబడనంతమాత్రాన అధర్వవేదము తత్కాలమునందు లేదని తలంచుట యుక్తిసహామా? పాణిని తనకాలమునందు లోకమున వ్యాపించి యున్నశబ్దముల కన్నింటికి స్వసూత్రములందు నిర్వచనము నేర్పఱచెదను అని ప్రతిజ్ఞ చేసి యుండలేదు.

శాకలబాష్కలాదిశాఖలకు ఋగ్వేదాది నామములు సాధారణములైనట్లే శౌనకాది శాఖలకు అధర్వవేద మని సాధారణనామము

గలదు. పాణినిసూత్రములలో ప్రోక్తాధికార మునందు శౌనకాదిభ్యశ్ఛందసి (౪.౩.౧౦౬) అని సూత్రము కలదు. దీనిచేత శౌనకసంహిత పాణినికి తెలియునని సిద్ధించుచున్నది. "ఛందసి" అనుటచేత ఛందోభిన్నమగు శౌనకీయ గ్రంథాంతరము కూడ పాణినికి తెలియుననియు సిద్ధించును. అయ్యది 'శౌనకీయశిక్షాగ్రంథము' ఇదియు పాణినికి తెలిసియేయున్నది. "కాశ్యప కౌశికాభ్యా మృషిభ్యాం ణినిః"(౪.౩.౧౦౩) అను సూత్రమువలన కౌశికఋషిప్రోక్తమును అథర్వవేద కల్పసూత్రమగు కౌశికసూత్రమును సైతము పాణిని ఎఱింగియే యున్నాఁ డన దగును. యాస్కాచార్యుఁడు పాణినికంటె పూర్వుఁ డని పలువు రంగీకరించు చున్నారు. తన్నిరుక్తగ్రంథమున మంత్రవ్యాఖ్యానకాల మునందు "ఇత్యపి నిగమో భవతి"అని అథర్వ వేదీయ మంత్రములుకూడ గ్రహింపఁబడియే యున్నవి. అథర్వవేదీయ గోపథబ్రాహ్మణము నుండి కూడ నిరుక్తగ్రంథమునందు ప్రమాణా ర్థము వాక్యములు గైకొనఁబడినవి. కావున అథర్వవేదము పాణినికి తెలియ దనుటయు, తెలిసినను వేదములం దొకటిగ పాణిని కాలము నందు గ్రహింపఁబడుట లే దనియుఁ జెప్పెడి మాటను వేదజ్ఞు లంగీకరింపరు.

జీవికోపనిషదావౌపమ్యే (౧.౪.౭౯) అను నీ సూత్రమువలన "ఉపనిషత్కృత్య" అను పదము సిద్ధించును. పాణినికాలమునందు ఉపని షత్తులప్రచార ముంటయే గాక ఉపనిషద్జ్ఞు లగువారిచేత రచనయందు భావమునందు ఉపని షత్తులతో సమానము లగు గ్రంథములు రచిం పఁబడిన వనియు కూడ పాణిని ఎఱింగి యున్నాఁడు. పాణినికంటె ప్రాచీనుఁ డగు యాస్కుఁడు 'యత్రా ఉసుపర్ణా అమృతస్య' (ఋ. సం. ౧. ౧౬౪. ౨౧.) అను మంత్రము నకు అధిదైవత వ్యాఖ్యాన మొనర్చుచు "ఇత్యుపనిషద్వర్ణో భవతి ;(నిరు. ౩. ౨. ౬) అని చెప్పెను. యాస్కునికే ఉపనిషత్తులఁ గూర్చి తెలిసినట్లు మనకు కనఁబడుచుండగాఁ నతని తరువాతవాఁ డగు పాణినికి ఉపనిషత్ పదము తెలియదనుట చింత్యము.

శుక్లయజుర్వేదము పాణినికి తెలియదని కొంద అందురు. కాని అదియు నసంగతమే.

ఉపసంహారము

వేదములనుగుఱించి వ్రాయునప్పుడు ఆయా వేదశాఖలనామములను ఆయాశాఖలకు సంబం ధించిన గ్రంథాంతరములను గూర్చి వ్రాయుట అత్యావశ్యకము. అయినను గ్రంథవిస్తర భీతి చేత ఇచ్చట నాల్గువేదములను గూర్చి మా త్రమే సంగ్రహముగ వ్రాసినాఁడను. వేద గ్రంథములను గూర్చియు, తత్కాలీనములగు ఆచారవ్యవహారాదికములను గూర్చి యు వ్రాయఁబూనెడి విమర్శకు లందఱు తదుద్దిష్టము లగు నాయాగ్రంథములను తాము స్వయముగ పరిశీలించి సుతర్కముతో మీమాంసఁజేసి తరువాత వానిని గ్రహించుటనో త్యజించుటనో చేయఁదగు నని ప్రార్థించెదను.

[1919 ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచిక నుండి].

ఉపనిషత్తులు

ఆచార్య శ్రీమతి వారణాసి వరలక్ష్మమ్మగారు

"సమస్తమైన ఉపనిషత్తులును, ఇతరమత గ్రంథములును నశించుట సంభవించినప్పటికిని ఈశావాస్యోపనిషత్తునందలి ప్రథమవాక్య మొక్కదానిని హిందువులు జ్ఞాపక ముంచుకొనిన హిందూమతము శాశ్వతముగా జీవింపగలదు" అని నేను తుట్టతుదకు నిర్ణయము చేసికొంటిని. —గాంధీమహాత్ముడు.

ఉపనిషత్తు లీనాటికిని మన కిట్టి సందేశములనే యిచ్చుచున్నవి. ఈ ఉపనిషత్తులు భారతీయభావములకును, సంస్కృతికిని మూలాధారములై యున్నవి. అవి సనాతనుల భావనా విధానమునకే గాక అధునాతనములైన విభిన్న భారతీయమతములకుకూడ ఉద్బోధకములై యున్నవి. భారతదేశమం దెట్టి పునరుద్ధారక మతములు ప్రారంభమైనను అవి ఉపనిషద్భావములను బలపఱచునవిగానే యున్నవి. ప్రతి హిందూమతసంస్కర్తయు, ప్రతిమతనాయకుడును కూడ ఈ అమరగ్రంథములందలి భావమును జ్ఞాపకపఱచుటకే పాటుపడిరి.

ఈ ఉపనిషత్తు లన్నియు ఒక్కనిచే వ్రాయబడినవి కావు. ఇవి వేదాంతముపై వ్రాసిన క్రమబద్ధవ్యాసములును కావు. ఇవి ప్రాచీనమహర్షులు తమ ఆంతరికదృష్టిచే తెలిసికొని పలికిన అనుభవవాక్యములు. కావుననే అవి ఆ పరమసత్య ప్రత్యక్షానుభవ వాసనలు కలిగి యున్నవి. వీనిని కథలరూపములోను, చర్చలరూపములోను, సంవాదరూపములోను కూర్చిరి. ఈ ఉపనిషత్తులను 'వేదాంత' మని పేర్కొనుచున్నారు. వేదాంత మనగా వేదములకు ముగింపు భాగ మనియు, ఉపనిషత్తులు బోధించు విషయములు వేదముల చరమలక్ష్యమునకు ప్రాతినిధ్యము వహించుచున్నవనియు భావమై యున్నది. 'ఉపనిషత్' పదమునకు ఉప=సమీపమందు, ని=భక్తితో, సద్=కూర్చుండుట అని యర్థమై యున్నది. ఈ అర్థము ఆనాడు ఉపనిషత్తుల నేవిధముగ నభ్యసించెడివా రను విషయమును సూచించుచున్నది. ఉపనిషద్విషయము ఆ పరమతత్త్వమును బోధించుటచే నవి వాని నభ్యసించు విద్యార్థులందు సామర్థ్యమును కోరుచున్నవి. ఇట్లు ఉపనిషత్తులు సమర్థులగు విద్యార్థులకు మాత్రమే బోధింపబడుచుండుటచే కొంతకాలమునకు ఉపనిషత్పదమునకు "రహస్యము" అను నర్థము చేర్పబడినది. తత్ఫలితముగా "ఉపనిషత్తులు" "గుహ్యాదేశములు" "పరమగుహ్యములు" అను పదములు ప్రచారములోనికి వచ్చినవి. ఉపనిషత్తులు అజ్ఞాన "నాశకము" లనియు, బ్రహ్మను "చేర్చునవనియు" శ్రీశంకరులవంటి వ్యాఖ్యానకర్తలు చెప్పిన అర్థము దూరాన్వయమైనప్పటికిని అది ఉపనిషదుద్దేశమును సరిగా నిర్వచించుచున్నది.

ఇట్టి యీ ఉపనిషత్తులు సుమారు రెండు వందలకు పైగా నున్నవి. శ్రీశంకరులవంటి వ్యాఖ్యాతలు వానికి భాష్యము వ్రాసియున్న లేదా వానినుండి యుదహరించియున్న ఆ గ్రంథములు ఉపనిషత్తులు అని నిశ్చయించు

టకు ప్రమాణములై యున్నవి. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు, ఛాందోగ్యోపనిషత్తు ననునీ రెండును ప్రాచీనములైనవిమాత్రమే గాక, ఉపనిషత్తులందు సంప్రదాయానుగతమైన నిష్ప్రపంచవాదమును, సప్రపంచవాదమును ప్రత్యేకముగా ప్రవచించుటచేత నవి యన్నిటిలోను ముఖ్యతమములైన వని భావింపబడుచున్నవి. ఉపనిషత్తుల కాలము నెచటను పేర్కొనలేదు. అయినను అవి బుద్ధుని కాలముకంటెను ప్రాచీనతరములైన వని తెలియుచున్నది. యాజ్ఞవల్క్యుడు ఉద్దాలకుడు మొదలైన మహర్షులు ప్రత్యేక వేదాంతశాఖలను నెలకొల్పి విశిష్టవిద్యార్థిబృందము నాకర్షించినారు. ఇట్లు వారు అంతటిలోను ప్రముఖులైనారు.

ఈ ఉపనిషద్భావము కర్మకాండను నిరసించుచున్నది. ఆత్మకంటె ఇతరదైవము నారాధించువారు దేవతల పెంపుడుజంతువులవంటివారని బృహదారణ్యకోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. ముండకోపనిషత్తునందు కర్మకాండపై కఠిన నిరసన కలదు. కర్మకాండను ఓటినావతో పోల్చి, దాని నాధారముగా పరిగణించువాడు జరామరణసంసారపుసుడియందు మరల మరల పడి కొట్టుకొనుచున్నా డని అచట చెప్పియున్నది. మఱి కొన్ని ఉపనిషత్తులు కర్మకాండ నంతగా నిరసింపక దానికి ఆధ్యాత్మికముగాను వేదాంతపరముగాను అర్థము చెప్పుచున్నవి. బృహదారణ్యకోపనిషత్తులో అశ్వమేధయాగమున కిట్టి ఆధ్యాత్మికమైన యర్థము కలదు. ఆ యాగము చేయువానికి భూసామ్రాజ్యాధిపత్యము కలుగు నని ఫలశ్రుతి. ఇచ్చట భూసామ్రాజ్యమును అశ్వరూపముగా చెప్పి దానిని త్యజించినవాడు విషయత్యాగమును చేసినవా డగుచున్నాడు కావున అతడు ఆత్మసామ్రాజ్యాధిపత్యమును పొందుచున్నా డని వివరించియున్నాడు. మానవునిజీవితమే సోమయాగమునకు ప్రతీకముగా నున్న దని ఛాందోగ్యము చెప్పుచున్నది. ఈ కర్మ లన్నియు పితృలోకమునకు మాత్రము తీసికొనిపోగల వనియు, ఆ కర్త మరల భూలోకమునకు తిరిగి రావలసియున్న దనియు ఇట్లు పునరావృత్తిని కలిగించు ఈ కర్మలు నీచములైన వని మఱి కొన్ని యుపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి. శ్వేతాశ్వతరాది అర్వాచీనోపనిషత్తులు కర్మకాండ నంతగా నిరసింపక పోయినను ఈ కర్మలు కేవలస్వర్గప్రాప్తిమాత్రఫలములు కా వనియు, లక్ష్యము పరమాత్మయే యనియు, అట్టి పరమాత్మజ్ఞానముచే సర్వబంధవిముక్తి కలుగు ననియు అవికూడ చెప్పుచున్నవి.

ఉపాసనావిధానముగల బ్రాహ్మణభాగముతో కాక ముఖ్యమైన యీ ఉపనిషత్సిద్ధాంతము అద్వైతతత్త్వమును బోధించు మంత్రభాగముతోనే సంబంధించియున్నది. ఆ మంత్రములు దేవతల అనేకత్వమును ఏకత్వమున పర్యవసింపజేయ ప్రయత్నించుచున్నవి. యాజ్ఞవల్క్యుడు మూడువేలమూడువందలఆఱుగురు దేవతలను ముందుగా పేర్కొని క్రమముగా ముప్పదిముగ్గురు, ఆఱుగురు, ముగ్గురు, ఇత్యాదిగా తగ్గించి, తుట్టతుదకు ఒక్క దేవునే పేర్కొనెను. ఆ ఒక్క దేవుడే "బ్రహ్మ". అతని శక్తులే యితరదేవతారూపములలో నున్నవి. ఆ బ్రహ్మయే సమస్తదైవీశక్తులకును మూలభూతమైన దను విషయమును హైమవతి యగు ఉమ కేనోపనిషత్తులో ఇంద్రునికి బోధించుచున్నది. ఏతత్ఫలితముగా ఋగ్వేదములోని "ఏకం సత్" అనునది ఉపనిషత్తులలోనికి "ఏకం ఏవ అద్వితీయం" అని మాఱినది.

ఉపనిషత్తులలో జ్ఞానము పరాజ్ఞానము, అపరాజ్ఞాన మని ద్విధా విభజింపబడినది. లౌకికశాస్త్రకావ్యాదులు, నశ్వరవిషయభోగాదులను బోధించు శాస్త్రగ్రంథాదులజ్ఞానము అపరాజ్ఞాన మనబడుచున్నది. ఆత్మజ్ఞానము పరాజ్ఞానమై యున్నది. "అది అజ్ఞేయము" అనుట విరోధాభాసమై తోచినను అజ్ఞానముగా నుండుటచే అది అజ్ఞేయము కాలేదు. అది సమస్తజ్ఞానములకును జ్ఞానమైయుండుటచేత జ్ఞానవిషయము కాకపోవుటచే అది జ్ఞేయము కాజాలదు. ఆత్మను సత్తామాత్రముగనే తెలిసికొనవలసియున్నది. కావున ఈ ఆత్మజ్ఞానమును కేవలపండితుడే గాక అనుభవశాలియగు ఆచార్యునినుండి మాత్రమే పొందవలసియున్నది. అహోగురుః! అహోజ్ఞానం! అహోజ్ఞాతా! అహోప్రవచనం! అహోశిష్యః!

భారతీయవేదాంతప్రాసాదమునకు పునాదిరాళ్లవలె నిలుచునవి బ్రహ్మ, ఆత్మ అను నీరెండు పదములే. బ్రహ్మపదమునకు "ప్రార్థన, వాక్కు" అనియు, ఆత్మపదమునకు "ప్రాణ" మనియు వాచ్యార్థమై యుండియుండును. కాని తరువాతికాలమందు బ్రహ్మపదమునకు జగదాధారమనియు, ఆత్మపదమునకు ఒకజీవిలోనుండు ప్రత్యగాత్మ యనియు అర్థములు కల్పితములైనవి. ప్రాచీనఋషులు "అయం ఆత్మా బ్రహ్మ - ఈ ఆత్మయే ఆ బ్రహ్మ" యను ప్రశంసనీయమైన ఆవిష్కరణను చేసియున్నారు.

ఆత్మతత్త్వమునందు జిజ్ఞాసకలవాడై భృగువు ఈ జగత్తును విశ్లేషించి, పరిశీలించి తుదకు ఏకమైన అద్వైతబ్రహ్మతత్త్వమే బహుధా భిన్నమైన యీ జగద్రూపముగాను, అందనేక జీవరాసులుగను భాసించుచున్నదని కనుగొనెను. ఇట్టి యీ ఏకత్వసిద్ధాంతము ప్రపంచమునకీ ఉపనిషత్తులిచ్చు మహత్తరమైన భావ మని చెప్పవచ్చును.

ఆతత్త్వము స్థూలరూపమునుండి సూక్ష్మరూపమునకు పోవుటయే విచారణావిధానమై యున్నది. వ్యష్టిసమిష్టులవెనుక నాధారభూతమై యుండి, ప్రతివ్యక్తిలోను అంతరాత్మభూతమై ఆధిపత్యము వహించునదే ఆ పరమాత్మ" యని యాజ్ఞవల్క్యుడు వివరించియున్నాడు. ఆత్మవివరణను కోరిన ఉద్దాలకు నుద్దేశించి, "సమస్తజగత్తునందును నిండియుండియు ఏది జగదతీతమై యున్నదో, దేనిని ఏదియు తెలిసికొనలేదో, సమస్తవిషయములు దేనికి ఉపాధిభూతములై యున్నవో ఏది సర్వాంతర్యామియై శాసించుచున్నదో అదియే నీ ఆత్మ, నీ అంతఃకరణమును శాసించునది. అది శాశ్వతమైనది." అని అతడు చెప్పియున్నాడు

బ్రహ్మతత్త్వమును తెలిసికొనగోరిన తన పుత్రుడగు భృగువునకు వరుణు డీ క్రింది విధముగా సూత్రప్రాయముగా చెప్పియున్నాడు: "దేనివలన ఈసమస్తభూతములు జన్మించినవో, జన్మించినవై దేనివలనజీవించుచున్నవో అదియే బ్రహ్మ"అని. ఈసూత్రమువనుసరింప దలచిన భృగువు అన్న, ప్రాణ, మనోవిజ్ఞానములను జీవాధారములు కావని త్రోసివేసి "ఆనందమే బ్రహ్మ యను నిర్ణయమునకు వచ్చినాడు.

అవస్థాత్రయవిచారణద్వారా ఆత్మజ్ఞానమును పొందుట ఉపనిషత్తులలో కనబడు మఱియొక విధానమై యున్నది. సర్వవేదాంతసారమనబడు మాండూక్యోపనిషత్తునందు ఈ విధానపు సంక్షిప్తసక్రమసంవిధానముకలదు. అ,ఉ,

మ్ అను త్రిమాత్రలు గల 'ఓం' అక్షరము ద్వారా క్రమముగా జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థలను సూచించి, ''అమాత్ర ఓం'' అనగా మకారము తరువాతి మౌనమును తురీయావస్థగా పేర్కొని యున్నారు. ఆ తురీయ మీ మూడవస్థలకును మూలాధారభూతమైనప్పటికిని అది యీ మూడింటిలో చేర లేదు. పరివర్తనశీలమగు నీజగత్తున కతీతమైన యీ తురీయమే ఆ ఆత్మయై యున్నది. అది అద్వైతము, శాంతము అయిన ఆనందరూపము.'' ఈ విధముగా మాండూక్యోపనిషత్తు ఆత్మతత్త్వము నిర్వచించి చెప్పియున్నది.

ఈ ప్రత్యగాత్మ ఆ పరమాత్మకంటె భిన్నము కాదని ఆత్మైక్యమును చెప్పినప్పటికిని ''ఆత్మయే సమస్తవిశ్వమున కాధార'' మని చెప్పినపుడు అది యీ ప్రత్యేకజీవాత్మ నుద్దేశించి చెప్పబడ లేదు. సమష్టివాదమే జగదుత్పత్తిని వ్యష్టియగు జీవాత్మను కూడ వేఱువేఱుగా వివరించి చెప్పుచున్నది.

అద్వైతబ్రహ్మరూపియగు ఆత్మను రెండు విధములుగా పరిగణించుచున్నారు. సమస్త జగదాధారభూతమగు బ్రహ్మ – ఇది సప్రపంచ వాదము. జగత్తు కేవలము ఆభాసరూపమై ప్రతిభాసించుచున్నది – ఇది నిష్ప్రపంచవాదము. ఈ వాదములే తరువాతికాలమున సగుణనిర్గుణ మార్గములకు దారితీసినవి. ఈ నిర్గుణ బ్రహ్మవాదమును (అసత్) శూన్యవాదముగా పరిగణింపరాదు. నిర్గుణమున కిచట ఆపరమసత్యమీ విభాగాదులచే పరిచ్ఛిన్నము కాజాల దనియే అర్థ మగుచున్నది. ''నేతి, నేతి'' ఇత్యాది వాక్యములుకూడ సచ్చిదానంద రూపమునే సూచించుచున్నవి. ఈ పదములను కూడ వాని వాచ్యార్థముమాత్రమే సరిపెట్టుకొని గ్రహింపరాదు. అవి యీ మానవబుద్ధికి గోచరమగు ఉత్తమ జ్ఞానమును సూచించుచున్నవి. బృహదారణ్యకములో బ్రహ్మను ''సత్యస్య సత్యం'' అని చెప్పి సత్యం అను పదమును స–తి–యం అను మూడువిధములుగా విభజించియున్నారు. ఈ పదమందు ఆద్యంతాక్షరములు సత్యమును, మధ్యాక్షరము అసత్యమును సూచించుటచే అసత్యము రెండువైపుల సత్యముచే చుట్టబడిన దని తెలియుచున్నది.

ఈ ప్రపంచసృష్టినిగూర్చికూడ ఉపనిషత్తులలో రెండువాదములుగలవు. సువర్ణమునుండి ఆభరణము లుత్పత్తిల్లినట్లు బ్రహ్మనుండి జగము లుత్పత్తిల్లినవనియు, రజ్జువునందు సర్పమువలె బ్రహ్మమం దీ జగత్తు ఆభాసమాత్రముగా తోచుచున్న దనియు రెండు వాదములు గలవు. ఈ రెండును జగదుత్పత్తికి పరబ్రహ్మరూప పరమాత్మనే కారణముగా చెప్పుచున్నవిగాని మఱి యే లౌకిక కారణమును చెప్పుట లేదు. జగత్కారణమును వివరించుచు కాలము, స్వభావము, నియతి, యదృచ్ఛ, భూతములు, యోని, పురుషుడు__ ఇవన్నియు కారణములు కా వనియు, ఒకవేళ అయినను అవి ముఖ్యకారణములు గాక గౌణకారణములు మాత్ర మగుచున్న వనియు ఛాందోగ్యోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. వీనికన్నిటికిని అతీతముగా ఆ భగవంతుని స్వీయగుణంబులలో అణగియున్న 'ఆత్మశక్తి' యొకటి కలదు. ఈ జగత్తునకు బ్రహ్మ అభిన్న, నిమిత్తోపాదాన కారణములుగా చెప్పబడుచున్నాడు. కేనోపనిషత్తు పేరులోనుండు ''కేన'' ''ఎవనిచేత'' అనుప్రశ్నలోనే జగత్కారణము సూచితమగుచున్నది. ఇందు బ్రహ్మను నిమిత్తకారణముగా

పేర్కొనియుండ ఈశావాశ్యమందు బ్రహ్మను ఉపాదానకారణముగా పేర్కొనియున్నారు. నిమిత్తోపాదానకారణములు రెండును అభిన్నము లని తైత్తిరీయమందలి "నన్ను నేను జగద్రూపములో సృష్టించుకొందునుగాక!" అను మంత్రమును "నేను బహుధా అగుదును గాక!" అను ఛాందోగ్యమునందలి మంత్రమునుచదివిన మనకు తెలియగలదు.

సాలెపురుగునుండి సాలెపట్టు వెడలినట్లును, అగ్నినుండి విస్ఫులింగములు వెడలినట్లును, భూమినుండి యోషధు లుద్భవించినట్లును ఈ జగత్తు ఉద్భవించిన దని జగత్సృష్టిని వివరించియున్నారు. ఈజగత్తు అనేకధా ఉత్పన్నమగుటచే ఆ బ్రహ్మ కెట్టి లోపమును రా దను విషయమును కఠోపనిషత్తునం దీక్రింది యుదాహరణముద్వారా వివరించియున్నాడు. జగచ్చక్షువగు సూర్యుడు చర్మచక్షువుల దృష్టిలోపముచే నే విధముగను ఎట్లు బాధింపబడడో అదే విధముగా బాహ్యమైన యీవిషయప్రపంచముచేత ఆంతరికమైన ఆత్మతత్త్వము ఏవిధముగను బాధింపబడదు" అని పంచజ్ఞానేంద్రియములు, వానితన్మాత్రలవివరణ నాధారముగాచేసికొని పృథివ్యాది పంచభూతముల వర్గీకరణము జరిగినది. ఈ పంచభూతముల నుండి యుత్పన్నమైన యీ విషయప్రపంచము పంచేంద్రియములు గల జీవునికి భోగసాధనమై అనుభవక్షేత్రమును కల్పించుచున్నది.

అండజములు, జీవజములు, ఉద్భిజము లని జీవరాసులు త్రివిధముగా విభజింపబడినవి. తరువాత స్వేదజములు అను మఱియొక వర్గమును దీనికి చేర్చిరి. ఈ జననమరణావృత్తిని ప్రాచీనోపనిషత్తు లంతగా పేర్కొనలేదు. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తులో నీ యావృత్తిని గుఱించి పెక్కుచోట్ల పేర్కొనియున్నారు. కల్పాదియందు సమస్తభూతములను సృష్టించి వానిని కల్పాంతమందు రుద్రుడు లయముచేయుచున్నాడు. ఇట్టి ఇంద్రజాలమును ఆ రుద్రు డనేకపర్యాయములు కల్పించుచున్నా డని అచట చెప్పబడియున్నది.

అజాతవాదము సృష్టిసిద్ధాంతము నంగీకరింపదు. మట్టిని, సువర్ణమును, అగ్నివిస్ఫులింగములను ఉదాహరించి సృష్టిని బోధించుట ఆ అభేదతత్త్వమును బోధించుటకే యగుచున్నది. ఈ జగత్తు కేవలము ఆభాసమాత్రమే కాని సత్యము కాదు. ఈ వాదములో "మాయ" యనున దొకటి కల్పితమైనది. ఈ మాయయే నిరుపాధికబ్రహ్మను సోపాధికముగా భాసింపజేయుచున్నది. ఈ మాయాసిద్ధాంతముకూడ ఉపనిషత్తులలో అంతగా కన్పించుటలేదు. అయినప్పటికిని యాజ్ఞవల్క్యాది ఆచార్యు లిట్టి మతమును నిర్వచించియున్నారు. ద్వైతము వలె భాసించుచోట ఒకడు మఱియొకదానిని చూచుట, మఱియొకదానిని వినుట ఇత్యాది జరుగుచున్నవి. ఇచట "ద్వైతమివ-ద్వైతము వలె" అనునప్పు డీ "వలె" యను పదమే జగత్తు సత్యము కా దనియు, మిథ్య యనియు, అది మాయ యనియు తెలియజేయుచున్నది. ఈ "మాయ" యను పదము ఋగ్వేదమందే కనబడుచున్నది. "ఇంద్రుడు మాయచే అనేకరూపములను చూచుచున్నాడు" అని అచట చెప్పబడియున్నది. సర్వభూతనాథు డగు ఈశ్వరుని "మాయావి" యని శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు పేర్కొనుచున్నది. ఈ "మాయ" అనుదానితో సమానార్థముగల "అవిద్య" యను పదము కొన్ని ఉపనిషద్గ్రంథములలో

కనబడుచున్నది. ఈ మాయ, అవిద్య అను పదములు జగదుత్పత్తియే ఒక అద్భుతమని సూచించుచున్నవి. కాని యీ జగత్సృష్టి ఆ పరమాత్మ నేవిధముగను బాధింప దను విషయ మీ క్రిందివాక్యములచే దృఢపఱుపబడినది. "పూర్ణ మదః, పూర్ణ మిదం ......పూర్ణ మే వావశిష్యతే".

సృష్టివాదము, అజాతవాదము ఈ రెండును ఈ జీవాత్మ ఆ పరమాత్మకంటె భిన్నము కాదను విషయము నంగీకరించుచున్నవి. ఆ పరమాత్మయే సమస్తజీవులలోని ప్రత్యగాత్మయై యున్నదని యాజ్ఞవల్క్యుడు చెప్పుచున్నాడు. ఒక్క చెట్టుమీదనే రెండుపక్షులు నివసించుచున్నవి. అందొకడుజీవుడు. రెండవది పరమాత్మ. ఉపాధిగతమైన యీ జీవాత్మ మనోబుద్ధులతో తాదాత్మ్యమునందుటచే తాను కష్టసుఖముల ననుభవించుచున్నా నని తలచుచున్నాడు. కావున ఆ జీవుడు జీవితములోని కష్టసుఖముల ననుభవించుచున్నాడు. ఇట్లితడు మర్త్యత్వమును పునర్జన్మను పొందుచున్నాడు. ఆ పరమాత్మ తానెట్టికర్మలను చేయక సాక్షిమాత్రమై యున్నాడు. ఇచట జీవాత్మపరమాత్మలు భిన్నములని భావింపరాదు. ఇది ఆభాసమాత్ర భిన్నత్వమునకు కారణమును మాత్రము సూచించుచున్నది.

ఈ జీవాత్మకు గల అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయ పంచ కోశములను తైత్తిరీయోపనిషత్తు వివరించి చెప్పుచున్నది. వేదాంతములో అన్నమయ కోశమును స్థూలశరీరముగను, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయకోశములను సూక్ష్మ శరీరముగను, ఆనందమయకోశమును కారణ శరీరముగను వివరించియున్నారు. ఇవన్నియు కలిసి జీవునకు భౌతికదేహ మగుచున్నవి. ఇట్టి త్రయోపాధిగతుడైన జీవుడు కర్మఫలభోక్త యగుచున్నాడు. ఈ దేహమందలి పంచజ్ఞానేంద్రియములకును, పంచకర్మేంద్రియములకును కేంద్రభూతమై మనస్సు వానిద్వారా వ్యవహరించుచున్నది. మనస్సుకంటె పూర్వముగా చెప్పబడిన స్థూలదేహము కర్మానుభవక్షేత్రములకు, ప్రాణము జీవతత్త్వమునకు ఆధార భూతములై యున్నవి. విజ్ఞానమయ–ఆనందమయ కోశములు మనస్సుకంటె ఉన్నతమైన వగుటచేత అవి ఉత్తమానుభూతికారణము లగుచున్నవి. బద్ధుడైయున్న జీవునికి ఆనందమే ఉత్తమోత్తమ అనుభవస్థితియై యున్నది. ఇచట తాత్కాలికమైన శాంతిసుఖములను అత డనుభవించుచున్నాడు. ఇట్టి యనుభవము సుషుప్తిలో కలుగుచున్నది. కాని యీ అనుభవమును జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తుల కతీతమైన మోక్షముగా భావింప రాదు.

పునర్జన్మసిద్ధాంతమునుగూర్చి ప్రప్రథమముగా బృహదారణ్యకములో ప్రసంగింపబడినది. కర్మకు ప్రాధాన్య మిచ్చి ఒకడు పొందబోవు జన్మ అతనికర్మలపై ఆధారపడియున్నదని అచట చెప్పియున్నారు. మానవుడు పశుపక్ష్యాది నీచజన్మల నెత్తుటకూడ సంభవించుననియు, మరణానంతరము ఒకడు తనపుణ్యాపాపకర్మఫల మనుభవించుటకై స్వర్గనరకాది లోకములను ముందుగా అనుభవించియే పిమ్మట పునర్జన్మ నెత్తుచున్నా డనియు అచట చెప్పియున్నది. శారీరకనియమనము, నైతికమార్గానుసరణ మను 'ఋత' మనెడి వైదికమతమందును, స్వర్గాదిపుణ్యఫలముల నిచ్చు యజ్ఞయాగదానాది 'ఇష్టాపూర్తాదు'లందును కర్

సిద్ధాంతము ముందుగా ప్రారంభమైనది. ఈ కర్మచక్రమునుండి జీవునికి ముక్తిసాధ్యమే అని యుపనిషత్తులు పలుకుట గమనింపదగినవిషయమై యున్నది.

జన్మరాహిత్యమే మోక్ష మగుచున్నది. మరణానంతరముక్తిని విదేహముక్తి యనియు, ఈ దేహములోనుండగనే కలుగు ముక్తిని జీవన్ముక్తి యనియు యీ ముక్తిని రెండువిధములుగా విభజించియున్నారు. మంత్రబ్రాహ్మణముల అస్తిత్వసిద్ధాంతములనుండి యుత్పన్నమైన యీ విదేహముక్తినే యుపనిషత్తులలోనికి అనువదించిరి. ఇందు తనకంటె భిన్నమైనదిగా తానగుట కాక తన స్వస్వరూపమైన బ్రహ్మత్వము నందుటయే యిచట లక్ష్యమై యున్నది.

దేవయానము పితృయానముకంటె భిన్నమైనది. దేవయానము బ్రహ్మను చేర్చుచున్నది. పితృయానము పునరావృత్తిని కలిగించుచున్నది. తరువాతికాలమందలి వేదాంతమునందు క్రమముక్తికిని, సద్యోముక్తికిని, విదేహముక్తికిని, జీవన్ముక్తికిని భేదము కల్పితమైనది. కాని మోక్షవిషయములోమాత్రము ఎట్టి భేదమును లేదు. మోక్ష మనగా బంధవిముక్తి. అది కేవలము దుఃఖాభావస్థితిమాత్రము కాదు. అది అచలమైన శాంతితో నిండిన బ్రహ్మానంద స్థితి.

మోక్షకామియగు సాధకు డవలంబింపవలసిన విధానమును అనేక ఉపనిషత్తులు బోధించుచున్నవి. మొత్తముమీద ఉపనిషత్తులు సాధకునికి ఉన్నతనైతికస్థాయిని విధించుచున్నవి. అవి యెక్కువగా నీతులను బోధింపకున్నను సాధకుని నైతికజీవితమునకు ప్రాముఖ్యము నిచ్చుచున్నవి. వాస్తవములో (ఆత్మ) బ్రహ్మవిచారణ చేయుటకు ముందు సాధకునకు నైతికజీవన మత్యావశ్యకమై యున్నది. తైత్తిరీయాది యుపనిషత్తులలో ఇతరులవిషయమై ఒకడు ప్రవర్తించుకొనవలసిన సర్వసాధారణ విధానములుకూడ ఉండుట గమనింపవలసి యున్నది. దానవులకు దమము, మానవులకు దానము, దేవతలకు దయ అను నీ త్రిగుణములలో సంపూర్ణసదాచారసిద్ధాంతము నిమిడ్చియున్నారు. అట్టి సాధకుడు యదృచ్ఛాజీవి యనగా అతనిలో సహజముగానే నైతికజీవన మిమిడియుండును. అతనికి బాహ్యనియమనాదులనవసరము. అంతేగాని స్వేచ్ఛాజీవి యనగానే యది యత డవినీతి జీవితమును గడపుటకు అధికారపత్రమువంటిది యని యర్థము మాత్రము కాదు.

ఆ తత్త్వమును తెలిసికొనక పోవుటచే బంధము కలుగుచున్నది. ఆత్మ, మనోబుద్ధిరూప జీవాత్మతో తాదాత్మ్యము నొందుటచేత జననమరణరూపసంసారములో చిక్కుకొనుచున్నది. విముక్తి యనగా దీనికి వ్యతిరేకమైనది. ఈ జీవాత్మ నశ్వరజీవభావమునుండి విరమించుకొనవలయును. వైరాగ్యము నవలంబింపవలయును. జ్ఞానోదయమైననే వైరాగ్యము సంపూర్ణత నందుచున్నది. బ్రహ్మజ్ఞానముద్వారా అజ్ఞానము నశించుచున్నది. బ్రహ్మత్వమునందుట ద్వారానే బ్రహ్మను తెలిసికొనుచున్నాము. ఇట్టి బ్రహ్మజ్ఞానప్రక్రియకు మూడవస్థలుకలవు. సరియైన గురువునొద్ద ఉపనిషత్తుల నభ్యసించుట (శ్రవణము), అభ్యసించిన దానిని శ్రద్ధగా విచారణచేసి సమాధానపడుట(మననము)అట్లు మననముచేసిన విషయమును నిరంతరముగా ధ్యానించుట (నిధిధ్యాస). ఈ నిధిధ్యాసయే

అంతమందు వివేకమును కలిగించుచున్నది. ''విద్యలు'' అనబడు అనేకవిధములైన ధ్యాన మార్గములు ధ్యానము చేయుటకు సహాయములుగా ఉపదేశింపబడియున్నవి. అట్టి శిక్షణలన్నియు అద్వైత బ్రహ్మజ్ఞానమే తమ లక్ష్యముగా కలిగియున్నవి.

ఇట్టి జ్ఞానోపార్జనకై ఉపనిషదృషులు ఈ క్రింది అమృతపదములలో ప్రార్థన చేసియున్నారు.

''అసతో మా సద్గమయ
తమసో మా జ్యోతిర్గమయ
మృత్యోర్మా అమృతం గమయ.''

భగవద్గీతయే ప్రత్యక్షగీతాచార్యుడు

ఆచార్య శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు

''సర్వోపనిషదో గావో
దోగ్ధా గోపాలనందనః
పార్థో వత్సః సుధీ ర్భోక్తా
దుగ్ధం గీతామృతం మహత్॥''

ఉపనిషత్తులు గోవులు, ధేనువత్సము అర్జునుడు. పాలుపిదుకువాడు శ్రీకృష్ణుడు, పాలు గీతామృతము, క్రోలువారు శుద్ధాత్ములు. గీత ఉపనిషత్తులసారము, బ్రహ్మవిద్య; శ్రీకృష్ణార్జునులసంవాదము, యోగశాస్త్రము.

భగవద్గీతనుగుఱించి అపోహలను ప్రకటించువారికి, దుష్ప్రచారము చేయువారికి పూర్వోక్తవాక్కులు సముచితప్రత్యుత్తరములు. శ్రీకృష్ణుడు జారు డని, చోరు డని, హింసను బోధించినా డని గీతాతత్త్వ మెఱుగని కొందఱు క్రైస్తవమతాచార్యులు, తెలుపుచుండిరి. వారు సత్యమును గుర్తింతురు గాక!

కురుక్షేత్రము కర్మక్షేత్రము; జీవితక్షేత్రము; ధర్మక్షేత్రము. తన కర్తవ్యప్రాంగణమునుండి ఎవడును తొలగ రాదు. నైసర్గికప్రతిభకు, అనుకూలమైన కర్తవ్యమును, కౌశలముతో నిర్వహించుట ధర్మము, యోగము. ''యోగః కర్మసు కౌశలం.'' విషాదముతో నెవ్వడును కర్తవ్యమును నిర్వహింప రాదు. ''వివేకమునకును, సంతోషమునకును మాత్రమే మోక్షద్వారమున ప్రవేశముండు''నని కదా యోగవాసిష్ఠము తెలుపుచున్నది.

అసమయమున గాని, అస్థానమున గాని కర్తవ్యము జరుగ రాదు. సమయము దాటినను స్థలము దాటినను ముప్పు దాపురించును. నరునకు నారాయణుడు చేసిన ప్రబోధమం దీ భావము కలదు. ప్రపంచమహారచయితలు పల్వురు దీని ననువదించిరి; అనుకరించిరి; అనుసరించిరి. షేక్స్పియరుమహాకవి రచించిన ''జూలియస్సీజరు'' నాటకములో బ్రూటస్, ఇట్లనినాడు.

''మనుష్యక్రియాకలాపమున నొకప్రవాహము కలదు. సకాలమున దాని ననుసరించి పోవువాడు అదృష్టవంతు డగును; సమయము

మించినయెడల అతడు సుడిగుండములందు పడిపోవచ్చును''.

స్మైత్స్ మున్నగు రచయిత లీ భావమునే ''ఆత్మసాహాయ్యము'' మున్నగు గ్రంథములందు వ్యక్తీకరించిరి.

తన కర్తవ్యాంగణమునుండి పోరా దని శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుని హెచ్చరించెను.

స్వధర్మమునకు స్వస్తి చెప్పి అంతఃకరణ శుద్ధి నందక ఎవ్వరును తురీయాశ్రమమున ప్రవేశించుట కర్హులు కారు. అర్జునునకు యుద్ధమనిన రోత పుట్ట లేదు. యుద్ధవీరులలో ఆత డద్వితీయుడు. ''నాబంధువులతో నాయాత్మీయులతో నేను సమర మొనరింప జాల'' నని ఆత డనినాడు. తనవారియెడల ఆతని కెంతో మమకార ముండెను. అహంకార, మమకార, తృష్ణలు దుఃఖహేతువులు. ఇవి మోక్షమార్గమును నిరోధించునవి. ఆశయే పాశమై జీవుని భవపరంపరలోనికి బరబర లాగును. ఆశలేని వానికి పాశము లేదు. మానవుని ఆశలు యమునిచేతిలో పాశము లగును. ఆశలేని మార్కండేయుని సమవర్తి ఏమి చేయజాలెను? ఏయొక్కరుని సమస్తప్రాణికోటినుండి మను జుడు వేఱుచేయ రాదు. ఎల్లప్రాణులందు భగవంతు డున్నాడు. ఈ యాశయములను గుర్తించువానికి ముక్తి ముంజేతికంకణమగును. వీని నెఱుగనివానికి విషాదయోగము తప్పదు.

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర
సర్వం చ మయి పశ్యతి
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి,
స చ మే న ప్రణశ్యతి
సర్వభూతస్థ మాత్మానం
సర్వభూతాని చాత్మని
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా
సర్వత్ర సమదర్శనః
సర్వభూతస్థితం యో మాం
భజ త్యేకత్వ మాస్థితః,
సర్వథా వర్తమానోపి
స యోగీ మయి వర్తతే
ఆత్మౌపమ్యేన సర్వత్ర
సమం పశ్యతి యోఽర్జున
సుఖం వా యది వా దుఃఖం
స యోగీ పరమో మతః
విద్యావినయసంపన్నే
బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని
శుని చైవ శ్వపాకే చ
పండితా స్సమదర్శినః ॥

అని కదా భగవంతు డనినాడు. ఇవి భగవద్గీతామహిమను ప్రకటించు మహత్తరశ్లోకములు. వీని మహితార్థమును మననముచేసి కొనియే శ్రీవివేకానందాదులు వేదాంతడిండిమమును మ్రోగించిరి. జగతియందు విజృంభించు పైశాచికప్రవృత్తులు, దారుణవిభేదములు క్షుద్రవ్యత్యాసములు వేదాంతప్రబోధమువలననే, గీతాప్రబోధమువలననే సమసిపోగలవు. ''గీత'' ఏయొక్కజాతికిని చేయబడిన ప్రత్యేకప్రబోధముగాదు. అందు ''నర'' ''మానవ'' శబ్దములే కలవు. ''హిందు'' అను శబ్దము లేదు. సమస్తమానవులు పురశ్చరణ మొనరించుకొనవలసిన దివ్యసూత్రములు గీతావాక్కులు. ప్రాచీనమహర్షులుమాత్రమే కాక ఆధునికసాధకులు తిలక్కు గాంధి అరవిందప్రభృతులు గీతామృతమును గ్రోలి ధన్యజీవులైరి. గీతాసుధను చవిజూచిన సామాన్యులును, గీత నాశ్రయించిన కుమతులు సయితము నిష్కృతి నందిరి.

''గీత''లోని పదునెనిమిది అధ్యాయములు మూడు షట్కములుగా విభజింపబడినవి. ఇవి కర్మజ్ఞానభక్తియోగములను గురించి తెలుపునవి. భాష్యకారులు తమప్రత్యేకప్రజ్ఞను నైసర్గికమైన శక్తిని పురస్కరించుకొని, సమకాల పరిస్థితులపై కన్నుంచి, ఈమూడుయోగములలో నొక్కొకయోగమునకు ప్రత్యేకప్రశస్తి నొసగుచు వ్యాఖ్యానించిరి. చార్వాకులను, శూన్యవాదులను ధిక్కరించుటకై శ్రీశంకర భగవత్పాదులు జ్ఞానయోగమునకు ప్రాముఖ్య మిచ్చిరి. పరమగురువైన గౌడపాదుని కారికలను మనసునం దుంచుకొని, మాండూక్యోపనిషత్తులోని ఓంకారనిర్వచనమందలి అంతరార్థమును హృదయమునందుంచుకొని, అందలి అ + ఉ + మ అనుమాత్రలు విశ్వ, తేజస, ప్రజ్ఞలను సూచించున వనియు, జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తులందలి చైతన్యావస్థల నవి దృష్టాంతీకరించు ననియు వారు తెలిపిరి. ప్రణవోపాసనవలన కలుగు మహిమను భగవత్పాదులు వివరించిరి.

జ్ఞానాగ్నివలన కర్మకాష్ఠములు భస్మములగు నని వారు వచించిరి. జ్ఞానాగ్నివలన మాలిన్య మంతరించును; పునరావృత్తి కడముట్టును.

జ్ఞానము కేవలము తార్కికసంశోధనము కాదు. జిజ్ఞాసువు కాంక్షించు పరిప్రశ్న మాత్రమే కాదు. ప్రత్యక్షజీవనవిధానమున నిది వ్యక్త మగును. ప్రతీచీతత్త్వశాస్త్రము మేధాసంపదను సమీక్షశక్తిని, హేతుబంధుర పరిశోధనమును వ్యక్తీకరించును. ప్రాచీతత్త్వశాస్త్రము మతమునకు సహపాఠియై అనుష్ఠానమున స్వీయచరితార్థత నందును.

అజ్ఞాని తాను శరీర మని, మనస్సని, బుద్ధియని ఊహించును. ఈతడు మాయకు లొంగును. జ్ఞాని తా నాత్మయే యని, ఆత్మకు జననమరణములు లేవని, అది అగ్నియందు దహింపబడ దని, నీటియందు తడియ దని, గాలిలో నెండునది కా దని, కత్తికోత కంద దని గ్రహించును. అతడు మాయావాగురలో పడడు. గీతాచార్యుడు పెక్కుమాఱులు మాయను జయించినవానిని ప్రశంసించెను. అత డే స్థితప్రజ్ఞుడు. అతడు త్రిగుణాతీతుడు. జీవన్ముక్తి నందినవాడు. అతడు ద్వంద్వాతీతుడు, శీతోష్ణములకును, సుఖదుఃఖములకును, మానావమానములకును భూషణదూషణములకును అతీతుడు. బంగారుముద్దను మట్టిముద్దను ఆతడొక్క తీరున నవీక్షించును. తనయింటిలో నొకడు పుట్టినను, వేఱొకడు గిట్టినను, ఏరీతిగను వాని హృదయము చలింపదు. శుకయోగి ఇట్టి స్థితప్రజ్ఞుడు. ఈతనిని పరీక్షించుటకై వ్యాసనారాయణుడు జనకునియొద్దకు పంపెను. తాను మానావమానముల కతీతుడ నని శుకుడు నిరూపింపజాలెను. ప్రాచీనమహర్షులలో పల్వురీ యద్భుతశక్తి నందినవారే. ఆధునికులలో విజయకృష్ణగోస్వామిప్రభృతులు కలరు. తన దుహిత అస్తమించినపుడు గోస్వామి దుఃఖింపలేదు. ''తల్లీ, నీకు ముక్తి చేకుఱినది'' అని తెలుపుచు ఆనందముతో ఆత డామె భౌతిక శరీరముచుట్టు నృత్యము సలిపెను. ఏది సత్యమో, ఏది అసత్యమో, ఏది నిత్యమో, ఏది యనిత్యమో, ఏది దేహమో ఏది దేహియో జ్ఞాని గుర్తించును. ఇది వివేకము. వివేకము జ్ఞానమే! ఆత్మ ఎట్టిదో అనాత్మ ఎట్టిదో ఆత డెఱుగును. పరివర్తనమునందు దృశ్యప్రపంచము నిత్యము కా దని ఆతడు గ్రహిం

చును. రజ్జువు సర్ప మని, ముత్యపుచిప్ప వెండితున్క యని, ఎండమావులు జలప్రవాహ మని భ్రాంతిచెందునట్లు సత్యస్వరూపము నెఱుగనివారు, జ్ఞానప్రదీపితదృష్టి లేనివారు అనిత్యమును, అసత్యమును ఆశ్రయించి దుఃఖపడుచుందురు. జ్ఞానికి, సత్యమెఱిగినవానికి దుఃఖము లేదు. ఇట్టి జ్ఞానము భవపరంపరలో చేసిన తపసువలన నిరంతర కృషివలన కలుగును.

అంతఃకరణశుద్ధి కలిగినపుడే హృదయదిగ్వలయముపై జ్ఞానభాస్కరు డుదయించును. శ్రీకృష్ణుని అనుసరించి, మహాప్రవక్త లీపాఠమును బోధించిరి. తనశిష్యుడైన ఆనందు నుద్దేశించి బుద్ధభగవానుడు "అబ్బెంతరమ్ తే అత్థి గహనమ్" (నీయంతరంగమున కాంతారముగలదు) అనెను. ఈకాంతారమును ఛేదించిన గాని, లోని మాలిన్యము తొలగిన గాని, జ్ఞానమరీచికాగుచ్ఛము ఆంతరంగికజీవనమున తేజరిల్ల నేరదు. మహిమోపేతమైన ఆంతరంగికజీవితము ననుసరించియే బాహ్యజీవితము నిర్దష్టమై సత్యసందీపితమై, సౌందర్యసంశోభితమై యుండును. అపుడే సాధకుడు "శివోహం" అని తాను మంగళస్వరూపుడేయనిగుర్తించును.

భక్తియోగము సులభసాధ్యము. నిర్గుణోపాసనకంటె అవలీలగ ఆకళింత కందునది భక్తియోగము. శ్రీకృష్ణుడు దీనిని బహుభంగుల ఉగ్గడించినాడు. సమస్తజగతిలో శ్రేష్ఠమైన దేది కలదో, అందు తనవిభూతి కలదని బహుళ దృష్టాంతములం దాతడు వివరించెను. ధర్మసంరక్షణార్థము దుష్టజనసంహరణార్థము తానవతరింతునని శ్రీకృష్ణుడు తెలిపెను.

"యదా యదా హి ధర్మస్య
గ్లాని ర్భవతి భారత
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య
త దాత్మానం సృజా మ్యహమ్"
"పరిత్రాణాయ సాధూనాం
వినాశాయ చ దుష్కృతామ్
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ
సంభవామి యుగేయుగే".

అవతారములకు సంబంధించిన ఈ విశ్వాసము హిందూమతమునకు స్వతస్సిద్ధమైనది. సకలకల్యాణ గుణసముద్రుడు భగవంతు డని భక్తులు భగవంతు నారాధింతురు. వీరు సగుణోపాసనమున బద్ధదీక్షితులైన మహనీయులు. ఆళ్వారు లిట్టివారు. కొందఱు భక్తులు భగవంతుని "అమ్మా" యని సంబోధించి ఆరాధించిరి. దేవీకటాక్షమువలన కాళిదాసు మహాకవి ఆయెను. "అమ్మల గన్న యమ్మ ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ, దుర్గ మాయమ్మ ఇచ్చుత మహత్వకవిత్వ పటుత్వ సంపదల్" అని విమలధిషణాదురంధరుడైన పోతనామాత్యుడు ఈశ్వరిని సేవించెను. గదాధరుడు కాళీకటాక్షమువలన శ్రీ రామకృష్ణపరమహంస ఆయెను. దేవీ సాక్షాత్కారమునకై చంటిబిడ్డవలె ఆతడు పొగులువాడు. దక్షిణేశ్వరమందలి పంచవటిలోను, వియత్తలమున కాంతిలు వింతవింతరంగవల్లులందును, చూపు నాకర్షించు సమస్తదృశ్యములందును జగద్ధాత్రీ సందర్శనభాగ్య మంది, పరమానందభరితుడై ఆతడు సమాధిస్థు డగుచుండువాడు. జగతిలోని స్త్రీలందఱిలో దేవీస్వరూపమునే అతడు సాక్షాత్కరించువాడు. మందిరమందలి దుర్గాదేవి నాత డేదృష్టితో వీక్షించువాడో శయ్యాగృహమున అర్ధాంగి నా దృష్టితో వీక్షించి పూజించువాడు. ఇది 'షోడశీపూజ' యనబరగినది. కన్యాకుమారినుండి కాశ్మీరమునకు

భారతదేశమున పయనించితిమేని, అనుక్షణము మాతృసందర్శనభాగ్యము నందగలము. కంచిలో కామాక్షియు, మధురలో మీనాక్షియు, శ్రీశైలములో భ్రమరాంబయు, ప్రతాపగడమున భవానియు, కలకత్తాలో కాళియు, వింధ్యారణ్యమున వింధ్యవాసినియు, శృంగేరిలో ఉభయభారతియు, బాదామిలో వనశంకరియు, కాశ్మీరములో సరస్వతియు, విజయవాడలో కనకదుర్గయు—రత్నవసనసుందరీమణులై మనసు నలరింతురు'' చెప్ప నేల? భారతాంబయే దేవియై ఆరాధింపబడుచుండును.

కొందఱు భగవంతుని ''తండ్రీ'' అని సంబోధింతురు. భారతీయసాంస్కృతిక సంస్పర్శ నందిన జీససు జగదీశుని ''తండ్రీ'' అనిపిలుచువాడు. ''ప్రభూ'' అని కొంద ఱీశ్వరు నారాధింతురు. హనుమంతు డట్టివాడు, రామనామ పురశ్చరణమువలన ఆత డద్భుతశక్తులనందెను. సముద్రమును దాటుటకై శ్రీరాముడు వారధి గట్టుకొనవలసివచ్చెను. కాని రామనామ ప్రభావమువలన మారుతి వియత్తలమున కెగసి లంకను చేరజాలెను. ఇది దాస్యభావము. వాత్సల్యభావముతో కొందఱు ''బిడ్డా'' అని దేవు నారాధింతురు. దేవకీవసుదేవులు శ్రీకృష్ణుని, కౌసల్యాదశరథులు శ్రీరాముని అట్లారాధించిరి. ''మిత్రమా'' అని కొంద ఱీశ్వరుని గొలిచిరి. ఇది సఖ్యభావము. కుచేలుడును, అర్జునుడును కృష్ణు నట్లు సేవించిరి. మఱి కొందఱు మధురభావముతో భగవంతు నారాధించిరి. వారిలో మీరాబాయి యొకర్తుక. శైశవమునుండి తన పతి శ్రీకృష్ణుడని నమ్మి ఆమె దేవుని ప్రేమించి, పూజించెను. విష్ణుచిత్తుని దుహిత శ్రీరంగనాథు నీ భావముతోనే యారాధించెను గదా! నేటి ఆండాళ్ వెనుకటి గోపికవంటిదే. చైతన్యస్వామి ''ప్రాణేశ్వరా'' అని శ్రీకృష్ణుని సంబోధించుచు తన్మయత్వముతో నృత్యముసలుపువాడు. అద్వైతసిద్ధాంతమహిమను అద్వితీయశక్తితో ఉగ్గడించిన శ్రీశంకరభగవత్పాదులు ఒకానొక సందర్భములో జగదీశుని ''ప్రాణేశ్వరా'' అని సంబోధించిరి.

> చతుర్విధా భజంతే మాం
> జనా స్సుకృతినో ఽర్జున
> ఆర్తో జిజ్ఞాసు రర్థార్థీ
> జ్ఞానీ చ భరతర్షభ.

కష్టసమయమున దుఃఖపడువారును, భగవత్తత్త్వమును గ్రహింప నుద్దేశించు జిజ్ఞాసువులును, ఐహికమైన ధనము నపేక్షించువారును, ఆత్మానాత్మ వివేకము గల జ్ఞానులును భగవంతుని సేవించుచుందురు. ద్రౌపది గజేంద్రుడు మున్నగువా రార్తులైన భక్తులు. ధ్రువుడర్థార్థి. జ్ఞానపిపాసువులైన సాధకులు జిజ్ఞాసువులు. భక్తియోగ జ్ఞానయోగ సంయుక్త శక్తిని ఆత్మజీవితమున వ్యక్తీకరించిన ప్రహ్లాదునిబోలు భక్తులు జ్ఞానులు.

అర్థార్థులు వాణిజ్యదృష్టిగలవారని శ్రీవివేకానందస్వామి పలికెను. వీరుకూడగణనీయులే యని శ్రీవినోబాజీ వచించెను. నిస్స్వార్థభక్తి గల వారు, ఏవాంఛయు హృదయమున చోటీయక ఆత్మార్పణమొనరించుకొను భక్తులు అగ్రస్థానమునలంకరించువారు. ప్రపత్తి ననుసరించు శరణార్థులు సమగ్రవిశ్వాసముగలవారు.

భగవద్గీతలో మిగుల ముఖ్యమైనయోగము కర్మయోగ మని లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారి యుద్దేశము. కర్మజ్ఞానభక్తియోగములు, పక్షిరెక్కలను, తోకను పోలును.

ఏ రెక్కను విఱిచినను, లేక తోకను త్రెంపి
నను పక్షి ఎగురలేదు. అట్లే ఈ మూడు
యోగములలో దేనిని తొలగింప రాదు.
మూడును అవినాభావసంబంధము గలవియే.
ఈమూడు యోగములను మనుజుని శిరమున
కును, హృదయమునకును, చేతులకును పోల్చ
వచ్చును. శిరస్సు జ్ఞానయోగమునకును, హృ
దయము భక్తియోగమునకును, కరయుగము
కర్మయోగమునకును పోల్పవచ్చును. భక్తి
యనుడు, కర్మయనుడు స్వార్థరహితమై యుం
డవలెను. నిస్స్వార్థప్రేమ ఎట్టిదో నిష్కామ
కర్మయు అట్టిదే! "అర్జునా, నాకు వలసిన
దేమియు లేదు. కాని నిరంతరము నేను కర్త
వ్యమును నిర్వహించుచుందును. నే నీ ధర్మ
మును నిర్వహింపని యెడల అనేకు లలసమా
ర్గము ననుసరింతు" రని భగవంతుడు వచిం
చెను. సర్వలోకనాథుడైనను శ్రీకృష్ణుడు
అర్జునుని రథముపై సారథియై సేవించెను.
అర్జునునిమాత్రమే కాక, ఆతనిగుఱ్ఱములకు
సయితము భగవంతుడు సేవ సలిపెను. కృష్ణా
ర్జునుల నిరంతర కర్తవ్యనిర్వహణమును శ్రీవివే
కానందస్వామి ప్రశంసించువాడు. దృష్టి కర్త
వ్యమునుండి ఫలముపై ప్రాలరాదు. కొండొక
పొలమందలి పంటకాల్వమీది సన్నని త్రాటి
బద్దెపై కాలుంచి నడచునపుడు ఆవలిగట్టుపై
నున్న వృక్షమందలి పండుపై తెరువరిచూడ్కి
సారింప రాదు. సారించె నేని, త్రాటిబద్దె
మీదినుండి వానిచూపు సడలెనేని, ఆతడు
దిగువ నున్న కాలువలో పడిపోవును. చేయు
చున్న కర్తవ్యమునుండి మళ్లి వ్యక్తి దృష్టి,
ఫలముపై పడెనేని, ఆతడు అపజయమంది
కూలిపోవును.

ఫలముపై చూపు నిలుపకున్న యెడల
ఫలము దక్కక పోదు. కారణకార్యసూత్రము
ననుసరించి, ఫలము తలసూపును. తొలిభవ
మున నిషాదుడై దారులుగొట్టి బ్రతుకీడ్చు
వాల్మీకి మండుటెండలో నడచిపోవు కొండొక
పాంథు నవలోకించి, దయబూని వానికి పాద
రక్షలను దాన మొనరించుటవలన మలిజన్మ
మున నారదసందర్శనభాగ్యమును, తారకమం
త్రోపదేశభాగ్యమును పడసి సంయమీంద్రుడై
ఆదికవియై వెలసెను.

మహాభారతమందలి సక్తుప్రస్థుని కథ శ్రీ
రామకృష్ణపరమహంస, శ్రీవివేకానంద, శ్రీ
తిలక్ మహాశయ ప్రభృతుల మనసుల నాక
ర్షించెను. సక్తుప్రస్థుడు నిఱుపేదయై కుటుంబ
భారమును వహించుచు, తిరిపెమెత్తి తనవారిని
పోషించుకొనుచు, ఒకనాడు భోజన మొనరింప
నుద్యమించుచుండ పేద యొకడు అన్నార్థుడై
తన గృహమునకు రాగా, తమముందున్న
ఓదనమును వానికి సమర్పించి, తరువాత ఆకటి
బాధవలన తనవారితో గూడ నాతడసువులను
బాసెను. స్వార్థముపై ఆవంతచూడ్కి నిలుపక,
ఎదుటిప్రాణములను నిలుపుటకై తమ యసు
వులను నైవేద్యముగా నర్పించు మహనీయులు
ధన్యజీవులు. ఇట్టి పరార్థజీవులే ఆదర్శ కర్మ
యోగులు.

రాజయోగముకూడ మిగుల గణనీయ
మైనది. ప్రాణాయామప్రత్యాహారాది నియమ
ములను పాటించుచు అవిచలిత సూత్రముల
ననుసరించి దైనందినజీవనమును నిర్వహిం
చుచు, అపరిగ్రహదీక్షను పాటించుచు, కేవ
లము భగవంతునిచరణములనే ఆశ్రయించుచు
జీవించువాడు మహిమోపేతు డగును. రాజ
యోగులందు శ్రీపవహారిబాబా శమంతకమణి
యన జెల్లును. ఆకలి దప్పులను, భయసంశయ

ములను ఆతడు జయించెను. కొండొక నేల సారంగమం దాతడు ఏయాహారమును గ్రహింపక పెక్కునెలలు సమాధిస్థుడై యుండువాడు. ఆత డుండు సారంగమందు కోడెత్రాచులును ఉండెడివి. బెబ్బులులు కూడ అందు పరుండెడివి. బాబా కెట్టి బీతు లేదు. ఆత డేకాకియై యుండు వాడు. ఎప్పుడైన నెవరితోనైన ప్రసంగించినను మిగుల వినయముతో కొలది మాట లుచ్చరించువాడు. ఈమహాత్మునిపై శ్రీవివేకానందస్వామికి గల భక్తిశ్రద్ధలు అనిర్వచనీయములు. తఱచుగా ఘాజీపూరుప్రాంతమున వసించు బాబాను స్వామిజీ సేవించుచుండువాడు.

రాజయోగమునకును, హఠయోగమునకును ఎంతేని వ్యత్యాసము గలదు. హఠయోగము ఒకవిధమైన వ్యాయామమువంటిదే. రాజయోగిహృదయమున జ్ఞానప్రదీపకళిక కాంతిలుచుండును. ఇది పతంజలిమహర్షిప్రోక్తమైనది. దీనినిగుఱించిన ఉల్లేఖనము భగవద్గీతయందు గలదు. అధికాహారమును గొనుట విశేషకాల మాహారమునే గైకొనకయుండుట యోగాభ్యాసమునకు కూడని పనులు. ఈనియమము బుద్ధుడు తెలిపిన మధ్యమార్గమునుబోలి యున్నది. సమస్థలమున అధివసించి, ఏకాంతవాసమున, మౌనవ్రతము నవలంబించి ఈ యోగము నభ్యసింపవలెను.

సనాతనమతమున నుల్లేఖింపబడిన ప్రసిద్ధ మార్గములు ప్రవృత్తిమార్గము, నివృత్తిమార్గము. ఈరెండింటి సమన్వయము నవలంబించుట గీతాయోగిధర్మము. వనమార్గముల నుండియే ముముక్షువు మోక్షమార్గము నన్వేషింప నక్కఱ లేదు. వనములకు తరలవచ్చును. తరలకపోవచ్చును. ప్రాపంచికవస్తువులపై ప్రాకృతబాంధవ్యములపై మమకారము వీడుటే సాధకుని లక్ష్యము. అతడు కర్మయోగి కావచ్చును; భక్తియోగి కావచ్చును; జ్ఞానయోగి కావచ్చును. నైసర్గికప్రతిభ కనుకూలమైన కర్తవ్యము కౌశలముతో నిర్వహించుతఱి నివృత్తిదృక్పథమే గలిగియుండి, తన ధర్మనిర్వహణమే పూజానిర్వహణ మని భావించునాతడు గీతాయోగి. ఈభావనము నలవఱచుకొనుటే ఆతని లక్ష్యము.

భగవద్గీతలో యోగారూఢుడు, స్థితప్రజ్ఞుడు, జితేంద్రియుడు, త్రిగుణాతీతుడు మున్నగువారిని గుఱించిన నిర్వచనము గలదు. వీరందఱు గీతాయోగులే! గీతలోను, ఉపనిషత్తులలోను, బ్రహ్మసూత్రములందును గల సూక్తులందలి గభీరార్థమును పెక్కు కథలందు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస నిర్వచించువాడు. త్రిగుణాతీతుడెట్లుండవలెనో ఆయన ఈకథయందు దెలిపెను:

పాంథు డొకడు సాంద్రారణ్యముగుండ పోవుచుండెను. మువ్వురు దొంగలు వానిని పట్టుకొనిరి. మొదటివాడు మిగుల దుష్టుడు. పాప మా పాంథుని దునుమాడవలెనని ఆతడు యోచించెను. "చంప నేల?" యని వాని కాళ్సేతులను బంధించి, కొండొక డొంకలో రెండవదొంగ వానిని విడిచిపెట్టెను. వాని దుస్థితిని చూచి జాలిపడి మూడవదొంగ ఆ తెరువరిని డొంకనుండి తొలగించి, అల్లన నడవినుండి వెలుపలికిగొనిపోయి, కొండొక తెరువును జూపి "నాయనా, ఈ తెన్నుబట్టిపొమ్ము. నిరపాయముగ నీయూరు చేరెదవు" అని పలికెను. ఆశ్చర్యాన్వితుడైన బాటసారి "అయ్యా,

నీవు చాల మంచివాడవు. నీ వీ దొంగలందేల చేరితివి? నీమిత్రులు నా కెగ్గు దలపెట్టిరి. నీవు నన్ను కాపాడి నాయూరిదారిలో నన్ను నిలిపితివి. నిజముగ నాకు ప్రాణదానము చేసితివి. నాతో కూడ నా పల్లెకు రమ్ము, నీకు కృతజ్ఞతాపూర్వకముగ పెక్కు బహూకృతులను సమర్పించెదను'' అని పలికెను. "నాయనా, నేను కూడ దొంగనే. నీవెంట వచ్చినయెడల రక్షకభటులు నన్ను పట్టి బంధింతురు. కావున నే జూపిన పథము ననుసరించి పొమ్ము. సుఖముగ నీయూరు జేరెద'' వని పలికి, మూడవదొంగ నిష్క్రమించెను.

ఈకథలోని అంతరార్థ మిది! తెరువరి సంసారగహనమున నడచువాడు. ముగ్గురు దొంగలు తమోగుణ రజోగుణ సత్త్వగుణములు. తమోగుణ రజోగుణములు మొదటి దొంగను రెండవదొంగను సూచించునవి. సత్త్వగుణము తెరువరిని సంరక్షించిన మూడవదొంగ. ఇదికూడ ప్రకృతిలోని గుణమే! దీనినికూడ ముముక్షువు అతిక్రమించి తీఱవలెను. సత్త్వగుణము వానిని మోక్షమార్గమున నిలిపి వెనుకకు తరలును. అదియైనను వెంట రారాదు. మూడవదొంగ వెనుకకు తరలిపోలేదా?

తోతాపురియొద్ద సమస్తవేదాంతరహస్యములను శ్రీరామకృష్ణపరమహంస గ్రహించెను. తక్కిన మతాశయములనుకూడ ఆయా మతాచార్యులవలన దెలిసికొని వాని ననుష్ఠించెను. పథములు బహుళములుకావచ్చును. లక్ష్యము—మోక్షము—ఒక్కటియే! అన్నిపథముల గమ్యస్థల మొక్కటియే! సమస్తనదులును రత్నాకరమును చేరును. సమస్తమతములును ముముక్షువును మోక్షసాగరమున జేర్చును. గీతాచార్యుడు తెలిపిన భావమునే శ్రీరామకృష్ణపరమహంస వేఱు మాటలతో వివరించెను. జీవించియుండగనే ఆ మహనీయుడు లక్ష్యసిద్ధి నందెను. మనసు రాలినపుడే కదా భవపరంపర కడముట్టును. జన్మపరంపరకు హేతువులగు వాసన లందుండును. ఇంద్రియములకును మనస్సునకును సన్నిహితసంబంధము గలదు. మనస్సును మించిన శక్తి బుద్ధి, బుద్ధిని మించినది బోధ. ఇది మహోజ్జ్వలముగ పరిఢవిల్లినపుడు తక్కిన శక్తులు దానికి లొంగును. సమాధిస్థుడైన సంయమీంద్రుని యందీ ప్రజ్ఞ కలదు. కొఱగానిదైన మనసు ఈతని నెట్లు పీడించును? దేహమందున్నను ఈతడు విదేహుడే! శ్రీరామకృష్ణపరమహంస ప్రభృతు లిట్టివారు.

క్రమసాధనవలన, క్రమమైన ఉపాసనవలన, క్రమమైన దీక్షవలన, క్రమమైన వ్రతమువలన మానవుడు దేవుడు కాగలడు. మానవుడయ్యు రానురాను తాను దేవుడని గుర్తింపగలడు. ఇట్లెఱిగిన మహనీయుని ప్రబోధదృష్టాంతములవలన బహుసంఖ్యాకు లుద్ధరింపబడజాలుదురు. ప్రపంచమే పునరుద్ధరణము నందును.

నేడు ప్రపంచపునరుద్ధరణము కావలసిన సమయము. "భగవద్గీత''యే నేటి ప్రత్యక్షగీతాచార్యుడు. గీతాతత్త్వమును చిత్తమున కెక్కించుకొని సాధనమార్గమున ముందంజవేయుట మన ధర్మము. ధర్మనిర్వహణమైన మంగళముహూర్తమందే ధరయందు సుఖశాంతులు వెలయును గదా.

రామాయణ నీతిసారము

రామాయణ ప్రాముఖ్యము

శ్రీ యడ్లపాటి వేంకటసుబ్బారావుగారు

భారతీయ వివిధవాఙ్మయములందు రామాయణము మహోత్కృష్టస్థాన మలంకరించుచున్నది. భారతీయజీవితపరమార్థమును జీవిత రహస్యములను స్పష్టముగ విశదీకరించు గ్రంథ రాజములకు శిరోమణియై తనరారుచున్నది. అందు రాజకీయ మత సాంఘికధర్మములు భారతజాతి పూర్వుల ఉచ్ఛస్థితికి తార్కాణములై ఇప్పటివారికి ఆదర్శములై భారత దేశమునసేకాక ఖండాంతరములందుసైతము పొగడ్తగాంచినవి. రామాయణము నీతులకు పెన్నిధి. అవి భారతసంప్రదాయప్రసిద్ధములు. రామాయణమువంటి ఉత్తమగ్రంథరాజమును బడయగలిగిన భారతీయులు ధన్యులు.

రామాయణము అయస్కాంతమువలె భారతీయుల హృదయాకర్షణమొనర్చుటకుగల కారణమెద్ది? భవభూతి ఉత్తరరామచరిత్ర వ్రాయుచు రసములలో కరుణరసమే ప్రధానమని వక్కాణించియున్నాడు. శృంగారరస ప్రాధాన్యమును నిరసించెను. కరుణరసమున గల మహాశక్తిని భవభూతి సంపూర్ణముగ గ్రహించెను. అందు లీనమై దాని సారమును గ్రోలి దానిని భారతీయులపై ప్రసరింపజేసెను. ఏదైన కరుణభూయిష్ఠమైన ప్రదర్శనమును తిలకించినపుడు మనహృదయములందు ఒకవిధమగు అనిర్వచనీయమైన దయారసము వెల్లివిరిసి సానుభూతి కలుగుచుండుట సహజము. అందులకు కారణము చిత్తసంస్కారము. ఆ చిత్తసంస్కార మెందుకు కలుగునో విచారించిన యెడల కరుణరసప్రభావమును, తన్మూలమున కరుణరసప్రధానమైన రామాయణ నైతిక స్వరూపమును మనకు విస్పష్టమగును.

రామాయణావతరణమునకు మూలకారణ మేది? బోయబాణమున విగతజీవములై భూమిపై బడిన క్రౌంచమిథునము వాల్మీకి దయార్ద్ర హృదయమును కరగించి అందునుండి శోకరస పూరితవాక్కును వెడలజేసెను. అదియే రామాయణావతరణమునకు కారణము. ఆ హృదయపరివేదన మెంత పవిత్రమైనది! దరిద్రుడు, నిరాధారుడు, కష్టపరంపరాపీడితుడు దీనవదనముతో మనయెదుట ప్రత్యక్షమైన మనహృదయము జాలికి లోనై వాని దుస్థితికి పరితపించును. దానితో ఒకవిధమైన చిత్త సంస్కారముకూడ కలుగును. ఈ స్థితికి మనము వచ్చినపుడు మనగతియు నింతయేకదా! వీనికి మనమేల దయ చూపరాదు? ఇట్టిభావములు మనోవీథిని ప్రచారము చేయుచుండును. ఆ భావములు మనలను వానివైపునకు నీడ్చుకొని పోవును; కాని శృంగారమున కీ మహత్తరశక్తి లేదు. విలాసదంపతులను చూచినపుడు, వారి చర్యల దిలకించినపుడు భావములు వేఱు. అవి క్షణికములు. వానివలన చిత్తసంస్కారముగాని ప్రపంచానుభవముగాని పొందజాలము.

అవి తాత్కాలికసుఖమున నోలలాడించి అంతర్ధానమగును. కాని కరుణము హృదయపేటికను నివాసమేర్పఱచుకొని నీతిపరంపరలను వెలికి జిమ్ముచుండును. ఈ పరమరహస్యము రామాయణమునందంతట ప్రసరించియున్నది. పట్టాభిషిక్తుడై మహారాజభోగము లనుభవింపనున్న రాముడు, పట్టమహిషియై అంతఃపుర పరిచారికలు సేవింప, హంసతూలికాతల్పములందు, ఉల్లాసమున నుండవలసిన సీతయు, నారచీరలు ధరించి కంటకారణ్యముల జరింపవలసి వచ్చినపుడు ఎవనిహృదయము కరగకుండును? అవసానకాలమున కుమారచతుష్టయములో నొక్కడైనను లేక ప్రాణము విడువవలసి వచ్చినపుడు దశరథుడు చేసిన ఆర్తరవము, "రామా రామా" అను అక్షరములు, భారతీయుని కర్ణపుటముల ధ్వనించుచుండునుగదా! పూర్ణగర్భిణి—ఇదివఱకే దుర్భరకష్టపరంపరల క్రాగిన సీత — జనాపవాదనివారణమునకై మరల వనవాసిని కావలసివచ్చినపుడు ఎవని హృదయము ద్రవింపకుండును?

రామాయణ ప్రధానపాత్రలయం దిట్టి విషాదవృత్తాంతము లుండుటవలన అది భారతీయుల హృదయములను అయస్కాంతమువలె నాకర్షింపగలిగినది. అవి ప్రపంచనైతికస్వభావమును చాటుచు భారతీయుల నిట్లు ప్రబోధించుచున్నవి. ఓ భారతీయుడా, నీకు మానవజన్మ కలిగినంతనే సంతుష్టి చెందకుము. కాలమంతయు సుఖప్రదముగ జరుగునని ఆశింపకుము. కష్టపరంపర లెదుర్కొన నున్నవి. వానిని ధీరుడవై మార్కొని జయముగాంచ ప్రయత్నింపుము. సన్మార్గ మవలంబింపుము. ఇహపరసుఖములు కలుగును. నీ కీర్తిచంద్రికలు దిశల గ్రమ్మి ప్రకాశించును.

సీతారాములు—దాంపత్యము

రామాయణము హిందూ ధర్మములను, హిందూజీవితమును తెలియజేయుచు వాని నీతులను భారతీయులకు బోధించుచున్నది. సీతారాముల దాంపత్యము హిందూదాంపత్యనిదర్శనము! వారి అన్యోన్యప్రేమ, పవిత్రస్వభావము, నిష్కళంకహృదయము, హిందూ సంసారప్రసిద్ధములు. వీరిచరిత సతీపతిధర్మమును నిర్వచించుచున్నది. భార్యకు భర్తయే దైవము; భర్తయే లోకము; భర్తయే స్వర్గము; భర్తృసాహచర్యమే పరమసుఖప్రదము; భర్తృప్రేమయే మహానందకరము. అనుభవింప మహాభోగములున్నను భర్తృప్రేమకు కొఱతగలిగిన భార్యకు సుఖముండదు. అదే విధముగ భార్యాప్రేమకు లోపముకలిగిన భర్తకు భోగభాగ్యములున్న ప్రయోజనము లేదు. ఇద్దఱిహృదయములు ప్రేమామృతపూరితములై అన్యోన్యభావదీపితములై తనరారును. అటులు గానిచో ఆ సంసారము సుఖకరము కాజాలదు.

సీత ప్రేమస్వరూపిణి; భర్తృసహధర్మచారిణి; రాముడు వనవాసప్రయాణమునకు సిద్ధపడెను. రామునకు సీతవచ్చుట యిష్టము లేదు. రాముడొక్కడే వెళ్లుటకు సీత కిష్టము లేదు. ఒకరిమీద ఒకరికున్న అత్యధికప్రేమయే కారణము. సీత కష్టము లనుభవింపవలసి వచ్చునే యని రాముని విచారము. రాము నెడబాసి సీత యుండగలదా! రాముడు అరణ్యములో కష్టములనుభవించుచుండ తా నెట్లు గృహమందు భోగము లనుభవింపగలదు? భర్తృదర్శనములేని నిముసము అంధకారప్రాయముగదా! సీత కిదియే విచారము. రాముడు మాత్రము సీతాముఖసందర్శనములేనిది ఒక్క నిముసమైన నుండగలడా? కాని సీతకష్టములు

చూచి సహింపజాలడు. అందువలన రాముని ప్రేమ సీత గృహమం దుండవలయుననియే కోరెను. 'సీతా, అరణ్యావాసముతో చెరలాటము నీ సుకుమార దేహమునకు తగదు. కటికిరాల శయనింపజాలవు. నీ మృదుపాదములు కంటకబాధ కోర్వజాలవు. మృదుమధురరవముల కలవడిన నీ కర్ణపుటములు భీకరసింహగర్జనములను సహింపజాలవు. పంచభక్ష్యముల కలవడిన నీవు కందమూలము లెట్లు భుజింపగలవు? మృదులదుకూలములు ధరించు నీవు బిరుసునారచీర లెట్లు ధరింపగలవు? చండభాస్కర కిరణములు నీ ముఖాబ్జ మధువును స్వేదబిందు వ్యాజమున హరించుచుండ నే సహింపగలనా? నీ కీ శ్రమ యేల? సుఖముగ గృహమందుండుము. నీవు సుఖముగనుండ నాకదే పరమానందము. అప్పుడు నాహృదయము దుఃఖమున కెడమీయదుసుమా?'

సీత కేదికష్టము? గృహమందు భర్తృవియోగమున నుండుటయా? అరణ్యమున భర్తృసహవాసముతో నుండుటయా? ఇక్కడనే భారతనారీమణిధర్మము నిలిచియున్నది. ఈ సందర్భమున సీత కనుపఱచిన హృదయము నిర్మలము; నిష్కళంకము; ప్రేమామృతమయము. ఆమె వాక్కునుండి వెలువడిన పలుకులు అమృతబిందువులు. శోషితభర్తృహృదయక్షేత్రమును ఫలవంతముగ జేయునవి అవియే కదా. ప్రతిభారతనారీమణి హృదయఫలకమందు ఆ పవిత్రాక్షరములు స్వర్ణలిఖితములై తేజరిల్లుచుండునుగదా!

'నాథా, నేను మీవెంట వచ్చెదను. నన్నాటంకపెట్టవలదు. సతీధర్మము నిర్వహింపనిండు. జననీజనకులకన్న, సోదరసోదరీమణులకన్న నాకు నీవే ప్రాణాధికుడవు. నిన్ను విడిచి నే నొక్కనిముస ముండజాల. నీవు లేనప్పుడు నాకంతయు అంధకారము. నీ సమీపమున నుండనప్పుడు నాకీ రత్నకంబళములు, ఈ హంసతూలికాతల్పములు, ఈ దుకూలములు, ఈ ఆభరణములు సుఖము నిచ్చునా! నీవు నాకన్నులపండువుసేయుచుండ మహారణ్యము మహారాజ్యమగును. పర్ణశాలయే సౌధరాజము; పర్ణశయనమే హంసతూలికాతల్పము; కందమూలములే పంచభక్ష్యములు; పక్షిధ్వనులు మేలుకొల్పులు; సింహగర్జనములు వందిమాగధ స్తోత్రములు. ఇంక నాకు కావలసినదేమున్నది? మహాభోగ మక్కడ లేదా? ఆ పచ్చికబయళుల నీతో విలాసముగ విహరించెదను. మర్మరధ్వనితో ప్రవహించు ఆ సెలయేళ్ల నేత్రపర్వముగ విలోకించెదను. మార్గమధ్యముననున్న కంటకములు తొలగించి నీకు శ్రమ లేకుండ జేసెదను. ఘుమఘుమ సౌరభములు వెదచల్లు పుష్పములు సమకూర్చి పుష్పహారములు నీ కంఠమున వైచెదను. పూపొదరిండ్ల నీతో విహరించెదను. కాసారమనోజ్ఞదృశ్యముల దిలకించెదను. హంసకూజితముల కర్ణపర్వ మొనర్చుకొందు. ప్రకృతిసౌభాగ్యములనుభవింతు. ఆయా విషయములనుగూర్చి నిన్ను ప్రశ్నించి నీకు ఆనందము గూర్తును. నేను లేకున్న నీ కా యానంద మెట్లు కలుగును? నీవున్నచోట నుండుటయే నాకు స్వర్గము. అదియే ఆనందదాయకము. వచ్చుట కనుజ్ఞ నొసంగుము. నిన్ను ప్రార్థించెదను!'

ఈ ప్రేమ అగాధము; వర్ణనాతీతము; మధురము; పవిత్రము; సౌశీల్యసమన్వితము. ఈ ప్రేమ భారతస్త్రీలకు ఆదర్శమై నిరంతరస్మరణీయమై ముంగొంగుబంగారమై విలసిల్లుచున్నది. ఆహా! భారతీయుల దాంపత్యమున

నట్టిదో సీతారాముల చరిత్రవలనగదా ప్రపంచమునకు వెల్లడియగుచున్నది!

రాముడు—పితృభక్తి

రామాయణమునవచ్చు ముఖ్యపాత్రలన్నియు మానవసౌజన్యమునకు ప్రధానములైన నీతులను బోధించుచున్నవి. ఒక్కొక్కనీతికి ఒక్కొక్కపాత్ర పట్టుగొమ్మయై యొప్పుచున్నది. రామునివలన లోకము తెలిసికొనవలసిన నీతి పితృభక్తి. రాముడు పితృభక్తిస్వరూపుడు. వాని మనోవాక్కాయ కర్మల పితృభక్తియే తాండవించుచున్నది. తనయుని విధికృతములందు పితృభక్తియే ప్రథమస్థాన మలంకరింప వలయునని రామునిచరిత్ర ఉద్ఘోషించుచున్నది. రాముడు మహారాజకుమారుడు; సకలభోగములనుభవించుచున్నవాడు; జ్యేష్ఠుడు; సింహాసనమధిష్ఠింప సర్వాధికారి; ప్రజాహృదయములను చూఱగొన్నవాడు. అట్టి రాముడు, కామప్రేరితుడై, కైకమాయావాగురంజిక్కి, పూర్వమెన్నడో చేసిన వాగ్దాననిర్వహణమునకు నిర్బంధింపబడిన జనకుని కీర్తికి కళంక మొదవునేమో యను భయమున తానై కైక కోరికలను నిర్వహింప బూనుకొనుటకు ఎంత భక్తి, విశ్వాసము, వినయము, విధేయత, హృదయనైర్మల్యము కావలయునో విచారించిన రాముని సచ్చరిత్ర యేమి ప్రబోధించుచున్నదో విశదము కాగలదు. కైకవాంఛ దుష్టము. దశరథునిచర్య నింద్యార్హము. కాని రామునికి దశరథుడు తండ్రి. కైక సవతితల్లి. తల్లిదండ్రులను మనోవాక్కాయ కర్మల నిరసించుట పాతకము. జరిగినదానినిగుఱించి విచారింపలేదు. తండ్రిని దూరలేదు. తల్లిని నిందింపలేదు. పదునాలుగువత్సరములు సకలభోగములు వీడి కాఱడవుల సంచరింప వలయునే యని వెతనొందలేదు. జనకుని దూఱుచున్న లక్ష్మణుని నివారించెను. కైకపై వానికి గలిగిన ఆగ్రహము నణచిపెట్టెను. ఎంత సహనము! ఎంత ధీరహృదయము! కష్టసముద్రము నెదురీద బోవుచు ముఖకళ వీడడు. దీనవదనుడు కాడు. మందహాసచంద్రిక లెప్పటియట్లే ముఖచంద్రబింబమున ప్రకాశించుచుండెను. మనస్సులో వ్యాకులమున్నగదా ముఖమున ప్రతిఫలించుట! సంతోషపూర్వకముగ వనవాసదీక్ష గైకొని సీతాలక్ష్మణ సమేతుడై అరణ్యమున కేగెను. భరతుడువచ్చి ప్రార్థించెను. ప్రేమదృక్కుల వానిని వీక్షించి తన దృఢాభిప్రాయము తెలిపెను. కైకకు వరములిచ్చిన తండ్రి మరణించెను. భరతుడు వరముల ననుభవింప విముఖుడై స్వయముగ రాముని బ్రార్థించెను. రాముడు రాజ్యము స్వీకరించినను దోషము లేదు. కాని రాముడు పితృవాక్యపరిపాలకుడు. జనకుడు స్వయముగ ఆజ్ఞాపింపకున్నను ఆయన వాగ్దానమే తన కాజ్ఞ. దానిని శిరసావహింప వలసిన విధి వానియందున్నది. ఆ పదునాలుగేండ్లలో పల్లెగాని పట్టణముగాని చొరలేదు. అగ్నిసాక్షిగ స్నేహముచేసిన సుగ్రీవుని కిష్కింధయైనను చొరసాహసింపలేదు. పితృవాక్యపరిపాలన కింతకంటె ప్రబలనిదర్శన మేమి కావలయును?

సీత—పతిభక్తి

రాముడెటులు పితృభక్తిస్వరూపుడో సీత యటులు పతిభక్తిస్వరూపిణి. భారతనారీమణులకు పతిభక్తియే పరమాభరణము. ఆ యాభరణమును హృదయపేటికయందు పదిలపఱచి ఎటువంటి కష్టము లెదురుకొన్నను దానిని విడు

వరు. అది వారికి ప్రాణాధికము. సీత భారత స్త్రీలకు ఆదర్శ; సాధ్వి; పతిభక్తియే పరమ వ్రతమని నమ్మిన నారీమణి. పతితోడిదే లోక మని విశ్వసించిన సహధర్మచారిణి. పతిసుఖము తనసుఖము. పతికష్టము తనకష్టము. మహా భోగములను త్యజించిన ధీరస్వాంత. చెఱయం దున్న కాలమంతయు మలినవస్త్రధారిణియై భూతలశయనయై నిరంతర రామనామస్మరణతో కాలము గడపిన ప్రేమమూర్తి. లోకాపవాద నివారణార్థము తన్ను భర్త విసర్జించినపుడు సైతము నాథునిమీద అపరాధారోపణచేయని సహృదయురాలు. ఇదియే నిజమైన పతిభక్తి. అగ్నిపరీక్షయందు జయముగాంచిన మహాపతి వ్రతామణి సీతామహాదేవియే. సీత జీవితము భారతచరిత్రమున పవిత్రమై స్త్రీజనాదరణాచ రణయోగ్యమై తనరారుచున్నది. ఆ ప్రేమ, ఆ భావనైర్మల్యము, ఆ మహానందము, ఆ సుఖము, ఆ సంసారమాధురీమహిమ, సీతా రాముల వనవాసక్లేశమేఘసంఘమునుండి విద్యు ల్లతలవలె నిర్గమించుచు భారతసంఘమును తేజస్వంతముగ జేయుచున్నది.

లక్ష్మణుడు, భరతుడు—భ్రాతృవాత్సల్యము

భరతలక్ష్మణులకు వనవాసము జనకుడు విధిం చినదికాదు. భ్రాతృవాత్సల్యము, భక్తి, విధిం చినవి; అగ్రజుడు ఒంటరిగ అడవులకేగిన బహుకష్టము లనుభవింపవలసివచ్చునే యని విచారించి ఆ కష్టములు తాను భరించి అన్న కేవిధమైన ఆయాసము లేకుండ వ్రతదీక్ష పరి సమాప్తి బొందించు నుద్దేశముతో లక్ష్మణుడు అడవులకేగ సంసిద్ధుడయ్యెను. అగ్రజుడు పూజ్యుడనుభావము లక్ష్మణుని హృదయక్షేత్ర మున ముద్రితమై అనన్యసామాన్యభక్తిప్రేమలు నాటుకొనచేసినవి. తనకు రాముడు దశరథ తుల్యుడు; సీత సుమిత్రాసమానురాలు; కనుక వారిద్దఱను జననీజనకులవలె సేవింపవలయును. అటులు సేవించి లక్ష్మణుడు కృతార్థుడయ్యెను.

భరతుని భ్రాతృవాత్సల్యము, భక్తి, అత్య ద్భుతములు. సులభముగ చేతికందిన మహారాజ్య భోగములను త్యజించి రాముని రాజ్యస్వీకా రముచేయ ప్రార్థించి విఫలమనోరథుడై రాజ్య ముచేయనొల్లక రామపాదుకాపట్టాభిషేకము చేసి తాను వల్కలాజినములు ధరించి దీక్షా నిష్ఠాగరిష్ఠుడై, పదునాల్గువత్సరములు పట్టణము చొరనొల్లక నందిగ్రామమున తపోవిధి గడపిన భరతుని చరిత్ర మెవ్వరికి ఆశ్చర్యము కలుగ జేయదు! తన హృదయవేదన తెలుపుచు తల్లిని దూఱినవాక్యములు రామభరతవాత్సల్య మునేకాక భరతభ్రాతృవాత్సల్యమును వెల్లడి చేయుచున్నవి. ''మహాపాతకీ, ఎంతపనిచేసితివి! నాకు పితృసమానుడగు రాముని అడవుల కంపి తివి. పూజ్యుడగు జనకుని ప్రాణములను హరిం చితివి. రాముడు ఘోరాటవిలో జటాజినములు ధరియించి కందమూలముల క్షుద్బాధ నివా రించుకొనుచు వర్షాతపముల నలమటించుచు దుర్భరకష్టముల గ్రాగుచుండ నేను తగుదునని సింహాసన మధిష్ఠించి రాజ్యముచేయుచు మృష్టా న్నము భుజించుచు భూషణాద్యలంకారంబుల కులుకుచు మహాభోగము లనుభవింపగలనా? అకటా! ఇక అన్న మొగ మేమి తెఱగున చూడ గలను? నీ కడుపునబుట్టబట్టిగదా నేనీ భువన గర్హణము పొందవలసి వచ్చినది''.

దశరథుడు—కామజితుడు

కామాంధుడగువాడు పతితుడగునను విష యము దశరథునివృత్తాంతమువల్ల విశదమగు

చున్నది. సకలభోగము లనుభవించి వృద్ధుడై అవసానకాలము నిరీక్షించుచున్న దశరథుడు కామము నడంపజాలక కైకచేతిలో కీలుబొమ్మయై ప్రియసుతునకు కష్టములు దెచ్చిపెట్టి తాను దిక్కులేని చావుపాలాయెను. కైక మనోహర రూపలావణ్యములకు భ్రమసి వలలో చిక్కువడెను. ముగ్గురు భార్యలలో కైక నెక్కుడు ప్రేమించి ఆప్రేమద్రవ్యము వెచ్చించి మృత్యువు గైకొనెను. బహుభార్యాత్వము సంసారసుఖ దాయకము కానేరదనియు ఏకపత్నీవ్రతున కున్న స్వేచ్ఛ ఆనందము సుఖము వాని కుండ వనియు నీ చరిత్ర బోధించుచున్నది.

కైక—మంథర

కైక వరములడుగుటకు పూర్వము దుస్స్వభావయైనటుల గానరాదు. ఆమె నిజముగ సత్స్వభావురాలు. రాముని పట్టాభిషేకవార్త విని ఆనందించినది. కాని మంథర విషము తల కెక్కించినది. అంతటితో కైక బుద్ధి మారి దుస్స్వభావయై హృదయము వజ్రకాఠిన్యము దాల్చినది. దీనినిబట్టి రాజాంతఃపురపరిచారిక లేమి సామాన్యగృహపరిచారిక లేమి సత్స్వభావలుగనుండిన క్షేమకరమనియు లేకున్న గృహ కలహములు సంభవించుననియు దుష్టులను చేర్పరాదనియు విశదమగుచున్నది. దుస్సాంగత్యము సర్వథా నిషేధింపవలసినది; అది పక్కలోని పాముకాటువంటిది.

సుగ్రీవుడు—మిత్రత్వము

రామునకు సుగ్రీవునితో మైత్రి బహుకార్యసాధకమై మహోపకారకమైనది. రామసుగ్రీవులమైత్రి నిష్కళంకమై నిర్మలమై అన్యోన్య సుఖాస్పదమై యొప్పినది. మైత్రి యనగా నెటు లుండవలయునో అందువలన గలుగు లాభము లెవ్వియో స్పష్టమగుచున్నవి. సుగ్రీవుడు నూతనప్రాప్తభోగపరుడై తాత్కాలికాజ్ఞానమునబడినను లక్ష్మణప్రబోధితుడై తెలివినొంది మైత్రీవిధానముననుసరించి రామకార్యధురంధరుడై సకలసేనలతో సహాయపడి మిత్రునకు జయము చేకూర్చెను. రాముడు సుగ్రీవమైత్రి లేనిచో సముద్రము దాటుటగాని రాక్షసుల జయించుటగాని పొసగకపోవును.

హనుమంతుడు—భృత్యత్వము

నిజమైన భృత్యు డెవరనిన హనుమంతుని పేర్కొనవలయును. భృత్యధర్మములన్నియు హనుమంతునియందు మూర్తీభవించియున్నవి. రామసుగ్రీవులమైత్రి చేకూర్చి సుగ్రీవునకు చేయవలసిన భృత్యధర్మము నిర్వహించెను. రామునికి భృత్యుడై నిరంతరరామకార్యాసక్తుడై రామునియందే మనస్సు లీనముచేసి రాముడేయై మెలగినవాడు. భృత్యున కుండవలసిన భక్తి, విశ్వాసము, వినయవిధేయతలు, కార్యజ్ఞానము, చాతుర్యము, ధైర్యము, సహనము, నిరీక్షణము, మెలకువ మొదలగు గుణరత్నములు లేకున్న హనుమంతుడు ఒంటరిగ లంకజొచ్చి సీతాక్షేమ మరయ లేకపోయెడివాడు. యజమానుని నోటనుండి యే మాట వెలువడునో, యేమి యాజ్ఞాపించునో యని మెలకువతో కనుపెట్టి చరించుట భృత్యుని ధర్మము. అందు హనుమంతుడు మేటి. ఎంతటి సాహసకార్యమునకైనను వెనుకంజవేయువాడు కాడు. ప్రాణములకైన తెగించి దుర్ఘటకార్యములనైతము సాధించువాడు. ఇవియే భారత భృత్యధర్మములు. హనుమంతుడు మార్గదర్శియై వీనిని భారతీయులకు చూపుచున్నాడు.

ధర్మమే జయము

ఇందుకు నిదర్శనము రావణుడు. రావణుడు సాధారణ పురుషుడు కాడు. మహాబలశాలి; ముల్లోకములను గడగడలాడించిన వీర్యధనుడు; వేదరహస్యజ్ఞానదురంధరుడు; మహాతపశ్శాలి; అద్వితీయ శివభక్తుడు; కోటి శివలింగపూజాతత్పరుడు; అగణితవరసంపన్నుడు; అహంబ్రహ్మా యనువాడు. అట్టివాడు పరాజితుడగుటకు కారణమేమి? అతని అధర్మప్రవర్తనమే ముఖ్యకారణము. ధర్మమార్గావలంబనుడై చరించినంతకాలము జయలక్ష్మి వానిని వరించినది. ధర్మమార్గప్రవర్తనమనగా స్వధర్మనిర్వహణము. రావణుడు రాక్షసజాతికి రాజు. తనవిహితకృత్యమును నెఱవేర్పవలసిన బాధ్యత వానియందున్నది. విరోధుల నోడించి తనకు దాసులనుగా జేసికొనుట రాజధర్మము. ఇంద్రాదులు విరోధులు. కనుక వారి నోడించి తన భుజశక్తిని చాటెను; రాజ్యము విస్తరింపజేసెను; అధికారమును బలపఱచికొనెను; స్వమతస్థాపన మొనర్చెను; స్వమతభిన్నుల హింసించెను. క్రూరబాధలకు లోనుచేసి తన మతమునకు త్రిప్పుకొనెను. కానివారిని హత మొనరించెను. ఇవన్నియు స్వధర్మనిర్వహణార్థము చేసిన పనులు. అధర్మమార్గప్రవర్తన మనుటకు వీలులేదు. స్వధర్మము ఘోరమైనను దోషరహితమనియు న్యాయసమ్మతమనియు ధర్మవ్యాధుని చరిత్ర తెలుపుచున్నది. తాను మహాజ్ఞానియై యుండియు నిజధర్మము ననుసరించి కులవృత్తియగు మాంసవిక్రయము జేసెను. ఆ వృత్తి విసర్జించుట పాతకమని తెలియజేసెను. రాజైనవాడు స్వమత స్వధర్మస్థాపనార్థమై ఎన్ని అకృత్యములు ఈ కాలమున చేయుటలేదు? పశ్చిమదేశమున నెంతమంది రాజులు స్వమతేతరులను క్రూరదండనముల పాలొనరింపలేదు! ఎంతయోమంది స్వమతమును వీడక ప్రాణము లర్పించిరి. రాజ్యము లొండొంటి కబళింపజూచుట వింతకాదు. జర్మని బెల్జియమును మ్రింగజూచినది. ఫ్రాన్సును రూపుమాపదలచినది. ఆస్ట్రియాను కీలుబొమ్మవలె ఆడించినది. ప్రస్తుతకాలముననే ఈ విధముగ జరుగుచుండ, అవి రాజకీయతంత్రములని సమర్థింపబడుచుండ, ఇక ప్రాచీనకాలము సంగతి చెప్పవలయునా?

రావణు డిన్ని ఘోరకృత్యములు చేసినను వాని నణంప రాముడు ప్రయత్నము చేయలేదు. ఎందువలన? కలహకారణము లేకపోవుటవలన. రావణుడు చేసినవన్నియు కలహకారణములుగావా! కావనియే చెప్పవలెను. రావణుడు స్వధర్మప్రతిష్ఠాపన చేసికొనుచుండ పరరాజు అనవసరముగ జోక్యము కలుగజేసికొనుట రాజధర్మముకాదు. అటుల చేయుటే ధర్మమగు నెడల సీతాపహరణపర్యంతము రాముడేల యూరకుండవలయును? అప్పటికి రాముడు అరణ్యవాసము చేయ మొదలుపెట్టి పదుమూడు వత్సరము లయ్యెను. రావణుని దుర్నయములను వినియుండెను. ఋషులెందఱో మొఱలిడుకొనిరి. కాని రాము డవి అధర్మములుగ భావించి యుండలేదు. తనధర్మమును నిర్వహింప తా నేవిధముగ పాటుపడుచుండెనో ఆ విధముననే రావణుడు పాటుపడుచుండెనని తలచియుండవచ్చును.

కలహకారణము రావణుని అధర్మప్రవర్తనతో ప్రారంభమైనది. పరనారీహరణముతో రావణునికి ధర్మచ్యుతి కలిగినది. ఇంద్రియజితుడై అహంకారసమన్వితుడై అజ్ఞానాంధకారమున మునిగెను. అదియే వాని అధర్మ

ప్రవర్తనకు మూలము. అధర్మప్రవర్తనతో అధఃపతితుడయ్యెను. జయలక్ష్మి వానిని విడిచెను. అంతటితో బలము నశించెను. శౌర్యము పోయెను. తన దుష్కార్యమే గాలమై మనసును కలతపెట్టెను. ఆ సంక్షోభమే వానిని నిర్జీవునిగా జేసెను. రామరావణుల యుద్ధము ధర్మాధర్మ సమరము. రాముడు ధర్మస్వరూపుడు. రావణుడు అధర్మస్వరూపుడు. ధర్మస్వరూపమునకు ఆత్మవిశ్వాసము, ధైర్యము, ఉత్సాహము, ఆసక్తి మొదలగునవి చేదోడౌసంగును. అధర్మస్వరూపమునకు ఆత్మసంశయము, అధైర్యము, నిరుత్సాహము, నిరాశ ప్రత్యక్షమై వెనుకకు లాగుచుండును. కనుక ధర్మమునకే జయము.

మంత్రాలోచన—హితము

రామాయణకథవలన రాజనీతులు కొన్ని స్ఫురించుచున్నవి. రాజునకు మంత్రాలోచన ముఖ్యము. తానెంత సమర్థుడైనను రాజు మంత్రుల సలహా గైకొనవలయును. దీనికి నిదర్శనము విభీషణునికి శరణమిచ్చు సందర్భమున రాముడు తాను సర్వస్వతంత్రుడై యుండియు విభీషణుని మనస్సును వానిముఖముననే గ్రహించియు సుగ్రీవాదులను వారి వారి యభిప్రాయమును గురించి ప్రశ్నించెను. వాదప్రతివాదముల కెడమిచ్చెను. దశరథుడు రామ పట్టాభిషేక ప్రయత్నములకు ముందు మంత్రులతోను పురోహితులతోను ప్రజలతోను సంప్రతించి కార్యమునకు పూనుకొనెను.

తన మేలుగోరి హితము సంగు వారిని గర్హించి వారి హితము గైకొనక స్వబుద్ధిననుసరించువారు చెడిపోవుదురు. తనకు సోదరుడె తనహితము గోరుచు న్యాయమార్గమును జూపిన విభీషణుని వెడలగొట్టి రావణుడు అధోగతి పాలాయెను.

రాజు—ప్రజలు

రాజుప్రవర్తన ప్రజాప్రవర్తనకు మార్గదర్శకమని రాముని పరిపాలన తెలుపుచున్నది. ఈ సత్యమే సీతారాముల పునర్వియోగమునకు కారణమైనది. సీతను, పాతివ్రత్యప్రతిష్ఠాపనకై అగ్ని నుఱికి పవిత్రయైన సీతను—పూర్ణగర్భిణిని, రజకుడు ప్రల్లదమున ప్రేలిన నుడులు మనసును కలతపెట్ట వెనుకముందు లాలోచింపక ప్రజాపరిపాలకుడగు రాముడు మరల అరణ్యమున కంపవలసినవాడయ్యెను. తన నడవడియే తన ప్రజల నడవడికి మార్గదర్శకమని విశ్వసించినవాడు. తనయం దేమాత్రము కళంకమున్నను, ఉన్నదని ప్రజల కనుమానముతోచినను, అది ధర్మపరిపాలనకు కార్చిచ్చువంటిదగును. సీత పవిత్రయని తా నెఱుగును. కాని లాభమేమి! ప్రజలు నమ్మలేదు. కనుక సీతను విసర్జింపవలయును. లేకున్న పాలకుని అధర్మమార్గప్రవర్తనము పాలితులకు మార్గదర్శకమగును. ప్రజాభ్యుదయము గోరిన రాజు స్వసౌఖ్యము సైతము విడనాడవలయును.

రాజు—స్వమతస్థాపకుడు

మతస్థాపనచేసి దానిని రక్షించుట రాజవిధులలో నొకటి. మతమున లోపములున్న వానిని ఖండించుటయు, మతభిన్నప్రవర్తకులను శిక్షించుటయు రాజధర్మమై యుండెను. అప్పటి వేదమతప్రకారము ఒక్కొక్కతరగతికి ఒక్కొక్కవిధి నిర్వచింపబడి యుండెను. తద్భిన్నప్రవర్తకులు శిక్షార్హులు. శంబుకవధ కిదియే కారణము. శూద్రునకు తపస్స్వాధ్యాయాదు

లను వేదమతము నిషేధించినది. తద్వ్యతిరేక ముగ తపస్సు చేయుచున్న శూద్రుని వధించి వేదమతమును కాపాడవలసిన బాధ్యత రాము నియందున్నది. అంతియే కాని యొకరువ్రాసిన నాటక ప్రకారము బ్రాహ్మణకుతంత్రము కానేరదు.

భారతీయులకు రామనామము పవిత్రమై ముక్తిప్రదమై వారిహృదయములందు లీనమైనది. పల్లెలు పట్టణములు రామనామ మయములు. సీతారామలక్ష్మణవిగ్రహసుశోభితములు. అవసానకాలమందు రామనామస్మరణతో భారతీయులు ముక్తిపొందుచున్నారు. రాముని పితృభక్తి, పితృవాక్యపరిపాలనాదక్షత, సత్ప్రవర్తన, ఏకపత్నీవ్రతము, స్నేహవాత్సల్యములు, సదాచారము, సీతాపాతివ్రత్యము, సహధర్మచారిణీత్వము, ప్రేమమాధుర్యము, భరతలక్ష్మణుల భ్రాతృవాత్సల్యము, భక్తి, అనిర్వచనీయములై ఆనందదాయకములై మార్గదర్శకములై భారతీయులను పవిత్రులనుగ జేసి వారి హృదయక్షేత్రములందు భక్తిజ్ఞానములను ప్రజ్వలింప జేసి వారిజన్మమును ధన్యపఱచి ఆచంద్రార్కస్థాయిగా దివ్యత్వము నొందించుచున్నది.

[ఆంధ్రపత్రికవారి సౌజన్యముచే—1925 సంవత్సరాది సంచికనుండి]

రామాయణము - భారతము

(వినోదపాఠము)

శ్రీ క్రొత్తపల్లి సూర్యరావుగారు

ఎద్దానికిని సాజాత్యము, సాహాయ్యము, వివాదము లేక ప్రతిఘటనము లేకున్న గుణాగుణములు తెలియరావు. సాజాత్యంబున సమానగుణంబులుగల గురుత్వాగురుత్వములు వెల్లడి యగును. సాహాయ్యంబునఁ దనతోడు నందలి సుగుణంబులు దెలుప దుర్గుణంబుల వెలిపఱుప యత్నించును. ప్రతిఘటనంబున సామర్థ్యాసామర్థ్యములు తేటపడును. వివాదంబున రెండు పక్షంబు లేర్పడును. పక్షంబులవారా యిరుదెఱగుల యోగ్యతాయోగ్యతలఁ జర్చించి విషయనిర్ధారణము చేయుదురు. కొందఱు ప్రతిపక్షుల లోపంబు లెంతురు. కొందఱు మేల్మిం జూప నెంతురు. శాంతచిత్తులు రెండునుం దేటపడ వివరింతురు. పండితులందలి మే లేర్చి సత్యనిర్ధారణము గావింతురు. కావున నొక్కొక విషయంబున నోగుబాగులు తెలిసికొనుటకు సమయమగును. చీకటి యను భవ మున్నపుడే వెన్నెల యుపయోగము గోచరించును. "ఏ మహాత్ములుగల్గ భూమిపాళ సభలలోఁ గవులకు నధికవిఖ్యాతి గల్గు". అద్దకపుబట్టలకొట్లు రెండున్నపుడే బందరద్దకము గొల్లపాలెపుటద్దకముల మంచిచెడ్డలు తేఖును. ఇట్లెన్నియో పిచ్చిమాటలు వ్రాయవచ్చును. ప్రస్తుత మేమన:—

వాల్మీకిరామాయణముం గాంచి దాని విఖ్యాతిం దిలకించి యిటీవల వ్యాసుఁడు రచి

యించిన భారతమునకు వచ్చిన గౌరవముఁ దద్ద్వితయమునకుఁ గల సమానగౌరవము మున్నగునవి గొన్ని యిచ్చో వివరింపఁదలఁచితిని. బారెఁడు మూరెఁడు పీఠిక లెందుకు?

కాలనిర్ణయము:—రామాయణము ముందు పుట్టినదా భారతము ముందు పుట్టినదా యను విచారమునకుఁ దగిన యాధారములు దొరకవు. అది ముందని యిది ముందని మా చిన్నిసోదరులు కొందఱు పెడవ్రాఁతలు వ్రాయుదురు. శాసనాధారమును చరిత్రాధారమునుగల ఇతర కవులు మొదలగువారి విషయములలో నాల్గు మూఁడు శతాబ్దములనాఁటివానికే కాలనిర్ణయము కుదరక పండితులు తికమకలాడుచున్నారు. అట్టిచో నెవ్వ రేమని తలంచినను యుగములు దాఁటిపోయిన వని మేము తలంచు నీ రెండు గ్రంథములకుఁ గాలనిర్ణయము చేయుటకు శక్తి నాకు లేదు. ఎన్నికవులచరిత్రము లున్నను నెన్నిగ్రంథములున్నను మా యూరికి దగ్గఱనుండు కూచిమంచి జగ్గకవి కృతియిచ్చిన చీమలకొండ సీనయ్య యే యూరివాఁడో తెలియరాలేదు. కావునఁ గవిజీవితములు కవుల చరిత్రలు నాకు నచ్చలేదు. ఇట్లని యూహలను బోఁగొట్టుకొనవచ్చునా యని యొక్కింత యీ పిచ్చియూహలను గ్రంథస్థము చేయఁదలఁచితిని. నమ్మిన నమ్మవచ్చును; మానిన మానవచ్చును; నా కా విషయమునఁ బట్టుదల లేదు. ఇతరుల పూర్వపక్షములకు సిద్ధాంతము చేయఁబూనను. రామాయణ మెప్పుడు పుట్టినది? వేదములో రామశబ్దము లేకున్నను రాముని గుణములుగల యొక్కని గుణములు రాముఁడే యనిపించునవి కనఁబడుచుండుటచే — నతి ప్రాచీనకాలమునుండి రాముఁడు తలంపునకు వచ్చువాఁడుగదా. ఆ రామునిగూర్చి వ్రాయఁబడిన శ్రీమద్రామాయణము కాలమెప్పుడనుటకు—ఎట్లయిన వేదకాలమున కీవలనే పుట్టియుండును. గుంతవానిపాలెము చింతపండు పాఱుననే కాని బిచ్చగాండ్రకు జ్ఞప్తికిరాదు. కావున నంతవఱకు నది లేదనవచ్చునా? పాండవుల పేరులు వేదములలోఁ గనఁబడవు. నీవు వేదము చదివినావా యని యడిగితిరా యెన్నో ప్రశ్నలు నేను వేయవలసివచ్చును. భారతము వేదకాలమున కిటీవలి దనుటకు సంశయ ముండఁగూడదు. అది చాల నవీనము. ఇతరాధారములు మనభాషలో మన దేశములో లేవు. అపు డితరభాషలలో నున్నవా, యెంతకాలము క్రిందటివి? ఎన్నిభాషలున్నను మనకుఁ బ్రామాణ్యమునకుఁ దగిన భాష కావలయును. పశ్చిమ దేశముం దీసికొందము. పూర్వము హిందార్యులతో నీదేశమునకు వచ్చి సింధుమైదానములో వసియించి యార్యు లనార్యులైన పిమ్మట వారియింటఁ బనులు చేసికొని జీవించుట కుపపత్తి లేక వారివలెనే దిగంబరులై గంజము జిల్లాలోనో, తోఁటపల్లి, బురదకోట, బవుర్వాక కొండలలోనో తిరుగుచుండు లంబాడీలు, బుడబుక్కలు, గదబలు, కోయలు మొదలగువారికి బట్టల కట్టుకొనుట నేర్పి చనవు చేసికొని యెవ్వరి కక్షపాలలోనుండియో రామాయణమును మన వా రపహరించిరని తోఁచుచున్నది. ఈ రహస్యము నా కంగారకునిలో నావురుదుబ్బులు ప్రమాదమున నగ్గిచేఁ గాలిపోయినపుడు చంద్రునిలోని పంటకాల్వలలోని నీరు పాఱించి యార్పిన యొకఁడు తీఁగలేని వార్త పంపినాఁడు. దానిని నేను వ్రాసికొనకుండ లోలోన దాఁచుకొన్నాఁడను గావున తోఁచుట యేమిటి—నిజమే—భారతము మనదేశమునకు వచ్చిన దాని కేమాత్రమును నెవ్వరును జెప్పలేదు,

కాఁబట్టి పాశ్చాత్యదేశాధారము మనకు నమ్మఁదగినవానిలో ముఖ్యమైనది. ఒక్క యక్షరశాస్త్రజ్ఞుఁడు "రామస్ బాతమ్" అనుపరి నుగ్గడించినాఁడు. ఆ శాస్త్రజ్ఞుఁ డక్షరము లెట్లు పుట్టినవో యను చర్చ మిన్నగఁ జేసెను. తోఁకలు ప్రమాదమునఁ దెగిపోయిన రెండు క్రోతులవల్ల బుట్టిన మనుష్యులు మొదలుకొని భాష యెట్లు వృద్ధియైనదియు నాతఁడు వ్రాసినాఁడు. ఎ. అబ్రాహాములింకను. బి. బేబరుకంటె ముందని యి ట్లక్షరక్రమమునుబట్టి ఆర్. రామునికంటె ఎస్. సీతచిన్నదియని వ్రాయఁబడినది. అందు "రామస్ బాతమ్" పదునాఱుపదునేఁడు మెట్టుల కీవలఁ బడవైచినాఁడు. నారదవ్యాకరణమునకు వ్యాఖ్యవ్రాసి సహజవైరముచే దేవతలను నిరసించుచు రావణుఁడు తెనుఁగు మాసాంతభాషయని నిశ్చయించినట్లు తెల్పఁబడినది.

కప్పదాఁటులువైచుచు సంస్కృతముమాటయం దెత్తఁబడినది. ఫుల్ మూన్ - అనుదాని నుండి పూర్ణిమ పుట్టిన ట్లొప్పుకొనవచ్చును గాని పూర్ణిమకుఁ దెనుఁగుపున్నమకు సన్నిహితసంబంధము కానరాదని యక్షరశాస్త్రముచే రుజువుచేసినాఁడు. నాకు నచ్చలేదు. కోకనాడ, కాకినాడ, రాజమండ్రి, రాజపుటానా, మసూలిపటేమ్, బొదగాడకు బోడ్ గోడ, గొల్లప్రోలుకు గాలప్‌రోల్ - ఇట్టి రైలు స్టేషను (భాష) బల్లలు చూచిన మీకే విశదము. ఈ శాస్త్రజ్ఞుఁడు చెప్పినదానికిసరిగా పిట్టపూర్ పిఠాపురము, పిత్తాపురము కాఁగలదు. ఇంతకంటె లోఁతున కిప్పుడు దిగవలదు. ఇదియంతయు నా యాంధ్రవాఙ్మయచరిత్ర సంగ్రహములోఁ బూర్తిగా విమర్శించినాఁడను. పెద్దల యభిమానమున్న స్వల్పకాలముననే యిందు వెంట బైటఁబెట్టెదను. లోఁతునకు దిగితిమా తలమున్కలై యొడ్డుఁజేరలేక యెట్లో ఘుటఘుటఁ జేరవేయవలసివచ్చును.

రామస్ బాతమ్‌నకు నేనిట్లర్థముచెప్పి నాపక్షమును సమర్థించెదను. రామ + స్ = రామసు; రామస్ (ః) రామః- సుప్లోపమైన రామయైనది. భాకు బా పూర్వోచ్చారణము- చూ- గృహ్ణామి తేసుప్రజా- వరుషశత సమృద్ధిరస్తు- గోకూలాతిలూకం, ఇత్యాదులు. దీనిని ఛాందసమందురు. ఇట్టి ప్రమాదములు పూర్వము చాలఁగలవు.

"రసనైవ రతిప్రియస్యనూనం రశనాసావితి లేఖకప్రమాదః", "ప్రమాదోధీమతామపి" యని కలదుగదా. దీనినిబట్టియో లేక వర్ణలోప వర్ణాగమ ఇత్యాదిసూత్రముచేతనో రకారము లోపించినది. అపుడు భారతము బాతమయ్యెను. రామశబ్దమువిప్పుట భారతశబ్దముండుటచే రామాయణముకంటె భారతము తరువాతిదని యీపదమేచెప్పుచున్నది. ఇది యొక్క శాస్త్రజ్ఞుఁడు వ్రాసిపెట్టినది. ఇక గాలిప్రోగుచేసి మేముచేయునూహ. రాముఁడు వేదములోనున్నాఁడఁట. బ్రాహ్మశబ్దము వేదములోనున్నది. ఈరెంటిలో నేది మొదటిదియని తేలవలయును. బ్రాహ్మణబాలురు (వైదిక బ్రాహ్మణబాలురుమాత్రమే) రామశబ్దమును ముందుగానేర్చుకొనుటచేత "రామోహరిః [illegible] ప్రాచీనశ్లోకము నాధారముచేసి [illegible]లకంటె లేక బ్రాహ్మణబాలురకంటె నొకటిరెండుశతాబ్దములు రామశబ్దమే ముందని చెప్పవచ్చును. రామశబ్దముముందా శబ్దమంజరిముందా- యిది యిపుడు తెమలదు. ఎంతసాహసించినను రామాయణముకంటె శబ్ద

మంజరిని ముందుఁబెట్టుటకుఁ దగిన పూర్వాధారము చిక్కనిదే మనసొప్పలేదు.

నిర్మాణకాలము:— ఒక్కదానినిబోలినది వేఱొక్కటియుండవచ్చును. కథనుబోలిన కథలు ప్రతిదేశములోనుగలవు. పింగళి సూరన్న పేకివంటిది— ఇంగ్లండులోనొక దొరసానిని నాశ్రయించి యెన్ని చెప్పినను—పనిచెప్పు పని చెప్పుమని బాధించి యిసుక సన్నగా జల్లించి త్రాఁడు పేడికొనిరమ్మనఁ బాఱిపోయినట్లు చెప్పఁబడుచున్నది. ముంగిబ్రాహ్మణుని కథ వంటిది ఇంగ్లీషులో 'కుక్క యజమాని''యని కలదు. రావణాసురునివల్ల కాడునుబట్టి బైబిలులో, అఘానుకుటుంబము — అఖోనులో నిప్పటికిని దగులఁబడిపోవుచున్నట్లు వ్రాయఁబడినది. దీనినిబట్టి క్రీస్తుకాలము రావణునికాలముకంటె నిటీవలిదని నేను నిర్ణయించితిని. దిగినఁగాని లోఁతు తెలియదు. చర్చించినకొలఁది నాకిట్టి వెన్నియో సమాధానమగుచున్నవి. సామెతలంజాడుడు. రాణియందలమెక్కినఁ గుమ్మరి యెల్లి గుడిసె యెక్కినది. పులినిజూచి నక్క వాతపెట్టుకొన్నది. నెమలివలె గ్రుడ్డు పెట్టవలెనని పూరేడు యత్నించినది. ఎద్దునాకంటెఁ బెద్దదియాయని కప్ప యుబ్బి తబ్బిబ్బయినది. లోకోక్తులననుసరించి లోకములో వ్యవహారముగనుండు— బట్టలయంగడి యొక్కఁడు పెట్టినా వానిప్రక్కనో వానికెదురుగనో యింకొక్కయంగడి— ముద్రాయంత్రములలో పోటీ— ఉగాదిసంచికకుపోటీ— గ్రంథమ[illegible] ఘటనము— జంటకవులలో నుస్[illegible] డేమి, యపుడేమి— యసూయ యేనాఁటను గలదు. ఒక్కఁడు రచించిననవల ''సమయానుగుణముగా లేదు. పూర్వకాలవిషయ మిప్పటి దానిం బోలినట్లువ్రాసినాఁ''డని దూరదృష్టిలేక యందుము— వెట్టివారముగాని— యన్నియు నన్నికాలములలోను గలవు. కావునఁ గవులు నిరంకుశులు గావలసినదే. ఒక్కదానిప్రక్క నింకొకటి లేచినపుడు మొదటి దానికంటె రెండవది మిన్నగా నుండునట్లు యత్నింపవలయును. ఈయత్నము ప్రతితావునను గలదు. ఈతలంపుచేఁ బ్రతిమానవుని హృదయమునను దావులేకయున్నది. వసిష్ఠునికంటె గొప్పవాఁడననిపించుకొన విశ్వామిత్రుని యత్నము. పేరు బలము— అమృతాంజనము పేరు— న్యూరలైనుకు వచ్చినదా? తక్కిన బాము లెన్ని బాములు పడినవి? దేనికోయొక్కదానికిగాని రెంటికి సమాన గౌరవమును వృద్ధియును దఱచు తోఁచుటలేదు. నేను వ్రాయఁబోవునది రెంటికి సమానగౌరవమును వృద్ధియును గలదియని నమ్ముచున్నాఁడను.

పుట్టలోఁబుట్టిన వాల్మీకి రామాయణమును రచించెను. రాముఁడు పుట్టిన తర్వాతనే రామాయణమునురచించెనని కొందఱమతము. ''కోన్వస్మిన్ సాంప్రతం లోకే'' యనుదానికర్థమేమి? 'స్థాపయిష్యతి' 'నియోక్ష్యతి' 'బ్రహ్మలోకం గమిష్యతి' యనువానికర్థమేమని వర్తమానవాదు లడుగుచున్నారు. లోతునకు దిగవలదు. పైపైమాట చెప్పుకొందము. రామాయణము ఋషిప్రోక్తము. దీనివంటి మహాకావ్యము జగత్తులోలేదు— (జగత్తనఁగా నాప్రమాణములనుబట్టి యుండియూ) వేదతుల్యముగా నెల్లవారును బఠించు చున్నారు.

దీనింగాంచి తిట్టలోఁ బుట్టినవ్యాసుఁడు భారతమును రచియించెను. భారతము పాండవులు స్వర్గారోహణము చేసినపిమ్మట వ్రాయఁబడినట్లు చెప్పుచున్నారు. కారణము తమ పెద్దలవృత్తాంతము జనమేజయుఁ డడుగుటయే.

ఒకమంచివస్తువున్న పుడు, దానికంటెమంచిదని కాని, తుల్యమని కానిఁ యనిపించుకొనుట కెన్నెన్నో ప్రకటనలు, ఎంతమందినో నిర్బంధ పెట్టి యోగ్యతాపత్రికలు పుచ్చుకొనుట, మంచిది మంచిదని తామే యుపన్యాసము లిచ్చుట, ఇట్టికష్టము లు పడవలయును. వ్యాసుఁడు భారతమును వ్రాసి శిష్యులకు నేర్పి యొక్కొక్కరి నొక్కొక్కచోటఁ జదువుమని పంపి పంచమవేదమని తానే వ్రాసికొని ప్రసిద్ధికై యెన్నియోకష్టములు పడినాఁడు. కొందఱు వ్యాసుఁడిట్లు కష్టపడుట వాల్మీకి కుశలవులచే రామాయణమును రామునియొద్దఁ జదివించుటవంటిదని చెప్పెదరుగాని, యాతని యుద్దేశము వేఱు. వాల్మీకికంటె వ్యాసుఁడు స్వాతంత్ర్యముం గనఁబఱచుచున్నాఁ డన వలయును.

రామాయణమును వ్యాసుఁడెఱుఁగనే యెఱుఁగఁడని కొందఱు వాదించుచున్నారు. ఎఱుఁగకున్న, భీముఁడు హనుమంతుఁడు పెంచినతోఁకను "తొల్లి శతయోజనవిస్తారంబైన సముద్రంబు లంఘించి లంకకుబోయిన హనుమంతునట్లు నిన్ను నీ పర్వతంబు లంఘించి పోదు" నని చెప్పినట్లు కలదేయని ప్రతిపక్షు లడుగుచున్నారు. సంస్కృతముచూడని నా తమ్ములు - 'యెత్తాప్రగ్గడ రామాయణము వేఱుగా లేదు. భారతములోనిదే' యనికొందఱు, 'పత్రములు తాఱుమాఱుగా గ్రువ్వఁబడిన యారణ్యపర్వము చివర వ్రాసిన రామాయణమునే యెవ్వరో ప్రతివ్రాసికొనువారారణ్యపర్వములోఁ దూర్చివ్రాసి మనల నందఱఁ దబ్బిబ్బుచేసినా'రని కొందఱు. ఎఱుఁగకపోఁడు; ఈసందేహము నేమసీదు జాతి విూఁదనో యే యిటికావములోనో చరిత్రశోధకులు వెదకి తీయఁగలరు. పార్సీ భాష చదివిన వారు జందోవస్తాలో నున్న దని చెప్పిరి. నేను జెట్టిపేరు చెప్పి కాయలమ్ముట యిపుడిపుడే నేర్చుచున్నాఁడను.

వాల్మీకి వైదికి. లౌక్యవైదికము లిక్కడఁ దేకున్న వలనుపడ లేదు. వ్యాసుఁడు పరమ లౌక్యుఁడు. వాల్మీకి కులబ్రాహ్మణుఁడు; వ్యాసుఁడు లోకజ్ఞుఁడు. కావుననే వేదసారమంతయు నిందిమిడ్చి లోకములోని పిట్టకథలుపెట్టి గడుసరి కావున సందర్భవశమున రామాయణము నేయందెక్కించెను. అంతియ కాని రామాయణము నెఱుఁగనే యెఱుఁగఁడనరాదు. వాల్మీకి వ్రాసిన విషయములట్టివే వ్రాసినాఁడని రామాయణమునే యందుఁజేర్చినపుడు వేఱ చెప్పనక్కఱలేదు.

ఈ రెండు గ్రంథములపై నెంతెంతవిమర్శములు వ్రాయువారమైనను మనమేమి చదివినారము? మనకంటెఁ బూర్వస్త్రీ పురుషులు చక్కఁగాఁ జదివినారు. కొన్నికొన్నిఘట్టము లొక్కొక్కరికిఁ గంఠపాఠముగా వచ్చును. ఇప్పటికిని గొన్నిపల్లెటూళ్లలోఁ దెల్లవాఱు జామునవినుండు, తాతలు "ఇతి వైయాసిక్యాం మహాభారతే భీష్మపర్వణి కృష్ణార్జునసంవాదే" మొదలుకొని యధ్యాయములు పఠించెదరు. ఏదీ? రామాయణముపై లేక భాగవతముపై నభిమాన మని దొర్లు మనము వానిగద్య లెట్లున్నవో యెఱుఁగము - పుస్తకాపేక్ష! ఎంత శ్రద్ధగఁ జదువకున్న, బాలరామాయణము, భగవద్గీత, రుక్మిణీకళ్యాణము, గజేంద్రమోక్షము, మొదలైనవి యెట్లువచ్చినవి? సారమేటి చదువువారు. ఎంతశ్రద్ధగాఁజదువకున్న నెంత పరిశీలింపకున్న నాబాలగోపాలమునకు నస్థిగతములై యున్న కొన్ని విషయములపై

(striking points) (నేనుగూడనిట్లు నడుమ నింగ్లీషు చొనుపవలెననుకొందును. చట్టున వచ్చునంతటి జ్ఞాన మాభాషలో లేదు.) లోకోక్తులు బైలుదేఱవు. కనుఁడు.

రామాయణలోకోక్తులు:— ౧. ఓసీకైక, ౨. అగస్త్యభ్రాత, ౩. రామునివంటిరాజున్న హనుమంతునివంటి బంటుండును, ౪. సీతమ్మ శోకము, ౫. తాటకరాయిది, ౬. చుప్పనాతిరా, ౭. చూచిరమ్మనినఁ గాల్చివచ్చెను, ౮. రంభారావుళ్లు (రంభారావణులు), ౯. అలో లక్ష్మణాయని, ౧౦. రామరావణయుద్ధము, ౧౧. కుంభకర్ణనిద్ర, ౧౨. నేలకుఁగోలకుఁ దెచ్చెను, ౧౩. అంగదరాయబారము, ౧౪. కాలనేమిజపము, ౧౫. (స్థూలశరీరుని జూచినపుడు) కబంధం నామరూపేణ వికృతం ఘోరదర్శనం, ౧౬. కలియుగ రావణాసురుఁడు, ౧౭. రావణాసురుని వల్లకాఁడు, ౧౮. (కలియుగ) లంకరాక్షసులు, ౧౯. లంకలోఁబుట్టినవారందఱు రాక్షసులే, ౨౦. పుట్టినాఁడు కట్టినాఁడు కొట్టినాఁడు, ౨౧. వనవాసము చేయుచున్నాను, ౨౨. భగీరథప్రయత్నము, ౨౩. రామునిరాజ్యము భరతుని పట్టము, ౨౪. ఇంటిగుట్టు లంకకుఁ జేటు, ౨౫. కిష్కింధాపురాగ్రహారికులు, ౨౬. సుగ్రీవాజ్ఞ, ౨౭. రామాయణమంతయువిని రామునకు సీతయేమగునని, ౨౮. రామభూషణ కైక దూషణ, ౨౯. తాఁజెడ్డక్రోతి వనమెల్లఁ జెఱిచెను, ౩౦. రామాయణము ఱంకు భారతముబొంకు, ౩౧. రామాయణము చదివి భారతమున కర్థముచెప్పెను, ౩౨. సీతపుట్టినదనిన లంక చెడెననుట, ౩౩. ఉడతాభక్తి, ౩౪. పెద్ద మండోదరిలాగున్నది, ౩౫. ఏమిటా రావణకేకలు, ౩౬. రామాయణమువినవచ్చిన కులట భార్య 'ఇక్కడను నీమొగమే యీడ్చినా' రన్నదట. పండితులింకను జెప్పగలరు. పండితుఁలేగాదు. ప్రతిపామరునికి నీసామెతలు తెలిసియున్నవి.

భారతలోకోక్తులు :— ౧. ఏసకట్టము – (వ్యాసఘట్టము) ౨. చేటభారతము, ౩. సవాలచ్చగ్రంథము, ౪. గజకచ్ఛపకలహము, ౫. గొంతెమ్మ కోరికలు, ౬. పంచపాండవులను నేనెఱుఁగనా— ౭. మేనమామ అస్థికలుదాఁచినట్లు (అస్థీకునిదాఁచుట), ౮. భీష్మించినాఁడు, ౯. దుష్టచతుష్టయము, ౧౦. అభిమాన దుర్యోధనుఁడు, ౧౧. ధర్మరాజు, ౧౨. భీమ బలము, ౧౩. సహేంద్ర తక్షకాయ స్వాహా, ౧౪. అజ్ఞాతవాసము, ౧౫. పెద్దకొడుకుపెండ్లి– అసురకు భోజనము, ౧౬. బకాసురుఁడురా, ౧౭. అట్టేయక్షప్రశ్నలువేయకు, ౧౮. ఉత్తరకుమారప్రజ్ఞలు— ౧౯. సైంధవలడ్డు, ౨౦. శల్యసారథ్యము, ౨౧. పాండవుల ధనమంతయు దుర్యోధనాదులతద్దినములకుఁ జాలదు, ౨౨. యాదవకులమునకు ముసలము పుట్టినది, ౨౩. అరయంగాఁ గర్ణుఁడీల్గె నార్వురచేతన్, ౨౪. గ్రుడ్డి శుక్రాచార్యుఁడు, ౨౫. ఒంటిచేతి భూరిశ్రవుఁడు, ౨౬. వీఁడు కర్కోటకుఁడు, ౨౭. నలపాక భీమపాకములు, ౨౮. వింటే భారతమే వినవలయు, తింటే గారలే తినవలయును, ౨౯. వ్యాసప్రోక్తము, ౩౦. భారతసారముద్యోగము, ౩౧. విదురుఁడు విల్లుపట్టినఁ గృష్ణుఁడు చక్రముపట్టుఁడా, ౩౨. దుర్యోధన సంపత్తి; ఇఁక నెన్ని యోకలవు. ఇట్టివి పుట్టుటకేనవలాపఠనము నేపత్రికాపఠనము సాయపడును ? స్వల్పకాలము పట్టునా ?

కథాసామ్యములు :— రామాయణము మహాకావ్యముకావుటంజేసియే భారతము

మహేతిహాసము కావింపఁబడినది. రామాయణము గాయత్రీ మంత్రాక్షరముల లెక్క నిరువదినాల్గువేల గ్రంథముల గౌరవము గాంచిన భారతము ౧౨౫ వేల శ్లోకములచే 'భారతత్వాచ్చ' భారతమయ్యెను. రామరావణయుద్ధము త్రేతావసానమున జరిగినది కావునఁ పాండవ ధార్తరాష్ట్రయుద్ధము ద్వాపరావసానమున జరిగెను. ఏడుకాండముల రామాయణమున కేడుదినముల యుద్ధము. పదునెనిమిది పర్వముల భారతమునకుఁ బదునెనిమిది దినముల యుద్ధము – బదునెనిమిది యక్షౌహిణులసేనయు. దశరథునకు ముగ్గురు భార్యల వలన నలుగురు కొడుకులు నొక్కకూఁతురుఁ బుట్టిన, పాండురాజున కిద్దఱు భార్యలవలన నైదుగురు పుత్రులే పుట్టింపఁబడిరి. మఱి ధృతరాష్ట్రునకు నూర్గురు కొడుకులకుఁ గడగొట్టొక్క కూఁతురు. దశరథునకు జాలకాలము సంతానములేదు. కావున నేకారణముననైననేమి భారత కథానాయకులకును సంతానముగలుగలేదు. దశరథుఁడు వేఁటకేఁగెనని పాండురాజును వెళ్లెను. అతఁడు నీరుముంచుచున్న మునిబాలుని సారంగము (ఏనుఁగు) అనిచంపెను. ఈతఁడు విహరించు మునిదంపతులను సారంగము (లేళ్లు) లనిచంపెను. ఆరాజునకుఁ బుత్రవియోగమున మరణమని శాపమువచ్చిన నీరాజునకు భార్యాసంగమమున మరణమని శాపమిప్పించెను. మొదటిరాజు పుత్రకామేష్టి యను జన్నముచేయఁగాఁ బాయసపుముద్దలను యజ్ఞపురుషుఁ డొసంగెను. రెండవరాజుభార్యకే యొకముని మంత్రముపదేశించె. రెండుముద్దలు ముగ్గురుస్త్రీలు నాలుగుభాగములుగాఁ బంచుకొని నలువురుబిడ్డలంగనినట్లు రామాయణముం జదివి యొకమంత్రముననే యిద్దఱుస్త్రీలకు నైదుగురు పుత్రులుపుట్టునట్లు చెప్పెను. (ఇందును బాయసపుముద్దవలె మంత్రోచ్చారణములును నాలుగే). లక్ష్మణశత్రుఘ్నులు కవలవారైనందున నకులసహదేవులునైరి. రామాదులకుఁ బ్రథమమున గురువు వసిష్ఠుఁడు. పిమ్మట విశ్వామిత్రుఁడు, నగస్త్యుఁడు నూరకయే విలువిద్య నేర్పిరి. భారతములో మొదటఁ గృపాచార్యుఁడు, తర్వాత ద్రోణాచార్యులు జీతగాండ్రై నేర్పిరి. ఇంద్రుఁడును, శివుఁడునుసాయపడిరి. తనబాహుబలమున యుద్ధాదులలో దశరథుఁ డింద్రునకు సాయపడిన గ్రుడ్డిధృతరాష్ట్రునొక్కచోఁ గూర్చుండబెట్టి పాండురాజు తనబాహుబలమున రాజ్యమునడపెను. అతని కొడుకర్జునుఁ డింద్రునకు సాయపడి నివాతకవచాదులనుజంపెను. తనపుత్రుఁడగు భరతునకు రాజ్యముకావలయునని కైక తంత్రములిక్కడ (సవతితల్లి) చేసి రెండువరములమిషపై రాము నడవికిఁ బంపఁగాఁ బిన్నతండ్రికొడుకులగు పాండవులకు భాగమీయవలసివచ్చునని పెద్దతండ్రికొడుకులు రెండుసారులు జూదమాడి యోడించి యడవికిఁబంపిరి. ప్రోత్సాహకులలో మంథరకు మాఱు శకునిం జెప్పవచ్చును. దశరథుఁడు మృతినొందినపుడు ముగ్గురుపత్నులు మిన్నకుండిరని పాండుని మృతియప్పుడు చిన్న భార్యను సహగమనము చేయించెను. దశరథునిమృతి యప్పటి తైలద్రోణిసందర్భము వ్యాసుఁడు దుర్యోధనాదులు పుట్టునపుడు కుండలలోఁ బెట్టించుటగా ననుకొనవచ్చును. రాముని పట్ల మువ్వురుతమ్ములు నెంతభక్తిగలిగియుండిరో ధర్మజునిపట్ల నలుగురుతమ్ములు నంతభక్తి గలిగియుండిరి. శాంత మొదటఁబుట్టిన, నామెను రాజునకుఁ బెంపిచ్చి, బ్రాహ్మణునకుఁ బెండ్లిచేసినందునఁ బెండ్లికాకమున్నె కుంతికిఁ బుట్టిన

కర్ణుని సూతకులమువారు పెంచుకొనిరి. రామాయణములో సూర్యవంశపురాజులు, భారతములోఁ జంద్రవంశపురాజులు. రామాదులు విష్ణ్వంశము; పాండవులు ధర్మ, వాయు, శక్రాదుల యంశములు, ధార్తరాష్ట్రులు కలిద్వాపరాదుల పాళ్లవలనఁబుట్టిరి. వాల్యర్జునులింద్రపుత్రులు; సుగ్రీవకర్ణులుసూర్యపుత్రులు; హనుమంతుఁడును భీముఁడును వాయుపుత్రులు. ఇట్లే యంశముల జన్మము తెలియఁగునది. రామలక్ష్మణులు మునివేషము వేసిరి. భరతుఁ డన్న రాజ్యము నేనెట్లు హరింతునాయనివిచారించెను. దుర్యోధనుఁ డన్నదమ్ముల రాజ్యము లెట్లు హరింతునాయని విచారించెను. (ధ్వనియందుఁ బ్రధానము). లంకాదహనమునకే లాక్షాగృహదహనము- స్వయంప్రభగుహకే యుప్పరిత్రవ్విన భూబిలము. శూద్రముని తపంబునుండి బ్రాహ్మణబాలుని రాముఁడు రక్షించెను- (చచ్చినవానిని బ్రతికించెను). భీముఁడు బకాసురుని నోటఁబడి చావఁబోవు బ్రాహ్మణ బాలుని బ్రదికించెను. ఇంక నెన్నియేనిఁ జెప్పవచ్చును.

వివాహములు:—సీత పూర్వజన్మమునఁ దన్నవమానపఱచిన రావణునిఁ రెండవజన్మమునఁ దనభర్తచేఁ జంపింపఁ బ్రతినపట్టి తొలిమేను నగ్ని కర్పించి యజ్ఞప్రదేశమున నేలలోఁ జాలులో నుద్భవించినది. మఱి ద్రౌపది తొలిపుట్టువున వివాహమునకు భంగము కావించిన భీష్ముని మరుజన్మమునఁ దనభర్తచేఁ జంపించుటకై తొల్లింటి మేను నగ్నికిచ్చి ద్రుపదుని యజ్ఞకుండములోనుండి పుట్టుటయేకాదు; తన తండ్రిని బరాభవించిన ద్రోణునిఁ జంపుటకని యొకసోదరుని వెంటఁ బెట్టుకొనివచ్చినది. దశరథుని పుత్రకామేష్టిలో కుండమునుండి యజ్ఞపురుషుఁడు వెడలెను. ద్రుపదుని యజ్ఞకుండములోనుండి దృష్టద్యుమ్నుఁడు ద్రౌపదియు నిద్దఱు వచ్చిరి. జనకుఁడు పెంచుట, భూమిలోఁ బుట్టుట, చాలులో నగపడుట—యీ కారణములచే సీత–జానకి, భూపుత్రి–సీత యైనందున ద్రౌపది–ద్రుపదుని పెంపుచే ద్రౌపది, యాజ్ఞసేని, ఇత్యాది. సీతాద్రౌపదులు రామునినర్జునుని బెండ్లియాడఁ బుట్టిరి. రావణుని జంపునట్టి బలవంతుని వెదకుటకు దైవచోదితుఁడై జనకుఁడు శివుని విల్లెక్కుపెట్టినవానికి సీతనిచ్చుటకుఁ బ్రతినచేయ, ద్రుపదుఁడు, నర్జునుఁడు మాఱువేసముతో నెక్కడనైన నున్నాఁడా, లక్కయింటఁ గాలినాఁడా, యని తెలిసికొనుటకు మత్స్యయంత్రము—అక్కడను విల్లెక్కుపెట్టుట—ఇట్లు కల్పించెను. అక్కడను బలువురు రాజపుత్రులు విల్లును బట్టలేక భంగపడిరి. ఇక్కడను నట్లే. రాముఁ డను క్షత్రియపుత్రుఁడు బ్రహ్మర్షియగు విశ్వామిత్రునితో విల్లెక్కుపెట్టుచోటికి వచ్చెను. పాండవు లను క్షత్రియకుమారులే బ్రాహ్మణవేషములతో బ్రాహ్మణబృందములోఁ గలసి వచ్చిరి. విల్లు విఱిచిన రాముని మూలమున నలుగు రన్నదమ్ములకు నలువురు కన్యలతోఁ బెండ్లియైనది. అర్జునుని మూలమున నైదుగురన్నదమ్ములకు నొక్క కన్యతోఁ బెండ్లిచేయఁబడినది. విశ్వామిత్రుఁడు రాముని పేరు వినికిడి కావలెనని రామలక్ష్మణులను దండ్రినడిగి తీసికొనివెళ్లెను. ద్రోణాచార్యుడు శిష్యులనందఱం బిలిచి ద్రుపదుని బట్టువా రెవ్వరని వెదకెను. చెట్టుచివర మాయపక్షిని బెట్టి ద్రోణాచార్యులు చేసిన చిత్రము – (వ్యాసుఁడు సమయము వచ్చినపుడెల్ల రెండు మూఁడు విధములఁ జమత్కరించుచుండును). వాలింజంపుటకు సమర్థుని వెదక

నకు దుందుభి కళేబరము - సప్తతాళములు సుగ్రీవుఁడు కల్పించుట కావచ్చును.

వనవాసము :— వనవాసమునకు వాల్మీకి యొక్క కాండము నరణ్యాకాండము రచించెను. వ్యాసుఁ డొక్క యారణ్యపర్వమును వ్రాసెను. చిత్రము, రాముని వనవాసము పదునాలు గేఁడులు. పాండవుల వనవాసమున వ్యాసుఁ డొక్క యేఁడు తగ్గించి పండ్రెండేఁడులు సాధారణము - నొక్క యేఁడు కఠినము - ఈ యేఁడే యజ్ఞాతవాసమని యెంతచిత్రముగానైన నల్లినాఁడు. రాముఁడు పదునాల్గేండ్లు వనములోఁ దిరిగివచ్చునప్పటికి భరతుఁడు నాఁటుకొనునని కైక తలంపు. పాండవులు మరల రానే లేరు. అజ్ఞాతవాసములోఁ బట్టుకొందుమని దుర్యోధనాదుల తలంపు. రాముఁడు వచ్చినను జనులు భరతుని పాలనము లెస్సగా నున్నదందురు. కాని రాముఁడు బలవంతుఁడని కైక బెదరు. పాండవులు బలవంతులు; ధర్మరాజు వచ్చెనా, నన్ను జనులు వలదందురు. పదుమూఁడవయేఁ డెక్కడ నున్నను బట్టుకొనుచుంటిమా వారి కెప్పటికి వనవాసము, నా కెప్పటికి రాజ్యలాభ మని దుర్యోధనుఁడు - ప్రక్కబెదరుచే జేసినది. రావణుఁడు దుర్యోధనుఁడు, నొక్కరీతిగాఁ జూడవచ్చును గాని గుణభేదము కలదు. రామాయణ భారతములు చదివినవారి సారవంతమైన వాక్యరాజమున 'రావణుఁ డెఱిఁగిన మూర్ఖుఁడు' 'దుర్యోధనుఁ డెఱుఁగని మూర్ఖుఁడు' నని నిగ్గుఁ దేల్చినారు. అడవులలో రామునకుఁ బాండవులకు మునులు మేల్కొనరించిరి. జంతువులంగొట్టి తెచ్చికొని తినినంత తిని పిదప మిగిలిన మాంసము నెండఁబెట్టి దాఁచుట సీతపనియైనది. పాపము ద్రౌపది కేయాకులు నలములు తెచ్చి యిచ్చిననుఁ బంచభక్ష్యపరమాన్నములు చేయు వర మొసంగఁబడినది. తల్లులతో వసిష్ఠాదులతో సదుద్దేశమున భరతుఁ డడవికి రాముం జూడఁబోయిన, దురుద్దేశముతో దుర్యోధనుఁడు గోవులను జూచుటకను మిషపై స్త్రీజనముతో బాండవులంజూడ వెళ్లి "కాఁదలఁచినపనిని గంధర్వులు తీర్చు"నట్లు చేసికొని వచ్చెను. విషయము తెలియని గుహాదులు భరతునిపైఁ గినిసిరి. తెలిసిన మునులు మొదలగువారు దుర్యోధను శపించిరి. రాముఁ డయోధ్యకు రానిన భరతుఁడు నేను నిందే యుందు నని పలికి నీవు వత్తునని చెప్పుదాఁక నేలఁ బండుకొందునని పట్టుపట్టినదానికే గంధర్వులవమానించి రని దుర్యోధనుఁడు ప్రాయోపవేశము చేయఁబోయినది. మాయలేడిని సీత కోరెను. సౌగంధికమును ద్రౌపది కోరెను. సీతను రావణుఁడు హరించెను. ద్రౌపదిని సైంధవుఁడు పట్టుకొనిపోయెను. సీతయొద్ద లక్ష్మణుని గాఁపుంచెను. ద్రౌపదియొద్ద ధౌమ్యుని బెట్టెను. జటాయువు ధౌమ్యుఁడు సమాన ధర్మము గలవారు. రాక్షసస్త్రీ శూర్పణఖ రామునిఁ బెండ్లియాడఁ గోరినది. పొసఁగ లేదు. హిండింబ భీమునిఁ బెండ్లియాడినది. రామునకది యపకారము, పాండవులకిది యుపకారము చేసిరి. కిష్కింధ - విరాటునిపట్టణము. సుగ్రీవుఁడు - విరాటుఁడు; వాలివధాదులు సుగ్రీవునకు రామునకుఁ దోడుపడెను. గోగ్రహణాదులఁ బాండవులు విరాటునకుఁ దోడైరి. లాలించి సీతనుగొన రావణుఁడు తలఁచెను. బలవంతమున ద్రౌపది నవమానపఱచి దుర్యోధనాదులు చేయఁబోయినది చాలక సింహబలుఁ డొక్కఁడు దాఁపరించినాఁడు. సీతను వెదకుటకు సముద్రలంఘనాదులుఁ, బాండవులను వెదకుటకు గోగ్రహణపాంచరాత్రాదులును,

యుద్ధము:—రావణుని చేష్టలు విభీషణునికి నచ్చక రామునితోఁ జేరుటకే విదురుఁడు - యుయుత్సుఁడును పాండవులం జేరుట. రావణుఁడు తమ్ముఁడగు విభీషణునిఁ దన్నినదానికే ధృతరాష్ట్రుఁడు తమ్ముఁడగు విదురుని దఱిమివేయుట. నా పక్షములోనివా రా పక్షమునకు బోవువారు, ఆ పక్షమునుండి నా పక్షమునకు రాఁగోరువారుఁ గలరా యని ధర్మరాజు పలికిన పలుకులు వ్యాసుని కొంటెయుక్తులలోనివి. మఱియుఁ బాండవులలోఁ జేర్పకుండఁ గర్ణుని మొదటినుండియు విరోధిపక్షముననే యుంచెను. తఱిమివైచిన విదురుని మరలఁ బిలుచుకొనియెను. అంగదుని రాయబారమునకు, శ్రీకృష్ణుని రాయబారము, సంజయుని రాయబారమును. మీఁదుమిక్కిలి విరాటుని పురోహితుఁడు, తొడలు విఱుఁగ శాపమిచ్చిన ముని. అందు హనుమంతుఁడు పోరి యలసి కాబోలు నిందు ధ్వజమెక్కి చూచుచుండెను. శ్రీహరి నరుఁడై క్రోఁతులు కొండముచ్చులతోఁగూడి యుద్ధము చేయ శ్రీకృష్ణుఁడై శ్రీహరి తాను గత్తి ముట్టక మనుష్యులచేఁ బోరించెను. అందును శక్తిప్రయోగము, నిందునను శక్తిప్రయోగము. అందు నాగబాణప్రసంగము, నిందు నాగబాణ ప్రసంగము. బ్రహ్మాస్త్రములు రెంటను గలవు. రావణుని పాతాళహోమము దుర్యోధనుహ్రద ప్రవేశము. నా గురువు విల్లువిఱిచినాఁడని పరశురాముఁడు రామునిపైఁ గినిసిన నా శిష్యు నన్యాయముగఁ దొడలు విఱిచినాఁడని బలరాముని కోపము. విరోధివధము, పట్టాభిషేకము, అశ్వమేధము (రాజసూయము) నిందు నందునను కూడఁ గలవు.

విశేషములు:—నందిగ్రామములో భరతుని యునికికి సభానిర్మాణమును, దానింజూచి యోర్వని దుర్యోధనుని దుఃఖమును బోల్ప వచ్చును (తృప్తిగాఁ దోఁపదు). రామునియుద్ధమును దశరథుఁడు స్వర్గమునుండివచ్చి విమానముమీఁద నిల్చి చూచెను. పాండురాజు ధర్మరాజు నొద్దకు నారదునిచేత స్వర్గమునుండియే వార్తపంపెను. అరణ్యమునకు భరతుఁడు వచ్చినపుడు రాముఁడు నీ వందఱఁ గాపాడుచున్నావా, జీతములు నెలనెల కిచ్చుచున్నావా యని యొక్క యధ్యాయము చెప్పిన దానికి నారదుఁడే యీ రీతిగా ధర్మరాజు నడిగినాఁడు. ఛాయాగ్రాహిణి మొదలగు సముద్రమధ్యగ్రహములను హనుమంతుఁడు చంపుటయు నర్జునుఁడు సముద్రమధ్యమున నుండు క్షుద్రుల శిక్షించుట. హనుమంతు డొక భూతముచేత మ్రింగఁబడి దాని ప్రేగులు తెమల్చినదానికి గరుత్మంతునిచే మ్రింగఁబడి యొక బ్రాహ్మణుఁడు గొంతు గుండెలు మండించినాఁడు. కుశలవులు వనమున ఋష్యాశ్రమమునఁ బుట్టిన కారణమునఁ, బాండవులును మునిపల్లెలోఁ బుట్టినారు. దశరథుఁడు రెండువరములు కైకకిచ్చిన ధృతరాష్ట్రుఁడు ద్రౌపదికిఁ గావలసినన్ని వరము లడుగుమనెను గాని యామెయు రెండు వరములకంటె నెక్కువ యడుగక దానికి సూత్రములు గనఁబఱిచినది. అంగదుఁడు మండోదరిని దలపట్టి యీడ్చిన దుశ్శాసనుఁడు ద్రౌపదిని దలపట్టి యీడ్చి గుడ్డలుకూడ విప్పెను. రావణాదులు తపస్సుచేసి బ్రహ్మవలన వరంబులంగొనిన నర్జునుండు తపస్సున నింద్రు నీశ్వరు మెప్పించుట. రామాయణములోని రాక్షసమాయలకు హైడింబునిచేఁ గొన్ని మాయలు చేయించుటకుఁగా నొక్క రాక్షసుని బెట్టెను. హనుమంతుని విశ్వరూపము శ్రీకృష్ణపరమాత్మ విశ్వరూపము, దుష్టుల (రావణాదుల) బాధ

లకు బ్రహ్మాదులు విష్ణుమూర్తికడ మొఱపెట్టు
కొనుటచే భూభారము మాన్పఁ గోరఁబడినది.
రాక్షసకులక్షయము. సర్పకులక్షయము, ధృత
రాష్ట్రవంశక్షయము. అందు నిందు దేవదాన
వాంశములఁ బలువురు పుట్టిరి. అనసూయ సీత
కంగరాగాదులిచ్చుట, పతిభక్తి బోధించుట
సత్యాద్రౌపదీ సంవాదముతో సరిపెట్టుకొన
వచ్చును. మండోదరి మొదలగు రాక్షసస్త్రీల
యేడ్పునకు స్త్రీపర్వమే. లక్ష్మణవిదురుల దేహ
త్యాగ మొక్క జత. రాముఁ డయోధ్యా
వాసుల నందఱ సరయూనదీమార్గమున స్వర్గ
మునకుఁ బంపిన వ్యాసుఁడు భారతరణమృతుల
గంగానదిలో నుండి లేవదీసి వారి వారి విధవ
లను వారివారితో గంగలోఁ ద్రోసి పంపెను.
ఈతనికి విడోల (విధవల) మీఁద దయ
యెక్కుడు. బ్రహ్మ పంపున రాముని యొద్దకు
యముఁడువచ్చెను. ధర్మరాజునొద్దకుఁ గాలుఁడు
కుక్కవేషముతో వచ్చెను. ఇందు నందు మహా
ప్రస్థానము. రామాయణములో రామునియొద్ద
వసిష్ఠుఁ డన్నిటికిని – ధర్మరాజునొద్ద వ్యాసుఁడు
మంత్రాలోచనాదు లన్నింటికి. వాల్మీకి రామా
యణగ్రంథకర్త మాత్రమే. వ్యాసుఁడో యనేక
గ్రంథకర్త – భారతములోఁ గథానాయకుఁడే
యాతఁడనవచ్చును. రాముఁడు కథానాయకుఁ
డును శ్రీహరియు; భారతమునఁ గథానాయ
కుఁడు వేఱు; శ్రీహరి వేఱు. దశరథునికొఱకే
పుత్రకామేష్టి యని రహస్యముగా నొకరు
చెప్పిరి. సర్పయాగము "సీతదర్థముగాఁగ దేవ
వినిర్మితము" అని సర్పయాగము నెవ్వరుం
జేయలేదు. సర్పయాగం బిట్టిదని శాస్త్రవిధా
నంబు లేదని ఋత్విజులు చెప్పిరి. సీతను
బెండ్లియాడిన పిదప వచ్చి రామునిపైఁ గోపిం
చిన పరశురాముఁడే భారతములో భీష్ముని
నీ వంబను బెండ్లియాడుమని కోపించెను. ఇందు
విశేషమేమన, నొక్కఁడు నాకు వలదని విడిచిన
కన్యను బ్రహ్మచర్యవ్రతభంగముచేసికొని పెండ్లి
యాడుమనుట. గురువుగారి విల్లు విఱిచినందున
శిష్యుఁడు రామునితోఁ గయ్యముచేయరాఁగా
గురువు శిష్యునితోనే (పరశురాముఁడు
భీష్మునితో) పోరవచ్చెను. తెల్లవాఱకుండ ద్రోణ
పర్వతముం దెచ్చినగాని లక్ష్మణుఁడు బ్రదుకఁ
డని, ప్రొద్దుగ్రుంకకుండ సైంధవుని జంపకున్న
నర్జునుఁడు బ్రదుకఁడఁట. రామాయణములో
ద్రోణపర్వతమునకు, మహాభారతములో ద్రోణ
పర్వము (మహాభారతము ద్రోణపర్వతము).
తండ్రిని జంపిన కారణమునఁ బరశురామునిచే
క్షత్రియ సంహారము చేయఁబడినది. తండ్రిఁ
జంపిన కారణముననే యశ్వత్థామ ధృష్ట
ద్యుమ్నుని జంపినది. ఇద్దఱును బ్రహ్మచారులు;
ఇద్దఱు బ్రాహ్మణులు; ఇద్దఱుఁ జిరంజీవులు. శివ
శిష్యుఁడొకఁడు, శివభక్తుఁడొకఁడు. పరశు
రాముఁడు స్వర్గమునకుఁ బోకుండ రాముఁడు
మార్గనిరోధముచేసిన నశ్వత్థామను స్వర్గము
నకుఁ బోకుండ వ్యాసుఁడు దనతోడ భూలోక
మున నుంచుకొనియెను. సీత ముందుగాఁ
భూమిలో జొచ్చినది. ద్రౌపది ముందుగా
భూమిమీఁదఁ బడినది. రాముఁడు లక్ష్మణుని
బ్రతికియుండఁగనే తఱిమివేయునపుడుకొంచెము
నిందించెనని ధర్మరాజు తమ్ములు భూమిమీఁదఁ
బడిన పిమ్మట వీని కిట్టి గర్వము వీని కిట్టి స్వాతి
శయమని నిరసించి విడిచిపెట్టెను.

చిత్రములోఁ జిత్రము:—క్రొత్తవాల్మీకులు
క్రొత్తవ్యాసులు బైలుదేఱిరి. క్రొత్తవాల్మీకులు,
విచిత్రరామాయణములు, ఆనందరామాయణ
ములు, అద్భుతరామాయణములు, హనుమ
ద్రామాయణములు, అధ్యాత్మరామాయణ

ములు, శతకంఠరామాయణములు, సహస్ర కంఠరామాయణములు (అర్థములేని పేరులు) రచియించిరి. క్రొత్తవ్యాసులు చిత్రభారతములు మొదలయినవి లిఖించిరి. ప్రక్షిప్తము లిందును గలవు. నవీనవాల్మీకుల వింతలు చెప్పనలవి కాదు. వాల్మీకిరామాయణములోని రాముని చారిత్రమునకు భంగముం దెచ్చు గాథలు వ్రాయఁబడినవి. వారు చెప్పిన భాగము నొక దానినెత్తి బదులలోఁ బాఠము పెట్టినారు. దానిపేరు "వేడుకయే వెతగొఱుపును". చిన్న తనమునఁ దనతమ్ములు పాలుత్రాగకున్నఁ దాను త్రాగని రాముఁడు కుంటిదని గూనిదని మంథరను వెక్కిరించి గూనుమీఁదఁ గొట్టి కైకకుఁ గోపమురాఁగా నింత కష్టపడినాఁడని వ్రాసెను. ఆహా! ఇక్కవి రామగుణము లెంతగా విమర్శించినాఁడు. నాయనా, నీవు రామాయణము లెన్ని చదివితివి? వాల్మీకి లక్షణము నీవెట్టు లెఱుఁగుదువు. విషయ వినాశ మగు నను భయముచే సందర్భము దొరకిన చోటనెల్లఁ గథాచ్ఛలంబున నితర గాథలం దెల్పు వాల్మీకి - విశ్వామిత్రునిచేతనే విశ్వామిత్రచరిత్రముం జెప్పించినవాఁడు - రాముఁడు మంథరఁ గొట్టినఁ దిట్టిన వేళాకోళము చేసినఁ జెప్పఁడా? రామునినోట నొరులు నొచ్చుకొను పరిహాస వచనమే వెడలదే; యట్టివాఁ డాఁడుదానిఁ గొట్టునా! తిట్టునా! అట్టి వచనమే వెడలిన వాల్మీకి చెప్పక మానఁడు. త్రిజటుఁడను బ్రాహ్మణునితో రాముఁడు "తమువాచ తతో రామః పరిహాస సమన్వితమ్" అనికూడఁ దెల్పినాఁడు. ఆ పరిహాస మెంత చక్కని సందర్భమున నున్నదో రామాయణముఁ జదువుఁడు. మైనమువలె, నూబిలోని రాటలవలె నెటు వంచిన నటు వంగును. బాలురహృదయములలో నిట్టు రాముని దోషగుణములు కల్పించి చెప్పు వాల్మీకులకు నమస్కారము.

ఆర్యులారా, ఇట్టివి వ్రాయుటకుఁ జిరకాలము క్రిందట (1896 లో) కీర్తిశేషులు బ్ర. . గురుజాడ శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారు విజయనగరములో శ్రీవ్యాసనారాయణస్వామి యాలయముకడఁ బర్వతముమీఁద గూర్చుండి చెప్పిన కొన్ని బీజవాక్యము లాధారమైనవి.

[ఆంధ్రపత్రికవారి సౌజన్యముచే—1925 సంవత్సరాది సంచికనుండి]

అష్టాదశ పురాణములు

శ్రీ దై. కోటీశ్వరశర్మ శాస్త్రిగారు

కర్మభూమియగు ఈ భరతఖండమునందు బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రులనునాల్గు ప్రధాన వర్ణములు సృష్ట్యాదినుండి యేర్పడియున్నవి. ఆయావర్ణములకు నియమింపఁబడిన ఆచార వ్యవహారాది సకలవిషయములను పరమేశ్వరుఁడే స్వయముగ నేర్పఱిచి సృష్ట్యాదియందు హిరణ్యగర్భున కుపదేశించెను. అవియే వేదములనంబడుచున్నవి అట్టి వేదములయర్థమును గ్రహించుటకు సాధనభూతముగా శ్రీ మహావిష్ణువే స్వయముగ వ్యాసమహర్షి రూపమున

నవతరించి అల్పాయుష్కులును, అల్పమేధగల వారలును అగువారికిగూడ సుబోధమగునటులు వేదములను జక్కఁగా విభజించి లోకమునందు వ్యాపింపఁ జేయుటచేత వేదవ్యాసుఁడనఁ బ్రసిద్ధిని వహించుచున్నాఁడు. అట్టివేదార్థమును సర్వసాధారణముగఁ దెలుపునవియును; సృష్ట్యాదినుండి సదాచారము, సత్ప్రవర్తనము, వితరణము, శౌర్యము, గాంభీర్యము, సత్యవాక్యము, మాతాపితృ భ్రాతృభక్తి, సత్పరిపాలనము మున్నగు సద్గుణములచేత వన్నెకెక్కి యశశ్శరీరులయినట్టియు అనుకరణీయచరితులయినట్టియు మహాత్ముల సచ్చరిత్రములకు అద్దమువంటివియును—అగు అష్టాదశ పురాణములనుగూడ వేదవ్యాస మహర్షియే రచించి జగంబున కెంతయో యుపకారము సల్పియున్నాఁడు. నానావిధ పుణ్యతీర్థముల వివరణము, వ్రతోపవాసాది నియమములు, ధర్మశాస్త్రచర్చలు, రత్న, సాముద్రిక, జ్యోతిష, భూగోళ, ఖగోళ, సంగీత, వైద్య, యుద్ధవ్యూహాది, శాస్త్రములకు సంబంధించిన సకలవిషయములును, అధికారతారతమ్యము ననుసరించి యుపదేశింపఁబడిన నానావిధ దేవతోపాసనలును, సాంఖ్యయోగాది శాస్త్రరహస్యములును వివిధోపాయములచేత వీనియందుఁ జేర్కొనఁబడినవి. ఇట్టి పురాణములన్నిటిని ఆంధ్రభాషయందు సరళమయిన వచనముగరచించి ప్రచురించినఁగాని మనపూర్వుల యథార్థస్థితిని అందఱుంగఁ జాలరు. అట్టియూహను మనయాంధ్ర దేశీయులగు విద్వాంసులకు భగవానుఁడు కలుగఁజేయుఁగాక. ప్రకృతమున సంగ్రహముగ ౧౮ పురాణములమాత్రము గూర్చి యొకింత ఇట వ్రాయుచున్నాఁడను.

అష్టాదశ పురాణసంగ్రహ వివరణము

౧. బ్రహ్మపురాణము

అష్టాదశపురాణములలోపల బ్రహ్మపురాణము మొదటి దని ౧౫ పురాణము లంగీకరించినవి. శ్లోకసంఖ్య, ౧౦౦౦౦. మత్స్యపురాణము ౧౩ వేల శ్లోకసంఖ్యయనియు, అగ్నిపురాణము ౨౫ వేల శ్లోక సంఖ్యయనియు చెప్పుచున్నవి. ఈ పురాణమునందు దాదాపు ౮ వేల శ్లోకసంఖ్యగల గోదావరీమాహాత్మ్యము గలదు. వేంకటేశ్వరప్రెస్సువారు గోదావరీ మాహాత్మ్యమును ప్రత్యేకముగ ముద్రించిరి. ఆనందాశ్రమసిరీసు, పునా, వారి ముద్రణమునందు ౨౭ వ అధ్యాయమునుండి గోదావరీ మాహాత్మ్యము ప్రారంభింపఁబడినది. ఈరెండు ముద్రణములందుగల శ్లోకసంఖ్య దాదాపు ౧౩ వేలకు పైఁగాఁ గలదు. లక్నోయందు ముద్రించిన బ్రహ్మపురాణమునందు గోదావరీమాహాత్మ్యమే లేదు. ఐతరేయబ్రాహ్మణము, శతపథ బ్రాహ్మణము, బృహద్దేవత మున్నగు వైదిక గ్రంథములందుగల ఆఖ్యాయిక లనేకములు అతిప్రాచీన వైదికభాషయందే ఇందుగనంబడుచున్నవి. మహాభారతమునందును, విష్ణుపురాణమునందును ఈపురాణమునందుగల శ్లోకములట్లే గ్రహింపబడి యున్నవి.

ఆంధ్రీకరణము:—ఇంతవఱ కెవ్వరును ఈ పురాణమును గద్యయందుగాని పద్యములందుగాని ఆంధ్రీకరించియుండలేదు. 'బ్రహ్మపురాణ విమర్శము' అనుపేర సుమారు ౧౦ సంవత్సరములక్రిందట నేను ౮౦ పుటలు గల చిన్న గ్రంథమును మాత్రము ప్రకటించితిని.

౨. పద్మపురాణము

ఈ పురాణమును అష్టాదశపురాణములలో రెండవ పురాణమునుగా ౧౮ అంగీకరించినవి. కాని స్కాందపురాణముమాత్ర మేలకో ఈ పురాణమును అష్టాదశపురాణములలో చేర్ప లేదు. శ్లోకసంఖ్యమాత్రము ౫౫ వేలు అని పురాణములన్నియు అంగీకరించినవి.

సృష్టిఖండము, భూమిఖండము, స్వర్గ ఖండము, పాతాళఖండము, ఉత్తరఖండము అని ౫ ఖండము లిందు గలవు. ఈ పురాణము దేశభేదములనుబట్టి భిన్నభిన్నముగ కొన్ని విషయములందు చూపట్టుచున్నది. కాళిదాసో పజ్ఞమని మనము తలంచుచున్న అభిజ్ఞాన శాకుంతలమునందలి దుర్వాసుని శాప వృత్తాంత మీ పురాణమునందుఁ జెప్పఁబడి యున్నది. పాతాళఖండమునందుఁగల రామా శ్వమేధపర్వమునందు వాల్మీకిరామాయణ గ్రంథసారమంతయుఁ జెప్పఁబడి యున్నది. కాని అచ్చట బాలకాండమును గూర్చిన వివరమంతయుఁ జెప్పి ఆ బాలకాండ మునందే అయోధ్యాకాండమునందుఁగల విష యమునుగూడ వివరించి అరణ్యకాండమునందలి విషయమును బరామర్శించినాఁడు. ఈ విషయ మును సావధానముగ విద్వాంసులు విమర్శిం చుట యుక్తము.

ఆంధ్రీకరణము :— శ్రీనాథకవిసార్వభౌముని పితామహుఁడగు కమలనాభామాత్యుఁడు (౧౩ శక శతాబ్దియందున్నవాఁడు) ఆంధ్రీకరించి నటుల ప్రసిద్ధిగలదు గాని గ్రంథము లభింపదు. ఉత్తరఖండమును మాత్రము మడికి సింగన (౧౮ వ శతాబ్దమునందున్నవాఁడు) తెనిఁగిం చెను. ముద్రితము లభించును.

౩. విష్ణుపురాణము

ఈ పురాణము పురాణములలో అతిప్రాచీన మైనదనియు, దీనియందు ప్రక్షిప్తభాగములు లేవనియు ఆంగ్లవిద్వాంసుల యభిప్రాయము.

ఈ పురాణము పూర్వోత్తరభాగద్వయ ములు గలిగి ౨౩ వేల శ్లోకసంఖ్య కలిగి యున్నది. దాదాపు ౭ వేల శ్లోకములుగల ౬ అంశములుగల గ్రంథమే మొనమొన్నటి వఱకు ముద్రితమయి లభ్యమగుచుండెను. శ్రీధర విష్ణుచిత్తీయ వ్యాఖ్యానములతో ఆంధ్రాక్షరములందును నాగరాక్షరములందు ను ఈ పురాణము ముద్రితమయియున్నది. దాదాపు ౧౬ వేల శ్లోకసంఖ్యగల విష్ణుధర్మో త్తరగ్రంథమును అతిప్రయాసముచేత సంపా దించి వేంకటేశ్వరప్రెస్సు బొంబాయివారు ముద్రించిరి. బ్రహ్మగుప్తుఁడను జ్యోతిషశాస్త్ర జ్ఞుఁడు తన జ్యోతిషశాస్త్రపద్ధతిని విష్ణుధర్మో త్తరపురాణమునుండి సంగ్రహించినటుల ఐతి హ్యము గలదు. శ్రీమచ్ఛంకరభగవత్పాదా చార్యులవారు విష్ణుపురాణమనియు, విష్ణుధర్మో త్తరమనియు వేర్వేఱుగ గ్రహించినను నారద పురాణమునందుఁగల విష్ణుపురాణసూచియందు విష్ణుధర్మోత్తరముకూడ విష్ణుపురాణాంతర్గతమే యని చెప్పఁబడియున్నది. అన్నిపురాణముల యందు విష్ణుపురాణశ్లోకసంఖ్య ౨౩ వేలని ఏక గ్రీవముగ చెప్పఁబడియుండుటచేత ఇదియే యుక్తమని తలంచుచున్నాఁడను.

ఆంధ్రీకరణము :— వెన్నెలకంటి సూరన (౧౬ శతాబ్ది) పద్యకావ్యముగను, దాసకవి తుపాకుల అనంతభూపాలుఁడు వచనముగను ఆంధ్రీకరించిరి. మొదటి ౬ అంశములను మాత్రమే వీరు ఆంధ్రీకరించిరి.

౪. వాయు (శివ) పురాణము

ఈ పురాణవిషయమునుగూర్చి మతభేదము చాలగలదు. కొందఱు శైవపురాణమన్నను వాయుపురాణమన్నను ఒకటియే యని భావించుచున్నారు. విష్ణు, పద్మ, మార్కండేయ, కూర్మ, వరాహ, లింగ, బ్రహ్మవైవర్త, భాగవత, స్కాందపురాణములు శైవపురాణమును ౧౮ పురాణములలో నొకటియని పరిగణించినవి. దేవీభాగవత, మత్స్య, నారదపురాణములు 'వాయు'పురాణము ౧౮ పురాణములలో నొకటియని పరిగణించినవి. వాయుపురాణాంతర్గతమగు రేవా మాహాత్మ్యమునం దీ పురాణమునుగూర్చి వివరించుచు, వాయుప్రోక్తమగుటచేత వాయుపురాణమనియు, శివమహిమాప్రతిపాదకమగుటచేత శైవపురాణమనియు, ఈ పురాణశ్లోకసంఖ్య ౨౪ వేలనియు చెప్పఁబడియున్నది. వాయుపురాణమనియు, శైవపురాణమనియు, పేర్లతో వేర్వేఱుగ నాగరాక్షరములందు ముద్రింపఁబడియున్న గ్రంథములందు నారదపురాణమునందుఁగల పురాణసూచియందు చెప్పిన విధముగ సకల లక్షణములుసరిపోవుటలేదు. పూర్వభాగముమాత్రమే ఇప్పుడు ముద్రింపఁబడియున్నదనియు కొందఱు విమర్శకులు తలంచుచున్నారు.

ఆంధ్రీకరణము :— బద్దెపూడి పెద్దయ్య (౧౭ వ శతాబ్ది).

౫. శ్రీమద్భాగవతము

శ్రీమద్భాగవతము (విష్ణుభాగవతము) దేవీభాగవతము అని రెండుగా భాగవత గ్రంథములు లోకమునందు వ్యాప్తిచెందియున్నవి. చిరకాలమునుండి విష్ణుభాగవతము అష్టాదశ పురాణాంతర్గత మని వైష్ణవులును, దేవీభాగవతమే అష్టాదశపురాణాంతర్గతమని శైవులును, శాక్తేయులును వాదించుచుఁ దమతమ మతమును సమర్థించుచు యుక్తిప్రయుక్తులనుదాహరించి గ్రంథములనుగూడ వ్రాసియున్నారు.

ఈ వివాదము నవకాశముచేసికొని దయానందసరస్వతీప్రభృతులు విష్ణుభాగవతము ఆర్షేయమే కాదనియు ౧౧ వ శతాబ్దియందలి బోపదేవుఁడను పండితుఁడే యీ విష్ణుభాగవతమును రచించి గ్రంథప్రశస్తికై వ్యాసకృతమని చెప్పెననియు చెప్ప మొదలిడిరి. కాని వారి వాక్యములన్నియు ప్రత్యక్షప్రమాణవిరుద్ధములు. అష్టాదశమహాపురాణాంతర్గతము దేవీభాగవతమా? లేక విష్ణుభాగవతమా? యని పూర్వులు సంశయించిరి. కాని రెండు భాగవతములు ఆర్షేయములే యను విషయమునందుఁ బ్రాచీనపండితులందఱు అంగీకారము కలిగియే యున్నారు. ఈ విషయమునకు సంబంధించిన వివరమంతయు ఇచ్చట వ్రాయునెడల ప్రత్యేక మొకగ్రంథమగును. కనుక ఆ పద్ధతిని విడనాడి భాగవతద్వయమునుగూర్చి యిట కొంచెము వ్రాయుచున్నాఁడను.

విష్ణుభాగవతము :— ౧౨ స్కంధములు, ౩౩౨ అధ్యాయములు, ౧౮ వేల శ్లోకసంఖ్య కలిగి యున్నది. భగవద్భక్తియందు తన్మయులగునటుల చేయుటయందు ఈ పురాణము వన్నెకెక్కియున్నది. లీలామానుషవిగ్రహుఁడగు శ్రీకృష్ణభగవానుని దివ్యచరితమును వివరించుచు వేదవ్యాసమహర్షి అధ్యాత్మతత్త్వమును జనులహృదయమునందుఁ జక్కఁగా నెలకొల్పియున్నాఁడు. దాదాపు ౧౦౦ వఱకు వ్యాఖ్యానము లీ భాగవతమునకు ఆయా విద్వాంసు లొనర్చిరి. వైష్ణవులేకాక వేదాంతులుకూడ ఈ పురాణమునందు ఎక్కువ

గౌరవమును గనంబఱుచుచున్నారు. అష్టాదశ పురాణములలోపల ఈ పురాణమునకుఁగల లోకప్రీతి మఱొకపురాణమునకు లేదు.

ఆంధ్రీకరణము:—బంగారమునకుఁ బరిమళ మబ్బినటుల భక్తశిఖామణియు, జ్ఞాన, భక్తి, వైరాగ్యములకుఁ బట్టుకొమ్మయు నగు బమ్మెర పోతనామాత్యుఁ డీ మహాపురాణమును గద్య పద్యాత్మకముగ నాంధ్రీకరించెను. సంస్కృత గ్రంథమునందుఁ గల విషయమంతయు భాషాంతరీకరణమునందు గనంబఱుచుట సాధారణముగ శక్యముకాని విషయము సుప్రసిద్ధమయినను, మనపోతనామాత్యుఁడుమాత్ర మీ నియమమునకు గుఱిగాక సంస్కృతమునందున్న భావమునంతయు భాషాంతరీకరణమునందు గనంబఱుచుటయేకాక శాంతి, భక్తి, వైరాగ్య విషయముల నుద్బోధించు పట్టులయందు మాత్రము పాఠకులు తన్మయులగునటుల లలిత పదమధురముగ మూలముకంటె నెక్కుడు రసవంతముగ రచించెను. ఆంధ్రభాషయందుఁ బండితపామరభేదము లేక సర్వజనాదరణమును గాంచిన గ్రంథము మఱొక్కటి లేదు. వచనము:—శతఘంటము వేంకటరంగశాస్త్రి ప్రభృతులు.

దేవీభాగవతము:— ఇదియు ౧౨ స్కంధములు ౩౧౮ అధ్యాయములు ౧౮ వేల శ్లోకసంఖ్య కలిగియున్నది. నీలకంఠకృతవ్యాఖ్య మాత్రము సుప్రసిద్ధముగ నున్నది. తక్కిన వ్యాఖ్యానములుండిన నుండవచ్చునుగాని వానికిఁ బ్రసిద్ధిలేదు. విష్ణుభాగవత పురాణమునందు దేవీభాగవతమునుగూర్చిన ప్రశంసయే లేదు గాని దేవీభాగవతమునందు మాత్రము విష్ణుభాగవతము ఉపపురాణమని చెప్పఁబడియున్నది.

ఆంధ్రీకరణము:— ౧. త్రిపురాన తమ్మిదొర, ౨. ములుగు పాపయ్య, ౩. దాసు శ్రీరాములు (౧౯ శతాబ్దము), ౪. తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు, ౧౯, ౨౦ శతాబ్దములు, పండిత సూర్యనారాయణ తీర్థులవారు యథా మూలముగ వచనము వ్రాయఁ బ్రారంభించి ౧, ౨ స్కంధములను మాత్రము ఇంతవఱకుఁ బ్రకటించియున్నారు.

౬. నారదపురాణము

పురాణములకు సంబంధించినవిషయములను గుఱించి సవిమర్శముగఁ జర్చించువారికి నీ పురాణము మిక్కిలి తోడ్పడును. ఒక్కొక పురాణమున కొక్కొక అధ్యాయముచొప్పున సంగ్రహముగ పురాణవిషయసూచి, శ్లోకసంఖ్య, అంశములు, పర్వములు, ఖండములు మున్నగు గ్రంథగత విభాగములును ఇందుఁ జక్కఁగ వివరింపఁబడియున్నవి. చాలవఱకు నారదపురాణసూచిననుసరించియే పురాణములందు గ్రంథపాతము, ప్రక్షిప్తము మున్నగువానిని విమర్శకులు నిర్ణయించుచున్నారు. ఈ పురాణముల శ్లోకసంఖ్య ౨౪ వేల శ్లోకములని చెప్పఁబడియున్నది. కాని ముద్రితగ్రంథమునందు దాదాపు ౨౩ వేల శ్లోకము లున్నవి. బృహన్నారదీయమని యొకపురాణము ముద్రితము గనఁబడుచున్నది. కాని యది యుపపురాణములలోఁ జేరుచున్నది. లఘుబృహన్నారదీయమని యింకొక యుపపురాణముకూడఁ గనంబడుచున్నది.

ఆంధ్రీకరణము :— అల్లాడి నరసింహకవి యనునాతఁడు దీని నాంధ్రీకరించెను.

౭. మార్కండేయ పురాణము

ఈ పురాణమునందు శ్రీవిద్యాపరాయణు లందు వేదతుల్యముగ గౌరవింపఁబడుచున్న దేవీసప్తశతి యను గ్రంథభాగము హిందూదేశ మునందుఁ జాల ప్రఖ్యాతగౌరవమునుగాంచి పలువురిచేత వ్యాఖ్యాతమై పఠనపాఠనప్రచా రములనందియున్నది. ఈ పురాణగ్రంథసంఖ్య ౯ వేల శ్లోకములని పురాణములందంతట చెప్పఁబడియున్నను ముద్రితమయి ప్రచారము నందున్న గ్రంథమునందు దాదాపు ౬౯౦౦ శ్లోకములుమాత్రమే కనంబడుచున్నవి. తక్కిన ౨౧౦౦ శ్లోకము లెట్లు లోపించినవో తెలియ వచ్చుట లేదు. ఇప్పటి మార్కండేయ పురాణపు చివర నరిష్యంతచరిత్రము గనం బడుచున్నది. నారదపురాణసూచన ననుసరించి యింకనుఁ గొంత కథాభాగముండిలీఅవలయు ననితోఁచుచున్నది. ఆకథాభాగముకూడ లభిం చినయెడల ౯ వేల శ్లోకసంఖ్య పూర్తికావ చ్చును. ఆంధ్రాక్షరములయం దీపురాణము సంస్కృతశ్లోకములతోఁ దిమ్మరాజు లక్ష్మణ రాయలనువారిచేత సంగ్రహముగ వ్రాయఁ బడిన యాంధ్రవచనముతోడఁ జేర్చి ముద్రిం పఁబడినది.

ఆంధ్రీకరణము:— ౧౩ వ శతాబ్దియం దున్న మారనకవిచేత గద్యపద్యాత్మకముగ ఆంధ్రీకరింపఁబడినది.

౮. ఆగ్నేయ పురాణము

ఈ యాగ్నేయపురాణము ఇతర పురాణ ములకంటె విలక్షణమయి యున్నది. దాదాపు ప్రపంచమునందుఁగల సకల విషయములు ఇందులో వివరింపఁబడియున్నవి. తర్క, వ్యా కరణ, మీమాంసాది శాస్త్రవిషయములును, నిఘంటువులుమున్నగు సాహిత్యవిషయములన్ని యు, వాస్తు, మంత్ర, పాక, శాస్త్రవిషయము లును, అవియివియని వచియింప నవసరములేక సకలవిషయములును ఇందుగలవు. నారదపురా ణమునందుగల పురాణసూచియందున్న విష యములన్నియు ఇప్పుడు ముద్రింపఁబడి యున్న అగ్నిపురాణమునందు గలవు. కాని నారదపురాణమున ౧౫ వేల శ్లోకములనియు, మత్స్యపురాణమున ౧౬ వేల శ్లోకములనియు ఈపురాణశ్లోకసంఖ్య చెప్పబడియుండ ఇప్పటి ఆగ్నేయపురాణమున దాదాపు, ౧౨ వేల శ్లోకములు మాత్రమే కనంబడుచున్నవి. నారదపురాణసూచియందు ప్రథమమునఁ జెప్పఁబడిన "వసిష్ఠాగ్నిసంవాద" రూపమగు కథాభాగము ఇప్పుడు లభించుచున్న ఆగ్నేయ పురాణమునఁ గనంబడుటలేదు. ఆ గ్రంథ భాగము లభించునెడల దాదాపు ౧౫ వేల శ్లోకములసంఖ్యకు గ్రంథము సరిపోవచ్చు నేమో.

౯. భవిష్యపురాణము

ఈపురాణ విషయమయి చాల గందర గోళము గలదు. నారదపురాణసూచియందు చెప్పబడినప్రకారము బ్రహ్మపర్వ, విష్ణుపర్వ, శైవపర్వ, సౌరపర్వ, ప్రతిసర్గపర్వములను ౫ పర్వములుగా విభాగింపఁబడిన గ్రంథ మిప్పుడు వ్యాప్తియందులేదు. ఇప్పుడు మనకు లభ్యమగు చున్న గ్రంథమునందు ప్రథమభాగమగు బ్రహ్మ పర్వమునందు ౨౧౬ అధ్యాయములు గలవు. సూర్యస్వరూపుఁడగు పరబ్రహ్మమునుండియే బ్రహ్మ నారాయణుఁడు మున్నగు చరాచరా త్మకమగు జగమంతయు ఉత్పన్నమాయెనను విధముగ సూర్యమహిమయే ఇందు ముఖ్య ముగ నిరూపింపఁబడియున్నది. బ్రహ్మ

పర్వపు ౪ వ అధ్యాయమునందు ఉపనయన సంస్కారవర్ణనమును ప్రారంభించి ౧౬ వ అధ్యాయము చివరవఱకు గృహస్థధర్మము, స్త్రీధర్మము, స్త్రీకర్తవ్యము మున్నగు సకల విషయములును వివరింపఁబడియున్నవి. ఈ భాగము చాలవఱకు వాత్స్యాయనకృత కామశాస్త్రమును, బాభ్రవ్యపాంచాలకృత మగు కామశాస్త్రమును అనుసరించుచున్నది. నారదపురాణసూచియందుఁ గల విష్ణుపర్వ, శైవపర్వ, సౌరపర్వములు గనంబడక పోయినను తత్స్థానమున "మధ్యమపర్వ" మని క్రొత్తవిభాగ మొకటి ముద్రితగ్రంథమునందుఁ గనంబడుచున్నది. నారదపురాణమునందు ఈపురాణశ్లోకసంఖ్య '౧౪ వేలు' అని చెప్పియుండఁగా అందుగల పర్వములు రెండిందు లేకపోయినను ముద్రిత భవిష్యపురాణమునందు శ్లోకసంఖ్య దాదాపు, ౨౭ వేల వఱకు పెరిగినది.

ఇప్పటి భవిష్యపురాణ గ్రంథసంఖ్య:

పర్వ.	అధ్యా.	శ్లోకసంఖ్య.
బ్రహ్మపర్వ	౨౧౬	౯౦౩౬
మధ్యమపర్వ	౬౧	౩౧౧౪
ప్రతిసర్గపర్వ	౧౦౦	౬౨౩౨
భవిష్యోత్తరపర్వ	౨౦౮	౮౫౯౨
పర్వ. ౪	అధ్యా. ౫౮౫	శ్లో. ౨౬౯౭౪

ఈ పురాణమునందుఁగల భవిష్య వర్ణనము చూడఁ జాలవఱకు ప్రక్షిప్తమని తప్పక తోఁచుచున్నది.

భవిష్యోత్తరపర్వమనునది ప్రత్యేకపురాణము కాని భవిష్య పురాణమునకుఁ జేరిన గ్రంథభాగము కాదని కొందఱు విమర్శకులు తలంచుచున్నారు.

ఆంధ్రీకరణము :— భవిష్యపురాణము (ఉత్తరభాగమును) మాత్రము తిరుమలరాయ కవి ఆంధ్రీకరించెను.

౧౦. బ్రహ్మవైవర్తపురాణము

ఈపురాణము బ్రహ్మ, ప్రకృతి, గణేశ, కృష్ణ ఖండములను ఖండ చతుష్టయముకలిగి ౧౮ వేల శ్లోకసంఖ్య కలదని నారదపురాణ సూచియందుఁ జెప్పఁబడియున్నది. కాని ప్రచలితబ్రహ్మవైవర్తపురాణమునందుఁ గొంత విషయమే కనంబడుచున్నది. కాని ఆవిషయ మంతయుఁ గనంబడుటలేదు. శరద్రాత్రులందు గోపికలతోడ శ్రీకృష్ణుఁడు రాసక్రీడ సలుపుటయు, రాధామాధవ సంబంధము, మున్నగు కృష్ణావతార సంబంధముగల విషయమంతయు నిందు కృష్ణఖండమున విపులముగ నిరూపింపఁబడియున్నది. గణేశ కృష్ణఖండములం దుండవలసిన విషయమంతయు నిందుఁగలదు. ప్రక్షిప్తముగాని గ్రంథపాతముగాని యున్న యెడల బ్రహ్మ, ప్రకృతిఖండములందుమాత్రమే కలదని విమర్శకులు తలంచుచున్నారు.

ఆంధ్రీకరణము :— చిలకపాటి వేంకటరామానుజశర్మ, (వచనము).

౧౧. లింగపురాణము

ప్రచలితమగు లింగపురాణము మత్స్య నారద పురాణములందుఁ జెప్పఁబడిన పురాణలక్షణము ననుసరించియున్నది. శ్లోక సంఖ్య ౧౧ వేలు అని చెప్పబడినప్రకారమే కలదు. కేవలము శివలింగమాహాత్మ్యము మాత్రమే కాక గాయత్రీమహిమ, శ్రాద్ధప్రకరణము, నానావిధదానముల వివరణముకూడ నిందుఁ గలదు. ఆంధ్రాక్షరములయందుగూడ నీ సంస్కృతపురాణము ముద్రింపఁబడియున్నది.

ఆంధ్రీకరణము:—ఇంతవఱ కెవ్వరును ఈ పురాణము నాంధ్రీకరింపలేదు.

౧౨. వరాహపురాణము

ఇప్పుడు లభించుచున్న వరాహపురాణము నందు నారదపురాణ సూచియందున్న విషయ మంతయు సమగ్రముగ లేదు. మఱియుఁ బురాణసూచియందు ౨౪ వేల శ్లోక సంఖ్య చెప్పఁబడియుండఁగా ముద్రితగ్రంథమునందు ౧౦౭౦౦ శ్లోకములు మాత్రమే కనంబడు చున్నవి. ఈ ప్రచలితమగు వరాహపురాణ భాగము పూర్వభాగముమాత్రమే కానోపును. పులస్త్యకురురాజ సంవాదము సవిస్తరముగఁ దీర్థమాహాత్మ్యము మున్నగు కథాభాగము గల ఉత్తరభాగముకూడ లభించునెడల ౨౪ వేల శ్లోకసంఖ్య సంపూర్ణము కావచ్చును.

ఆంధ్రీకరణము:— ౧౫ శతాబ్దియందున్న నందిమల్లన ఘంట సింగనలను జంటకవు లీ పురాణమును దెనిఁగించిరి.

౧౩. స్కాందపురాణము

పురాణము లన్నింటిలో అధికశ్లోకసంఖ్య కలిగి శివమహిమాప్రతిపాదకపురాణ మని ప్రఖ్యాతిగాంచిన యీ పురాణముయొక్క సంపూర్ణగ్రంథము స్వతంత్రగ్రంథముగ నెక్కడను లభించుటలేదు. అనేకసంహితలు, ఖండములు, నూర్లకొలఁది వేలకొలఁది మాహాత్మ్యములు కలసి స్కాందపురాణమని మనము గ్రహింపవలయునే కాని పురాణసూచియం దున్న క్రమము ననుసరించి క్రమముగాఁగల స్వతంత్రగ్రంథము కనంబడుటలేదు.

కొన్నిగ్రంథములందు స్కాందపురాణము :

౧. సనత్కుమారసంహిత	శ్లో.సంఖ్య	౩౬	వేలు
౨. సూతసంహిత	,,	౬	,,
౩. శంకరసంహిత	,,	౩౦	,,
౪. వైష్ణవసంహిత	,,	౫	,,
౫. బ్రాహ్మసంహిత	,,	౩	,,
౬. సౌరసంహిత	,,	౧	,,
	మొత్తము.	౮౧	వేలు

అని సిద్ధించుచున్నది. ఆనందాశ్రమ ముద్రితసూతసంహితయందు, సనత్కుమారసంహిత ౫౫ వేల శ్లో. సంఖ్యగలదని చెప్పఁబడినది. అప్పుడు స్కాందపురాణము ౧ లక్ష శ్లోకములు గలదని సిద్ధించును. ౬ సంహితలు, ౫౦ ఖండములు, ౧ లక్ష శ్లోకములు అని శ్రీనాథాది కవివర్యులు తదనుయాయులును దలంచిరి. కాని, నారదపురాణసూచియందు స్కాందపురాణము ౭ ఖండములుగను, ౮౧ వేల శ్లోకములు కలదిగను వర్ణింపఁబడి యున్నది. ఇట్టివిభాగముగలదానినే వేంకటేశ్వరప్రెస్సువారు ముద్రించి ప్రకటించుచుఁ డాము ముద్రించినదే స్కాందమహాపురాణ మనియు; సంహితాత్మక విభాగముకలిగి లక్ష శ్లోకాత్మకముగల స్కాందపురాణము ఉపపురాణములలో జేరుననియు ఉపోద్ఘాతము నందుఁజర్చించి నిర్ణయించి యున్నారు. ఈవిషయము విమర్శింపఁదగియున్నది.

ఆంధ్రీకరణము:—సమగ్రగ్రంథము నెవ్వరు ఇంతవఱకు ఆంధ్రీకరించి యుండలేదు.

౧. కాశీఖండమును, శ్రీనాథకవియు(౧౪ శతా);
౨. భీమఖండమును, ,, ,,
౩. ధర్మఖండమును, భవానీశుడు, ౨. అను మంచి జగన్నాథుఁడు;

౪. శివరహస్యఖండమును, ౧. కోడూరు వేంకటాచలకవి (౧౭ శతా); ౨. వీరభద్రకవి; ౩. రేవూరి అనంతయజ్వ; ౪. ముదిగొండ బ్రహ్మయలింగయారాధ్యులు;

౫. బ్రహ్మోత్తరఖండమును, ౧. ప్రాతకోట పుల్లయ్య, ౨. ముత్తరాజు వేంకటకృష్ణకవి, ౩. శ్రీధరమల్లి వేంకటకృష్ణస్వామి;

౬. శ్రీశైలఖండమును, ౧. అత్తలూరు పాపకవి (౧౮ శతా) ౨. శేషనారాధ్యుఁడు;

౭. సేతుఖండము, పాపనామాత్యుఁడు;

౮. నాగరఖండము:—జా. పట్టాభిరామశాస్త్రిగారు; (తెనిఁగించుచున్నారు.);

౯. సూతసంహిత, ౧. పట్టమట్ట సోమనాథుఁడు;

౧౦. హాలాస్యమాహాత్మ్యము ౧. తిరుమలసెట్టి జగన్నాథదాసుడు, ౨. భూజనంజరాజు, ౩. వేంకటనారాయణకవి, ౪. జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.

౧౪. వామనపురాణము

నారదపురాణసూచియందున్న విధముగ ఇప్పుడు ముద్రితమయియున్న వామనపురాణము గనంబడుచున్నను ఉత్తరభాగము మాత్రము ఆసూచీక్రమము ననుసరించి దానియందుఁ గనంబడుట లేదు. పురాణసూచియందుఁ జెప్పఁబడిన విధముగ ౧౦ వేల శ్లోకసంఖ్య గనంబడుట లేదు.

ఆంధ్రీకరణము:—౧౭ వ శతాబ్దియందున్న లింగమకుంట రామకవి యనునతఁడు దీని నాంధ్రీకరించెను గాని లభింపదు.

౧౫. కూర్మపురాణము

బ్రాహ్మీసంహిత, భగవతీ సంహిత, సౌరీ సంహిత, వైష్ణవీసంహిత యను సంహితాచతుష్టయ సమన్వితమయి ౧౭ వేల శ్లోకసంఖ్యగల ఈ పురాణరాజము సమగ్రముగ లభించుట లేదు. నారదపురాణ సూచి ననుసరించి విమర్శించితిమేని మనకిప్పుడు లభించిన ౬ వేల శ్లోకసంఖ్యగల కూర్మపురాణము, పూర్వోత్తరభాగద్వయముగల బ్రాహ్మీసంహిత యను ఒక సంహితామాత్రమే యనియు,

౨. భగవతీసంహిత	౫ పాదములు,	శ్లో. ౪ వేలు
౩. సౌరీసంహిత		,, ౨ వేలు
౪. వైష్ణవీసంహిత	౫ పాదములు	,, ౫ ,,

అనగా, ౧౧ వేల శ్లోకసంఖ్యగల ౨, ౩, ౪ సంహితలు మనకు లభింపలేదనియు దెలియ వచ్చెడిని.

ఆంధ్రీకరణము :— ౧. రాజలింగకవి, (౧౭ శతాబ్ది) ౨. మండ చిట్టికామశాస్త్రి, (౧౯ శతాబ్ది).

౧౬. మత్స్యపురాణము

ప్రళయకల్పమునందు శ్రీ మహావిష్ణువు మత్స్యావతార స్వరూపియై రాఁబోవుసృష్టికి వలయువానిని బీజరూపముగ సంగ్రహించి సంరక్షించి కాపాడె ననువిషయమును, ధర్మశాస్త్ర సంబంధములను, ప్రవరాధ్యాయమునకు సంబంధించిన విషయములను విపులముగ వర్ణించునట్టి ఈపురాణరత్నము పురాణసూచి ననుసరించి ౧౪ వేల శ్లోకములు కలిగి యున్నది. ఈపురాణము ఆంధ్రాక్షరములందు సంగ్రహరూపముగ వచనముతోడ ముద్రింపఁబడియున్నది.

ఆంధ్రీకరణము:—౧ లింగముకుంట రామకవి, ౨. హరిభట్టు, (౧౭ వ శతాబ్ది) తెనిఁగించిరి.

౧౭. గరుడపురాణము

పురాణసూచియందుఁ జెప్పినరీతిగా ముద్రితమయిన గరుడపురాణమునందు సకలవిషయములు చాలవఱకు సరిపోవుచున్నవి. గ్రంథ శ్లోకసంఖ్య ౧౯ వేలును ముద్రితగ్రంథమునం దున్నవి. పూర్వభాగమునందు సూర్యాదిదేవతాపూజావిధానములు, దేవతా ప్రతిష్ఠలు, వర్ణాశ్రమధర్మములు, మన్వంతరాఖ్యానములు, ఆయుర్వేదాది సకల శాస్త్రముల సంగ్రహము, ఆహ్నికవిధులు, సాంఖ్య వేదాంతాది తత్త్వనిర్ణయములును, ఉత్తరఖండమగు ప్రేతఖండమునందు యమలోకము, తద్గతి, ప్రేతచిహ్నములు, జన్మాంతరగత కర్మానుసారము జీవుల సుఖదుఃఖములు మున్నగువాని వినిర్ణయము, సుస్పష్టముగఁ జెప్పఁబడియున్నది.

ఆంధ్రీకరణము:— ౧. పింగళి సూరన (౧౭ వ శతాబ్ది); ౨. వరదరాజకవి.

౧౮. బ్రహ్మాండపురాణము

ఈ పురాణమునుగూర్చి మతభేదము చాల గలదు. బ్రహ్మాండపురాణమనునది వేఱుగా దనియు వాయుపురాణమే బ్రహ్మాండపురాణమనియుఁ గొందఱు తలంచుచున్నారు. ఈవిషయమునుగూర్చి సంశయించుటకుఁ దగినకారణముల నిట వివరించుట యనావశ్యకము. ఈ పురాణశ్లోకసంఖ్య ౧౨ వేలు. ప్రక్రియాపాదము, అనుషంగపాదము, ఉపోద్ఘాతపాదము, ఉపసంహారపాదము, అని నాలుగుపాదములుగా గ్రంథము విభక్తమయినది. ఈపురాణమునందు 33 వ అధ్యాయము మొదలుకొని ౫౮ వ అధ్యాయమువఱకు బ్రహ్మాండాంతర్గతమగు భూగోళముయొక్క నానాస్థానములను గూర్చినవర్ణన మిందు విపులముగఁ గలదు. మఱియొకగ్రంథమున నింతవిపులముగ నీ విషయము వర్ణింపబడి యుండలేదు. బ్రహ్మాండపురాణము ఈ విషయమునందు అన్వర్థనామ మగుచున్నది.

ఆంధ్రీకరణము:—జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారు గద్య పద్యాత్మకముగ ఆంధ్రీకరించిరి.

ఉప పురాణములు

సూతసంహితయందు ఉపపురాణముల నామము లిటుల చెప్పఁబడియున్నవి.

౧. సనత్కుమారపురాణము, ౨. నృసింహపురాణము, 3. నందిపురాణము, ౪. శివధర్మపురాణము, ౫. దుర్వాసపురాణము, ౬. నారదోపపురాణము, ౭. కపిలపురాణము, ౮. మానవపురాణము, ౯. ఉశనసపురాణము, ౧౦. బ్రహ్మాండోపపురాణము, ౧౧. వారుణపురాణము, ౧౨. కాలీపురాణము, ౧3. వాసిష్ఠలింగపురాణము, ౧౪. మాహేశ్వరపురాణము, ౧౫. సాంబపురాణము, ౧౬. సౌరపురాణము, ౧౭. పారాశరపురాణము, ౧౮. మారీచపురాణము, ౧౯. భార్గవపురాణము.

ఈ ౧౯ ఉపపురాణములేకాక ౧. ఆదిపురాణము, ౨. ముద్గలపురాణము, 3. గణేశపురాణము, ౪. దేవీ పురాణము, ౫. దేవీ భాగవతపురాణము, ౬. ఆదిత్యపురాణము మున్నగు కొన్ని యుపపురాణములుకూడఁ గనంబడుచున్నవి. వీనిలోఁ గొన్ని దాదాపు

క్రీ. శ. నాల్గవశతాబ్దమునుండికూడ ప్రామాణికగ్రంథములుగఁ బరిగణింపఁబడు చున్నటులు నిదర్శనములు గనంబడుచున్నవి.

పురాణగ్రంథములందు జనసామాన్యమునకుఁగలగౌరవము నవకాశముచేసికొని కొందఱాధునికులు తమకు తోఁచినవిషయమును ఛందోబద్ధముగ నొనర్చి పురాణాంతర్గతమనియు, లేక ప్రత్యేకపురాణమనియుఁ జెప్పి జనులకు సంశయము కలిగించి పురాణములందు జనులకు ప్రమాణబుద్ధి తొలఁగునటుల చేయుచున్నారు. అట్టియకార్యమును మానునట్టి యుదారబుద్ధిని ధర్మనిర్ణేతయగు పరమేశ్వరుఁడు వారి కొసంగుఁగాక.

[ఆంధ్రపత్రికవారి సౌజన్యముచే—1925 సంవత్సరాది సంచికనుండి]

వైష్ణవుల వేదశాస్త్రాదిగ్రంథములు

శ్రీ నే. రామదాసయ్యంగారు

మనదేశమున వైష్ణవము పెక్కు తెగల జనులకు చెందు సాధారణమైన పేరు. ఎల్ల తెగల వైష్ణవులును సామాన్యముగా విష్ణువును ఆరాధించువారు. అట్లే అందఱును దేవుని సాక్షాత్కరించుకొనుటకును మోక్షమునకును భక్తి సులువైన ఉపాయమని యెంతురు. మఱి తత్త్వము అరసిన వైష్ణవమునను పెక్కు మతభేదములు కలవని ఎఱుంగనగును. వల్లభాచార్యులది శుద్ధాద్వైతము, రామానుజాచార్యులది విశిష్టాద్వైతము, మధ్వాచార్యులది ద్వైతము. వీరందఱును విష్ణువే పరదైవతమని ఆరాధించువారే.

'విష్ణవ్యాప్తౌ' అను ధాతువునంబుట్టిన విష్ణునామమునకు సర్వవ్యాపకుడు అని అర్థము. విష్ణువు సర్వవ్యాపకుడు, త్రిమూర్తులలో బ్రహ్మ సృష్టింపగా శివుడు లయమొందింపగా విష్ణువు కాపాడువాడు.

అన్ని తెగల వైష్ణవులును శబ్దమును అనగా వేదమును, వేదాంతమైన ఉపనిషత్తులను అపౌరుషేయమగు శ్రుతిగా ప్రధానముగా ప్రమాణీకరించి, పౌరుషేయములగు స్మృతులను ఇతిహాసములను పురాణములను ఆగమములను వానికి ఉపబృంహణములుగా వేదసిద్ధాంతములకుప్రబలోదాహరణములు దృష్టాంతములు కలవిగా ప్రమాణీకరింతురు. స్మృతీతిహాస పురాణములు పౌరుషేయములైనను, ఆపురుషులు పరాశర వ్యాస,వాల్మీకులంబోలినవారు భూత భవిష్యత్తులయెఱుకయు పరతత్త్వదర్శనమునుగల మహర్షులు. కావున వైష్ణవులకు వేదమనగా అందు ఇవెల్ల చేరును.

వైష్ణవము ఇటీవలిది, రామానుజాచార్యులవారు కల్పించినది అని కొందఱు భ్రమింతురు. నిజముగా అది చాల ప్రాచీనము, వేదమూలము. వేదమున విష్ణువు సర్వవ్యాపకు

డనియు మూడు అడుగులలో విశ్వమును కప్పిన వాడనియు కలదు. ఆ విష్ణువు 'తద్విష్ణోఃపరమం పదమ్' అని పరమపదము నెలవుగాగల వాడనియు కలదు. కాగా ఎల్ల తెఱంగుల వైష్ణవ మతమునను గల విష్ణుని పరత్వమును అట్లే సర్వవ్యాపకత్వమును వేదమూలకములే.

ఇకను ఉపనిషత్తులు విశేషముగా ప్రతిపాదించినది, దేవునింగూర్చిన వైష్ణవుల మఱియొకభావము: దేవుడు అంతర్యామిగా ప్రతి ప్రాణి హృదయములోను నెలకొనియున్నాడనుట. పరిశుద్ధచిత్తముతో అంతర్ముఖుడగునేని మనుష్యుడు తన ఆత్మలోనే ఆతని నిత్య సన్నిధానమును అరయ వచ్చును. అతిదూరమున అందని పరంధామమున ఉండు విష్ణువు అతిసమీపమున అందుపాటుగా ప్రతి జీవుని ఆత్మలోను చోటుగొన్నాడు! ఇందుండి జీవాత్మ పరమాత్మల శేష శేషి భావము, ప్రేమబంధము,

'శ్రవణం కీర్తనం విష్ణోః
స్మరణం పాదసేవనమ్
అర్చనం వన్దనం దాస్యం
సఖ్య మాత్మ నివేదనమ్.'

అను నవవిధ భక్తి మొదలైనవి బయలువెడలినవి. అట్లే 'ధాతుఃప్రసాదః' అన్నట్లు వైష్ణవమునగల భగవత్ ప్రసాదము, అనుగ్రహము, కృప, అది నిర్హేతుకమగుట మొదలైనవియు నెగడినవి. చెప్పబడినది కదా కఠోపనిషత్తున 'నాయమాత్మా ప్రవచనేన లభ్యో నమేధయాన బహునాశ్రుతేన ; యమే వైషవృణుతే తేనలభ్యః; తస్యైష ఆత్మా వివృణుతే తనూం స్వామ్.' అని, పరమాత్మను వాద ప్రతివాదములచేతగాని, నేర్పుటచేతగాని, బుద్ధిబలముచేతగాని చదువులచేతగాని వినుకలిచేతగాని పొంద శక్యముగాదు. ఆతడై ఎవనిని కోరుకొనునో వానికి తాను దక్కును; తనరూపమును ప్రకటించును.'' అని, దీనింబట్టి మోక్షము నీచాతినీచునికిని క్షుద్రాతిక్షుద్రునికిని పేదకును నిఱుపేదకును చదువులునేర్వనివానికిని అక్షరమే అభ్యసింపనివానికింగూడ భక్తిచే నిరాఘాటముగా లభ్యమగును, హృదయము మాత్రము అయ్యో నేనుచేయనిపాపము లేదు గదా, దేవుడా, అను పశ్చాత్తాపతప్త స్ఫటిక శుద్ధమైన చాలును, అను మొదలగు భావములెల్ల వైష్ణవమతమున ఉదయించినవి. మఱియు ఈ మతమున పరబ్రహ్మకు తక్కిన పెక్కు తెగల వేదాంతులు చెప్పు నిరాకారతానిర్గుణతాదిని నిరసించి, రామానుజాచార్యులవారు శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తును ప్రమాణీకరించి సాకారత అపహతపాప్మత కల్యాణగుణాకరతలను కూర్చినారు.

ఇట్లు వైష్ణవమతమునందలి పెక్కు భావములు వేదమూలకములైయున్నవి. మఱి భగవద్గీత యన్ననో వైష్ణవమతమునకు ఉత్తమోత్తమమగు ప్రమాణము. లోకమున ధర్మమడగుటయు అధర్మము లేచుటయు కలిగినపుడెల్ల దీనిని అణచి దానిని లేపి ప్రతిష్ఠించుటకు యుగయుగమున తాను అవతరించునట్లు ద్వాపరయుగమున అవతరించిన భగవంతుడే కృష్ణుడు సొంతముగా ఆడినమాట, పాడిన పాట అది, 'భగవద్గీత', భగములనగా జ్ఞాన శక్త్యాది కల్యాణగుణములు. అవి కలవాడు భగవంతుడు. భగవద్భక్తులు భాగవతులు, వారిమతము భాగవతధర్మము, గీతలో బ్రహ్మముయొక్క సర్వవ్యాపకత పూసలలో దారము దూఱినట్లు, 'సూత్రే మణిగణా ఇవ' అని చెప్పబడినది. అంతర్యామిత 'సర్వస్యచాహంహృది సన్నివిష్టః' అని చెప్పబడినది. ఇదెల్ల మనుపు

నారాయణానువాకమున చెప్పబడినమాటయే—'అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః' అని. పరబ్రహ్మమునకు వాసము పరమపదమనియు వైకుంఠము — ఏకుంటును బోసియులేనిది అనుట—అనియు, ఆయన ప్రసాదము కురిసి తన భక్తులను బ్రోచుననియు గీతాప్రతిపాదనము. అనగా దేవుడు సర్వాతిశాయి, సర్వాంతర్యామి, సర్వానుగ్రహశాలి అనుట. తరువాతి వైష్ణవభేదము లన్నియు కాలానుగుణముగ ఇంచించుక మార్పులుగలవైనను ఈ సిద్ధాంతములనుండి పుట్టినవే.

భగవద్గీత సర్వశ్లాఘ్యమగు భక్తిమార్గోపదేశిని. కర్మయు జ్ఞానమును భక్తికి లోబడిన అంగములు. జ్ఞానము దేవునింగూర్చినది భక్తిగా పరిణమింపవలయును. కర్మ భక్తిప్రేరితమగు తదారాధనగా పరిణమింపవలయును. ఈ భావము పెంపొంది, 'రక్షిష్యతీతి విశ్వాసః' అన్నట్లు ఆనమ్మకమున సర్వాత్మార్పణ రూపమగు ప్రపత్తిగా పండవలయును. ఈ యుపదేశము కృష్ణుడు గీతలో చరమశ్లోకమున రూఢిచేసెను. 'సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణంవ్రజ। అహంత్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి, మాశుచః'. అర్జునునికి చెప్పుచున్నాడు — యజ్ఞయాగాది సకల ధర్మములను అవుగంట విడిచి నన్ను ఒక్కనినే శరణుపొందుము. నేను నిన్ను అన్ని పాపముల వలన విడిపింతును. కంట తడిపెట్టకుము — అని. భక్తుడు భరన్యాసముచేసి అభయము పొంది ప్రశాంతుడు కావలెను. శ్రీ అరవిందుడు ఈ చరమశ్లోకమునే మహావాక్యము అనెను. రామానుజాచార్యులవారును తదనుయాయులును ఈచరమశ్లోకమును దేవుడు మనుష్యునికి చేసిన అభయప్రదానమనియు, ఆతనికి అన్ని కష్టములయందును చిక్కులయందును తానుతద్భక్తిప్రీతులకొలది ప్రియమిత్రునివలె అండగా నిలుచుననియు గట్టిగా అవలంబించిరి. చెప్పినాడు గదా కృష్ణుడు 'తేషాం యోగక్షేమం వహామ్యహం' అని.

ఈ భగవద్గీత మహాభారతాంతర్గతము. ఇదియేకాక, మహాభారతమున భాగవతమతమునకు స్పష్టమగు సూచనలు ఇంకను పెక్కెడల కలవు. శాంతిపర్వమున మోక్షధర్మమను ఒక యధ్యాయముగలదు. అందు నారాయణీయము ఒక భాగము. అందు విష్ణువు నారాయణ భగవద్ వాసుదేవ నామముల పరదైవతమని చెప్పబడియున్నాడు. మహావిష్ణువు నారాయణరూపమున తన శిష్యుడగు నరునికి చొరరాని చలిమంచు కొండ దుర్గముల విరాజిల్లు శ్వేతద్వీపమున వైష్ణవమతరహస్యములను ఉపదేశించెనను కథ అందు ఉదాహృతమైయున్నది. అందు ప్రధానమైనది స్వచ్ఛమగు విశిష్టాద్వైతమును పశువిశసనముగల యజ్ఞయాగాదుల అనావశ్యకతయు. ఈనారాయణీయమును వైష్ణవులు, విశేషముగా శ్రీవైష్ణవులు 'ఓం నమో నారాయణాయ' అను అష్టాక్షరిని ఏక మహామంత్రముగా జపించువారు, తమకు మిక్కిలి ముఖ్యముగాకొందురు. ప్రాతభాగవతులతెగకు చెందిన 'ఓం నమో వాసుదేవాయ' అను మంత్రము ఇపుడు అంతగా కైకొనబడుట లేదు. అంతకుముందు వైష్ణవము మాత్రముగానున్నట్టిది రామానుజాచార్యులవారును వారి పూర్వాచార్యులును ఆళ్వారులును, స్వీకరించిన శ్రీవైష్ణవముగా పరిణామము చెందినది.

మహాభారతమున కృష్ణుడు విష్ణువవతారము, 'మమ ప్రాణాహి పాణ్డవాః' అన్నట్లు పాండవు

లకు ప్రాణమిత్రము,—అని వ్యాసమహాముని
చెప్పినాడు. రామాయణ రచయిత వాల్మీకి
మహాముని రాముని కథానాయకునిచేసి, ఆతనిని
సకలకల్యాణగుణపరిపూర్ణునిగా అభివర్ణించెను.
రాముడును భగవద్గీతలో చెప్పిన దుష్టనాశన
శిష్టరక్షణప్రయోజనముకోసమే, మానుష
రూపమున విష్ణువు దిగివచ్చిన మఱియొక అవ
తారము. గీతాచరమశ్లోకమున కృష్ణుడు ఇత
రముసెల్ల మాని తన్ను శరణుజొచ్చిన తాను
సర్వపాపమోక్షణము గావింతుననెనుగదా.
రాముడును అట్లే, అంతకన్నను గట్టిగా—
'సకృదేవ ప్రసన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే।
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్ వ్రతం
మమ॥' అని 'నేను నీవాడను అని ఒక్కమాఱే
యాచించిన ప్రపన్నునికి, అనగా నన్నాశ్ర
యించినవానికి సకలభూతములవలనను అభయ
మొసంగెదను. ఇది నా వ్రతము' అని నొక్కి-
వక్కాణించెను. దానిని నమ్ముకొని మనుష్యుడు
ఏ దిగులును లేక ప్రశాంతముగా జీవయాత్ర
గడపుకొనవచ్చునుగదా. ఇందువలననే వైష్ణవ
భక్తుడు రామాయణమును శరణాగతిశాస్త్ర
ముగా ఎంచుకొనును. రాముడన్ననో రూపు
గొన్న ధర్మము, 'రామో విగ్రహవాన్
ధర్మః'. రాముని తమ్ముడు లక్ష్మణుడు రాము
నికి సర్వకాల సర్వావస్థల కింకరుడు; ప్రతి
ఫలము కోరక దొరయానందమే తనయానంద
ముగా తలచి చేయు శ్రీవైష్ణవభగవత్కైంక
ర్యమునకు సాటిలేని లక్ష్యము. రావణుని
తమ్ముడు విభీషణుడు తనవానిని తనవారిని,
అనగా ఐహికమగు అన్ని తగులములను విడిచి
పెట్టి, దానివలన కలుగతగిన నిందలను బాధ
లను సరకుసేయక, ఓర్చుకొని భగవదేకప్రప
న్నుడగుటకు ఏకోదాహరణము. హనుమం
తుడు రామదాసుడు, తాను చేయు దాస్యము
నకు అట్లు తన్ను చేయనిచ్చుటే మహాప్రసాద
మని తలంచువాడు. సీత మేనుదాల్చిన క్షమ,
తన్ను పీడించినవారినైనను 'లోకాన తప్పు
చేయనివారెవరు'—'న కశ్చిన్నాపరాధ్యతి'—
అని మన్నించి కాపాడునది, దేవదయారూపిణి,
పాపము చేసియు పశ్చాత్తప్తుడగువానియెడ
అతివత్సల, దేవునికి సిఫారసుచేయు ఉదారు
రాలు. శ్రీవైష్ణవగురుపరంపరలో 'లక్ష్మీనాథ
సమారమ్భాం' అని ఆమెది తొలిపేరు. ఇట్లు
సమస్తమును పరిశీలింపగా రామాయణము
సత్యసౌశీల్యసౌందర్యరాశియై పరమపదము
నుండి డిగిన చక్రవర్తి అను అదుపుతోడనే
స్నేహముతో చిత్తమును బందిగొను అందము
తోడి రాముని శరణాగతరక్షణదీక్షాగ్రంథము,
వైష్ణవ-ఆళ్వార్లకు మైమఱపు కలిగించినట్టిది.

మహాభారత రామాయణములు వేదోప
బృంహణములలో చెప్పిన ఇతిహాసములు.
అందులకైన పురాణములలో విష్ణుపురాణమును
భాగవతమును మిక్కిలి ప్రసిద్ధములు. విష్ణు
పురాణమును వైష్ణవులు పురాణరత్నమని
ప్రబలప్రమాణముగా మన్నింతురు. అందు
విష్ణుని యవతారములెల్ల, విశేషముగా కృష్ణ
చరితము, సమగ్రముగా వర్ణింపబడినది. అందే
కలదు ప్రసిద్ధమగు బాలభక్తప్రహ్లాదచరితము.
అతడు తన హరిభక్తికై కన్నతండ్రివలన
ఓర్వరాని యాతనలు అనుభవించినవాడుగదా.
అతడు వైష్ణవభక్తులకెల్ల గుఱి. 'ఇందు గల
డందు లేడని సందేహము వలదు, చక్రి సర్వో
పగతుండు' అని సొంతముగా ఎఱింగినవాడు
అట్లని తన్ను అదలించి నొప్పించుచున్న
నాయనతో తనకంటియెదుట తోచుచున్న
సత్యమును ధీరముగా పలికినవాడు. ప్రహ్లాదుడ

వైష్ణవమతసారమగు మనుష్యుని మంచినడు
వడిని ఇట్లు చెప్పినాడు. "పరోపకారపరతకును,
పరనిందావమత్యసత్యములవిముఖతకును, పర
దారధనాదుల కోరమికిని, జనులయెడ అద్వేష
మునకును కేశవుడు కరము సంతోషించును"—
అని. రాగద్వేషములును ఈర్ష్యాసూయలును
గాఢమైన దేవునియందలి ప్రేమచే తప్ప మఱి
దేనిచేనైనను తుడిచివేయను శక్యముగాదు.
శ్రీకృష్ణుని శిశుయువచేష్టలన్నియు ఈ పురాణ
మున చెప్పబడినవి. వానిని వైష్ణవులు దివ్య
లీలలు అని తలంతురు.

భాగవతపురాణము ఎల్లతెగల వైష్ణవుల
కును, ముఖ్యముగా మాధ్వచైతన్యసంప్రదాయ
ములవారికి, మిక్కిలి ప్రధానమైనది. ఇందును
కృష్ణుని బాల్యలీలలు చెప్పబడినవి. మఱిక్రొత్త
విశేష మే మనగా, కృష్ణజీవితమున గోపికలు
గొను ఎక్కువ పాలు. గోపికాప్రేమ తనకు
సమాభ్యధికములులేని గాఢతగలది, ఎల్లవారికి
గుఱియైనది. ఆస్తికులగు వైష్ణవులు "గోపికలు
పూర్వయుగములలో దేవుని సౌందర్యమునకు
సొక్కి అతనిని వల్లభునిగా కౌగిలించి అనుభ
వించి తనియగోరిన ఋషుల అవతార"మని
నమ్ముదురు. తైత్తిరీయమునదేవుడు 'రసోవైసః'
'ఆనన్దో బ్రహ్మ' అని చెప్పబడినాడు. కావున
దేవుడు ఊరక ధ్యానమాత్రవిషయమగుట
అ దేపాటి ? అతడు అనుభవించి ఆస్వాదింప
వలసినవాడు. భాగవతమున ఇది ప్రధానభావ
ముగా క్రొత్తగా అగపడుచున్నది. ఇది భక్తికి
ఒక క్రొత్త వన్నెయు వాసియు కలిగించును.
భగవంతుడు భువనైకసుందరుడు, జీవునియందు
ప్రేమను పొంగించి ఆతని ఎప్పుడు కలయుదునా
అని ఉవ్విళులూరించును. దీనినే మధురభావము'
అందురు. దీనిచే వైష్ణవభక్తుడు ఆళ్వారు తన
పరమభక్తిచే అనిర్వచనీయమగు ప్రేమపార
వశ్యమున ఓలలాడును. ఇట్లు ఈ భాగవత
మార్గము రసాస్వాదమార్గము.

ఇట్లు వేదమునం బుట్టి ఇతిహాసముల పెరిగి
పురాణముల పెంపారిన భక్తి మహాతత్త్వమై
శాస్త్రములకు ఎక్కగా, అన్నిశాస్త్రముల
వలె అదియు నారద శాండిల్యాది మహర్షులచే
సూత్రీకరింపబడినది. నారదభక్తిసూత్రములును
శాండిల్యభక్తిసూత్రములును భాగవతమున
పుట్టినవని తలంపనగును. అట్లే గదా వారి
భక్తిలక్షణము—ఈశ్వరునియందు ఉత్కట
మగు అనురక్తి భక్తి—'పరానురక్తి రీశ్వరే.'
ఎవడు దేవునియందు పరరక్తిచెందునో, అతడు
మఱి యన్నింటివలననువిరక్తిచెందును. 'పరమా
త్మనియోరక్తః విరక్తః అపరమాత్మని'. ఇత
రముమాత్రమే కాదు, తనకు తానే అక్కఱ
లేదు, ఒక్కపరమాత్మయే అక్కఱ. దీనిచే
భగవద్భాగవతులయందు అనురాగము గలిగి,
వారికి ఆత్మను అర్పణచేసి, వారిసేవలో తాను
సంతోషముతో ఈ దేహమును అఱుగదీయు
టకు ప్రేరితుడు అగును. మాధవభక్తి తత్సకల
సృష్టియందును భక్తిగా పరిణతిచెందును ;
మాధవసేవగా రూపొందును. అట్లే రామా
నుజాచార్యులవారి శ్రీవైష్ణవమున భాగవతుల
ప్రేమించి గౌరవించి సేవించుట భగవత్సేవ
కంటెను ఉత్కర్షావహము. భాగవతాప
చారము నిజముగా భగవదపచారము; కాదా,
అంతకంటెను పాపీయము.

శ్రీవైష్ణవులు రామానుజసంప్రదాయస్థులు
పాంచరాత్రాగమమును గొప్పప్రమాణముగా
స్వీకరింతురు. 'ప్రవక్తాఛన్దసాం వక్తా పాంచ
రాత్రస్య యః స్వయమ్' అని భగవంతుడు ఛంద

స్సులకు 'ప్రవక్త', వివరించినవాడుమాత్రమే; పాంచరాత్రాగమమునకన్ననో తానే వక్త—అసలు పలికినవాడు. పెక్కండ్రు ఆచార్యులు ఆది శంకరులుకూడ ఆగమమును అవైదికమని ప్రమాణములలో చేర్పరైరి. శ్రీవైష్ణవమున దానికి ప్రబల ప్రామాణ్యము అంగీకరింపబడినది. యామునాచార్యులవారు రామానుజ ప్రాచార్యులు ఆగమప్రామాణ్యమను గ్రంథమును రచించి ఆ ప్రామాణ్యమును నెలకొల్పిరి. తరువాత వేదాంతదేశికులు పాంచరాత్రరక్ష అను గ్రంథమును అందులకే రచించిరి. పాంచరాత్రాగమము విష్ణుని అర్చను గూర్చినది, విగ్రహనిర్మాణము, దానికి దేవళము, అందలి పూజావిధానము మొదలైనదానిని గూర్చిన శాస్త్రము. పరరూపమున దేవుడు మూర్తముగాక అందరాకయుండగా, అందుండి వ్యూహములు నాలుగు వెలువడినవి. అటు తర్వాత అందుండి అవతారములు దిగినవి. వాని యద్భుతచరిత వైభవముంబట్టి వానికి దేవుని విభవమని పేరు కలిగెను. ఆపర దేవత జీవుల యాత్మలో పదముగొనుట అంతర్యామిత అని పేర్గాంచెను. వీనిని వేనినిగాని అందుకొన లేనివారికి కైంకర్యజీవనులగు భక్తులకు ఒదవి తృప్తికలిగించుటకు దేవుడు తన అతి సౌలభ్యముచే అర్చారూపముగొనెను. ఆళ్వారులును ఆచార్యులును వైష్ణవుల యెల్ల తెగల దేశికులును పుణ్యక్షేత్రములలో దేవళములలో, ఇంటి మందసములలో అర్చలపూజను మిక్కిలి ఊని చెప్పినారు. పాంచరాత్రాగమమున దేవళములు కట్టుటకైన శాస్త్రము, ఆరాధనకువలయు సామగ్రి, పూజల ఆచార వ్యవహారములు, పెక్కు తత్త్వవిషయములు ఇంకను ఏమేమో కలదు. పాంచరాత్రాగమమున కొన్ని ప్రధానగ్రంథములు అహిర్బుధ్న్య సంహిత, జయాఖ్యసంహిత మొదలగునవి.

ద్రవిడదేశపు మునులను ఆళ్వారు లందురు. వారు దేవునిభక్తిలోమునిగి ఆమత్తెక్కినవారు. వారు తమ హార్దమగు భక్తి కలుజుతెగి పాఱినట్లుగా మధురమైన దేవుని పాటలుపాడినారు. వానినెల్ల నాథముని అను శ్రీవైష్ణవాచార్యుడొకడు సేకరించి నాలాయిర దివ్యప్రబంధముగాకూర్చి వానిని దేవళమున పూజాసమయమున వేదముతో సమానముగా పాడవలసినదని నియమము చేసెను. అది పెద్ద విషయము. ఏలన వానికి వేదముతో సామ్యము చెల్లునా అని అడుగదగును. శ్రీవైష్ణవులలో తెంగలై అను ఒక తెగవారు అవి ప్రామాణ్యమునను పవిత్రతయందును నాలుగువేలును నాలుగువేదములకును ఇంచుకయు తక్కువగాక సమానము అని అంగీకరించిరి. నమ్మాళువారు పాడిన తిరువిరుత్తము ఋగ్వేదమునకును, తిరువాయిమొళి సామవేదమునకును, తిరువాశిరియము యజుర్వేదమునకును, పెరియతిరువందాది అథర్వవేదమునకును ప్రతి అని గ్రహించిరి. వేదాంతదేశికులవారు ప్రధానాచార్యులైన 'వడగలై' తెగవారు అంతదూరము ఒప్పుకొనకున్నను వారును నాలాయిరప్రబంధములను మిక్కిలి గౌరవించువారే. కావుననే ఆళ్వారుల యీ పాటలు శ్రీవైష్ణవుల ప్రమాణమగు వేదశాస్త్రములలో ప్రాధాన్యము చెందినవి. మఱి వైష్ణవాచార్యులన్ననో మహా పండితులు తత్త్వజ్ఞులు. యామునాచార్యులు రచించిన సిద్ధిత్రయమును, గీతార్థసంగ్రహమును శ్రీవైష్ణవులకు గొప్ప ప్రమాణగ్రంథములు. తమ గీతార్థసంగ్రహమున గీతలో

తొలి ఆఱు అధ్యాయములు తత్త్వమును, రెండవ ఆఱు అధ్యాయములు హితమును, మూడవ ఆఱు అధ్యాయములు పురుషార్థమును ప్రతిపాదించునని వివరించెను.

ఈ సందర్భమునుండి రామానుజాచార్యుల వారి మతమును, తత్త్వమును వెలువడినవి. ఆయనకు రెండు సంప్రదాయములు దిగివచ్చినవి. ఒకటి గీర్వాణవేదములది, మఱియొకటి ఆళ్వారుల అఱవప్రబంధములది. ఆయన రెంటిని సరిగా అవిరుద్ధముగా అనుకూలముగా కలిపి, విశేషముగా ప్రబంధము స్త్రీశూద్రాధికారమును అగుటంబట్టి దానిద్వారమున ఉపనిషత్తుల తత్త్వోపదేశములెల్ల సామాన్యజనమునకు సులువుగా అందించి, వారి మనసులు కరగించి, అట్లు మతమును లోకాన మిక్కిలి పర్వింపవచ్చునని తలంచెను. ఆయనవలన శ్రీవైష్ణవము మహాజనమతమాయెను. రామానుజుల వారు ఇట్లు (గీర్వాణ, ద్రావిడ) ఉభయవేదాంత ప్రవర్తక బిరుదమును ప్రసిద్ధిని కాంచెను.

రామానుజాచార్యులు ప్రతిపాదించిన 'భక్తిరూపాపన్నజ్ఞానము', జ్ఞానముయొక్క భక్తిరూపపరిణామము ఆయనకు ఆళ్వారుల వలన సంక్రమించినది కాబోలు. ఆయన ఉపదేశించిన భగవత్ప్రీమ తాను ధ్యానోపాసన భక్తులను పర్యాయపదములుగా గొనుటచేత జ్ఞానమున పుట్టవలసినదని తేలినది. శ్రీభాష్య మంగళశ్లోకమున 'శ్రుతి శిరసి విదీప్తే బ్రహ్మణి శ్రీనివాసే భవతు మమ పరస్మిన్శేముషీ భక్తిరూపా' అని తాను అట్లే ప్రార్థించినాడు. శ్రీభాష్యమునసేకాదు, రామానుజాచార్యులు తన వేదాంతసార వేదార్థసంగ్రహములందును ఈ భావమును ప్రతిపాదించినాడు. భక్త్యావేశపూరితమయిన గద్యత్రయమున తనకును దేవునికిని జరిగిన సంవాదరూపమున ఉన్నదాని యందు తన హార్దభావములను కుమ్మరించినాడు.

తన గీతాభాష్యమునను వార్తామాలలోను రామానుజాచార్యులు శ్రీవైష్ణవలక్షణమును విద్యా ధన ఆభిజాత్య మదములను వీడుట అని నిర్వచించెను. అట్లే జీవుడు జ్ఞానము ఆనందము కలిగియుండుటయే కాక, ఆకించన్యము— అయ్యో, స్వామీ నాకు మఱేమియు గతి ఉపాయము లేదు, నేను నీకు శేషమను అను భావము—కలిగియుండవలయును. ఈ శేషత్వము రామానుజతత్త్వప్రపంచమున మిక్కిలియు ముఖ్యము, అయన రచించిన యెల్ల గ్రంథములయందును ఎత్తిచూపబడినది. కావున రామానుజులవారి రచలనన్నియు మోక్షమునకు మానరానివి అని ఎల్ల శ్రీవైష్ణవులును తలదాల్తురు.

ఆయనకు తరువాతి ఆచార్యులలో ఎన్నికగన్న మిక్కిలి గొప్పవాడు వేదాంతదేశికులు. ఆయన గొప్పపండితుడు, వైయాకరణుడు, కవి తార్కికసింహము, నాటకకర్తయు. ఆయన యందును రామానుజులవారియందువలెనే జ్ఞానమును, భక్తియు ఒకమూసలో కలసి కరగినట్లు కలసిపోయినవి. తాను తనమదిపాండిత్యమున అలసిపోగా ఆళ్వారుల తియ్యని పాటలకు మరలి అందు ఆత్మకు వలయు హాయిని పొందినాను అని చెప్పెను. వేదాంతదేశికులు వడగలై శ్రీవైష్ణవులకు ప్రధానాచార్యుడు. మోక్షమునకు మర్కటకిశోరన్యాయమున జీవుడు తాను భగవంతుని అరసి పట్టుకొనుటే ఉపాయము కాని మార్జారకిశోరన్యాయమున తన్ను భగ

వంతుడే అరసి పట్టుకొనుట కాదు అని ఆయన యభిప్రాయము.

ఆయనకు సమసమీపకాలముల వయసున ంచుక చిన్నలై ఇరువురు గొప్ప తెంగలె చార్యులు పిళ్లెలోకాచార్యులును, మణవాళ మహామునులును వెలసిరి. లోకాచార్యులు తాను గీర్వాణమున ఒక్కటియు వ్రాయను ని ప్రతినపూని, మణిప్రవాళమైన—ముత్తె ములు, పగడములు కలిపి కూర్చినట్టిదైన అవము, సంస్కృతము కలసినదైన భాషలో దునెనిమిది రహస్యములు అనుగ్రహించెను. ఆయన గొప్పతత్త్వవేత్త, దేనినైనను విశద ముగా ఆకళించుకొని సుబోధముగా చెప్ప నేర్చును. రామానుజులవారి చిదచిదీశ్వరము ను మూడు తత్త్వములను తన తత్త్వత్రయ మను గ్రంథమున నిపుణముగా వ్యాఖ్యానిం చెను. భక్తిప్రపత్తుల విషయమున ఆయన పకటించిన ఉదాత్తత, ఔదార్యము ఆ కాల మున అనితరసులభము. ఆయన ఇతర ప్రధాన చనలు శ్రీవచనభూషణమును, ముముక్షుప్ప డియు. ఆయన తమ్ముడు అళగియ మణవాళ ప్పెరుమాళ్ నయనార్ అను ఆయన ఆచార్యహృ దయమను గ్రంథమున ఆళ్వారులయు ఆచార్యు లయు, విశేషముగా నమ్మాళ్వారులయు హృద యమును అనగా హృద్గతభావమును దివ్యముగా విప్పిచెప్పెను. తెంగలై సంప్రదాయమున భగవత్కృప అనుగ్రహము నిర్హేతుకము, నంతట కలుగునది, జీవుని ప్రయత్నమున ంధించునది కాదు. అదే పూర్వోక్తమగు మార్జారకిశోరన్యాయము.

లోకాచార్యుల భావోదాత్తతౌదార్యములు శదవాక్ శిఖామణి అని ప్రసిద్ధిగన్న ఆయన శిష్యుడును ఆగ్రంథముల వ్యాఖ్యాతయు అగు మణవాళమహామునులకును కలదు. వీరిదువు రనువారి అనుయాయులును ప్రపత్తిమార్గమును మిక్కిలి విరివిగా వ్యాఖ్యానించి భక్తిసామ్రా జ్యమున "గొప్ప" "కీత" భేదముగాని పండిత పామరభేదముగాని లేదనియు పరమపదప్రవేశ మునకు వలసినది నిరహంకారమును నిర్మమ మును అకించనతా పూర్ణమును భగవత్ప్రేమ నిబిడమును భూతదయాఘనమునగు నిర్మల హృదయ మొక్కటే అనియు ఎల్లరచిత్తముల కెక్కునట్లు ఉపదేశించిరి.

ఇకను వంగ మహారాష్ట్ర కర్ణాటకదేశము లందు వైష్ణవభక్తులు పెల్లుగా పాడినారే, అందలి వైష్ణవము ఎట్టిదో చూతము. - వంగ దేశపు వైష్ణవమునకును తక్కిన తెంగలవైష్ణవ మునకును సామ్యము ఎక్కువగానే యున్నను, అందు మతెందును లేని విశేషము కృష్ణునికి రాధ వల్లభయగుట. భాగవతపురాణమున ఆమె లేదు; నారదశాండిల్య భక్తిసూత్రముల లోను లేదు. ఆమెను మాధ్వులు తలంపరు, మరాటులును తలంపరు. మఱి నింబార్కులును చైతన్యులును వల్లభులును ఆమెను అంగీకరించి కృష్ణుని నిత్యవల్లభగా అభివర్ణింతురు. రాధ యనగా హృదయబృందావనమున కాంతుని కృష్ణుని వెదకిపట్టి కలయగోరు జీవాత్మ. ఈ భావముంబట్టి అతి మధురమైన పాటలు జయ దేవకవి గీతగోవిందమువంటివి పుట్టినవి. భగవం తుని కోసము జీవుని యొక్క భావము కలగి పోని భక్తితోడి అతిస్నేహప్రేమలు అట్టివాని లోని విషయము. చైతన్యచరితామృతమును విద్యాపతి చండీదాసుల పాటలును ఈ తెగలో మిక్కిలి ప్రచారముగన్నవి. ఠాకూరు రవీంద్ర

నాథుడును వారి మహిమకు లోనగినవాడే. మరాటిభక్తులు ఒడలు తెలిసిన విసీతులు. వారు రుక్మిణిని కృష్ణవల్లభగా పూజింతురు. రాధ యొక్క హద్దుమీఱిన చాపల్యపు రాగము వీరి మనసుకు రాలేదు ; మఱి ఇంట మచ్చిక పడిన రుక్మిణి స్వీయారాగము వీరికి నచ్చినది. ఈ మార్గమున జ్ఞానేశ్వరముని గీతపై జ్ఞానేశ్వరి అను మిక్కిలి సరసమగు వ్యాఖ్యానము రచించెను. ముక్తాబాయి, నామదేవుడు ఏకనాథుడు తుకారాముడును దరులు పొరలని యేటి శాంత గంభీర ప్రవాహముబోలిన భక్తి భావములో ఘనమగు 'అభంగములు' పాడిరి. వారిభక్తియు నడువడియు వర్ణాశ్రమ సేతువుల త్రెంచుకొన్న మిక్కిలి కలుపుగోలుతనము గలవి. ఇది జ్ఞానదేవుని సూక్తి — 'దేవునికి గొప్ప కీత భేదములేదు; అందఱు సమానులే. గంగ ఎట్టివారు మునిగినను అపవిత్రముగాదు, గాలి ఎట్టివారు పీల్చినను దూషితముగాదు, నేల ఎట్టివారు నడచినను మైలపడదు.' అని.

కబీరుని వైష్ణవము మరాటిభక్తుల వైష్ణవమునకన్నను నిర్బంధములు లేనిది, ఔదార్యశోభితము, సర్వజనగ్రాహకము, హిందూ ముస్లిము భేదమును పాటింపనిది అల్లాను రాముని సమానముగా పూజించునది. కబీరు అంతఃశుద్ధి లేని ఉపవాసములు యాత్రలు పూజలు పురస్కారములు ఎందులకు?-అనును. అట్టివి కొఱగావు. సన్న్యాసము పనికిమాలినది. వస్త్రులకు ఎండినను స్తుతులకు అఱచినను ఆచారములకు కట్టువడినను పరమపదము దక్కదట. చిత్తము మలినపుతెరలు లేక పటికతునుకలవలె నిర్మలము గావలయునట.

తులసిదాసును వైష్ణవుడు రామభక్తుడు. అతని గ్రంథము రామచరిత మానసము. అతడు దేవుడు అంతర్యామియై ఎల్లచిత్తముల నెలకొని ఏలును అనుచు త్రికరణశుద్ధమగు భగవత్పాదభక్తిని కోరినాడు.

ఉదయపూరు రాణి మీరాబాయి ద్రావిడాళ్వారుల ఆండాళువలెను కర్ణాటకుల అక్క మహాదేవివలెను కృష్ణుని చరణసన్నిధి చేర తన పాటలలోనే పయనించెను. గాంధికి అతి ప్రియమైన పాట 'వైష్ణవజనతో తేనే కహియె' ఇత్యాది గుజరాతి భక్త నరసిమెహటాది.

కర్ణాటక హరిదాసుల పాటలతో ఈవైష్ణవ గ్రంథ ప్రస్తావమును ముగింపదగును. వారి పాటలను కన్నడ ఉపనిషత్తులందురు. మాధ్వులకు ఈపాటలు గీర్వాణవేదములంత పవిత్రములు. ఈహరిదాసులలో అగ్రగణ్యులు పురందరదాసు కనకదాసు. వారిపాటలు మిక్కిలియు భగవత్ప్రేమ మధురములు. జీవితములోని యెగుడు దిగుడులకు ఒడుదుడుకులకు కలగకుండుటయు ప్రశాంతి కలిగియుంచుటయు విసీతియు వారి పాటలబోధ. అన్నిజాతుల కర్ణాటకుల జీవితములును ఈ పాటలచే మధురమై ఉదాత్తత చెందినవే.

ఇట్లు వేదశాస్త్రగీత స్తోత్రాది సకలవైష్ణవ మతగ్రంథములును దేవుని మనుష్యుని స్మృతికి తెచ్చి, భగవద్భక్తి లేపి, ఐహిక రసహీన జీవితగర్తమునుండి దివ్యోన్నతికి ఆతనిని ఎగిరించి, తన ఆత్మ పరమాత్మకు నిలయముకాగా తాను దేవుని 'నడ దేవళమును' ప్రియవాహనమును అను తలపులు కలిగించి ఉదాత్తము సేయును. ఇంతకన్న మఱి కోరదగినది ఉండునా?

శైవ వాఙ్మయము

శ్రీ ఎన్. వి. డి. శర్మగారు

మానవునికిని, ఆ మానవుని సృజించిన పరమాత్మునికిని గల సంబంధమును తెలియఁజేసి, సర్వసృష్టియును తానై, సర్వసృష్టియందును వ్యాపించియున్న ఆ పరమాత్మతత్త్వము నరయుటకు సాధనములైనవియే మతసిద్ధాంతములు. అవి యా యా దేశకాలవర్తమానములను బట్టి వేర్వేఱుగా నున్నను, పరమాత్ముని అస్తిత్వమును తేటతెల్లముగ చాటుచున్నవి. భారతదేశమునందును అందును విశేషముగ దక్షిణభారతమున వ్యాపించి, భారతీయుల జీవితమును పునీతమొనరించియున్న మతసంప్రదాయములందు శైవసాంప్రదాయము చాల పురాతనమైనది. భారతీయులే కాక, భారతీయ మతసిద్ధాంతములను అవలోడన మొనరించిన సర్జాన్మార్షలు మొదలగు పాశ్చాత్యపండితులును, రెవరెండ్ డాక్టర్ పోప్ మున్నగు క్రీస్తుమతప్రవక్తలును ఈ విషయమున ఏకీభవించియున్నా రనుట నిస్సందేహము.

సనాతనమతసంప్రదాయములందు శైవ సంప్రదాయము అతిప్రాచీనమైనది. దాని ప్రారంభదశనుగూర్చి ఇదమిత్థ మని చెప్పుటకు సాధ్యము గాదు. పరమశివుని ఆధిక్యమును వ్యక్తపఱచు మతము శైవ మనబడుచున్నది. శివ మనగా సుందరము, ఆనందము, మంగళ మనియు నర్థములు. అదియే పరమాత్మ తత్త్వము. శివమునకు సంబంధించి, ఆ శివము నందు పునర్జన్మరహితమైన ముక్తి నొందు మార్గమును వ్యక్తపఱచునదియే శైవము, శైవసిద్ధాంతము. ఇది హిందూమతశాఖలైన షణ్మతములలో ప్రధానమైయున్నది. ఇందు పరమాత్మను శక్తి, గణపతి, స్కంధస్వరూపునిగా ఆరాధించు తత్త్వము ఇమిడియున్నది. మతములన్నిటికిని వేదములే ప్రమాణగ్రంథములు. అట్టి వేదములును, ఆ వేదములలోని జ్ఞానకాండయు, శివాగమములును ఈ శైవ సిద్ధాంతములకు పరమప్రమాణములు. పరమశివుడే వీని ప్రవక్త యని శైవుల దృఢవిశ్వాసము.

ఆగమ మనగా మలమును క్షాళన మొనర్చి మోక్షమార్గమును జూపునది యని యర్థము. ఇతరాగమములకును శివాగమములకును గల భేదమును వ్యక్తపఱచుటకొఱకు వీనిని దివ్యాగమము లందురు. ప్రధానములైన దివ్యాగమములు ఇరువదియెనిమిది గలవు. ఈ ఆగమములనుబట్టి పరమశివుడే తనపంచముఖములనుండి వీనిని బహిర్గత మొనర్చియున్నట్లు తెలియుచున్నది. కామికాగమము వీనియందు మొదటిది. పరాగమము కడపటిది. వీని కాలము వేదములకును పురాణములకును మధ్యకాల మని విమర్శకులు ఊహించియున్నారు. పురాణకాలమునకు పూర్వము వెలసిన గ్రంథములందును, రామాయణ, భాగవతములందును, మానవ ధర్మశాస్త్రమందును ఈ శివాగమములను గూర్చిన ప్రసక్తి కానవగును. అనగా వీని కాలము క్రీస్తుపుట్టక పూర్వము దాదాపు 1000 సంవత్సరము లని తెలుచున్నది.

ఈ యిరువదియెనిమిది శివాగమములకును 207 ఉపాగమము లున్నవి. వానియందు కొన్ని కోట్ల శ్లోకము లుండెడివి. కాని వానిలో నిప్పటికి మిగిలియున్నవి కొన్నిమాత్రమే. కొన్ని శతాబ్దులకు పూర్వము ఆగమాచార్యులు కొందఱు ఆగమసాగరమును మథించి, వాని తత్త్వామృతమును గ్రహించి, దానిని గ్రంథస్థముచేసియున్నారు. ఆ తత్త్వములనే శైవ పద్ధతు లందురు. పద్ధతులను శివాలయము లందు శివార్చకులు పాడుచుందురు.

వేదవిరుద్ధములైన ఆగమములను శైవసిద్ధాంత మంగీకరింపదు. తిరుమూలరును, నీలకంఠశివాచార్యులును 'వేదములు సర్వమానవాధ్యాత్మికవికాసమునకును, శివాగమములు ఆ యాధ్యాత్మికపథమును కొంత సాధించిన మానవులకును తోడ్పడుచున్న' వని వ్యక్తీకరించియున్నారు. తమిళకవి యొకడు వేదము ప్రణవక్షేత్రమందలి వృక్షమనియు, శైవసిద్ధాంతము దాని మధురాతిమధురమైన ఫలమనియు కీర్తించియున్నాడు. మఱియొకకవి వేదముల నొకగోవుతోడను, శైవసిద్ధాంతమును ఆ గోవు క్షీరముతోడను పోల్చియున్నాడు. అందువలననే శైవము వైదికశైవమనియు, ఆగమాంతమనియు, సిద్ధాంతమనియు, వేదాగమోక్త శైవసిద్ధాంతమనియు ప్రసిద్ధికెక్కినది.

ఉత్తరభారతమున వ్యాప్తిలోనున్న కాశ్మీర శైవము, కర్ణాటకదేశమున ప్రబలియుండిన వీరశైవము, దక్షిణాదిని వ్యాపించియున్న ఆదిశైవము—ఇవి యన్నియు శివాగమములను ప్రమాణగ్రంథములుగనే అంగీకరించుచున్నవి.

శివసాయుజ్యమునందుటకు గల నాలుగు ముక్తిమార్గములను గుఱించియు శివాగమములు వివరించుచున్నవి. ఆ మార్గములు జ్ఞాన క్రియా యోగ చర్యలను పేర నొప్పుచున్నవి— (1) జ్ఞానపాదమునందు పతి, పశు, పాశము (దేవుడు, జీవులు, మలము) అను మూడింటికిని గల పరస్పరసంబంధము, ఆత్మపారిశుద్ధ్యము నందుటకు గల క్రమపద్ధతులును, పరాత్పరునితో నైక్యమందు పరిణామము మొదలగు విషయములు వివరింపబడియున్నవి. (2) క్రియాపాదమునందు దేవాలయములందును, వ్యక్తిగతపూజలందును లోకసంగ్రహణార్థమై యుపయోగింపబడు పూజావిధానమునందలి మంత్రములు, భావనలు, క్రియలు మొదలగు వానిని గూర్చియు, పండుగలను గూర్చియు, వాని అంతరార్థమును గూర్చియు తెలుపబడియున్నది. (3) యోగపాదమునందు ప్రాణాయామవిధానము, ఆత్మశుద్ధి, అంతర్యాగము మున్నగు విషయములు విపులీకరింపబడియున్నవి. (4) చర్యాపాదమునందు చిత్తనైర్మల్యము నిచ్చు పూజాపరికరములన్నియు విశదీకరింపబడియున్నవి. శైవాగమములు దేవాలయనిర్మాణప్రతిష్ఠావిధానములను విధించుచున్నవి.

శైవవాఙ్మయములోని గ్రంథము లన్నియు తిరుముఱలు సిద్ధాంతశాస్త్రములు అని రెండు తెగలుగా విభజింపబడియున్నవి. తిరుముఱలనునవి పండ్రెండు. సిద్ధాంతశాస్త్రములు పదునాలుగు. తిరుముఱ లనునవి శివునిగుణసంకీర్తనముచేయు కీర్తనలు. అవి మొత్తము పదునెనిమిదివేలకు పైబడియున్నవి. శైవముయొక్క ధర్మతత్త్వములనుగూర్చి చెప్పునవియే సిద్ధాంతశాస్త్రము లనునవి. తిరుజ్ఞానసంబంధరు, తిరునావుక్కరశు, సుందరమూర్తినాయనారు, మాణిక్యవాచకరు అను దక్షిణాదిశైవాచార్యులు మొదటి యెనిమిది తిరుముఱలకు కర్తలు. వారు పాడిన కీర్తనలలో మనకిప్పుడు

మిగిలియున్నవి 8,908 మాత్రమే. మొదటి ముగ్గురు కృతులకును తేవార మనియు, మాణిక్యవాచకరు పాడిన కీర్తనలకు తిరువాచక మనియు పేర్లు.

మాణిక్యవాచకరుకాలము క్రీ. శ. 3 వ శతాబ్ది. తిరుజ్ఞానసంబంధరు, తిరునావుక్కరశు లిద్దఱు 7 వ శతాబ్దికి చెందినవారు. సుందర మూర్తినాయనారు 9 వ శతాబ్దివాడు. శైవ బౌద్ధ జైనమతములకు తఱచుగా పరస్పరవాగ్యుద్ధములు జరుగుచుండెడి వని ఈ ఆచార్యుల జీవితచరిత్రలనుబట్టియు, వీరిగ్రంథములనుబట్టియు మనకు తెలియనగును. ఈ ఆచార్యు లొనరించిన కృషికి ఫలితముగనే శైవము తమిళదేశమున తనపూర్వస్థానము నంద గలిగినది.

ఈ మహాభక్తులు తమకృతులలో పరబ్రహ్మమును సగుణముగాను నిర్గుణముగాను ఆరాధించి ముక్తిని బొంద వచ్చు నని తెలిపియున్నారు. భగవంతుడు బ్రహ్మాండముల సృష్టిస్థితిలయములకు కర్త యనియు, సర్వోత్కృష్టుడనియు తమ స్వానుభూతితో ప్రమాణపూర్వకముగా వక్కాణించియున్నారు. ఆత్మసాక్షాత్కారమునకు ఆటంకమైన కర్మపాశమునుండి విడివడి మానవుడు జీవన్ముక్తుడగుటకు పరమాత్ముని సేవించుటయే ముఖ్యము. ప్రకృతియే పరమాత్ముని శరీరము. దాని శక్తిసౌందర్యములు అతనికి చెందినవే. ఈ జీవయాత్రలో స్త్రీలు, పురుషులకు సహధర్మచారిణులుగా నుండి సాయపడుచుందురు గావున వారు పురుషుల కెంతమాత్రమును తీసిపోరు.

నిత్యసత్యవ్రతము, స్వార్థరహితమైనప్రేమ-ధార్మికజీవనమునకు అత్యంతావశ్యకములు. చిత్తనైర్మల్యము, శీలపారిశుద్ధ్యము, అచంచలభక్తి అనునవియే మానవుని గౌరవార్హతకు గీటురాళ్లు. శివభక్తులై, పంచాక్షరీమంత్ర పఠన మొనరించినచో అస్పృశ్యతాదోషము నివారింపబడగలదు. సమస్తలోకములందును గల సమస్తప్రాణికోటికిని శివపరమాత్మయే అధిపతి. సంస్కృత తమిళములు రెండును మానవునికి రెండుకన్నులవంటివి. రెండును సమానగౌరవార్హములే. రెండును అత్యావసరములే.

శేక్కిళరు అను శివభక్తుడు ఒకప్పుడు చోళచక్రవర్తికి ప్రధానమంత్రిగా నుండెను. ఆయన వ్రాసిన శివభక్తచరితమే తిరుత్తొండపురాణ మనబడుచున్నది.

శైవమతమునకు నలుగురు ఆచార్యపురుషు లుండుట మనకు విచిత్రముగా తోపవచ్చును. ప్రతి ఆచార్యపురుషుని జీవితచరిత్రమును పైన చెప్పబడిన కార్య క్రియా యోగ జ్ఞానము లనెడి నాలుగు పద్ధతులకును తార్కాణము లగుచుండుటయే అందుకు కారణము. తత్త్వాన్వేషకుడైన భక్తుడు ఈ పద్ధతులలో మొదటిదైన కార్యపద్ధతియందు పరమాత్మను సేవ్యభావముతోను, రెండవదైన క్రియాపద్ధతియందు పితృభావముతోను, మూడవదైన యోగపద్ధతియందు మిత్రభావముతోను, కడపటిదైన జ్ఞానపద్ధతియందు కాముకభావముతోను కొలుచుచున్నాడు. ఆస్తికమతము లన్నియు నీపైన చెప్పబడిన నాలుగుపద్ధతులలో నేదే నొక పద్ధతికి చెందిన మార్గమునే యనుసరించుచున్నవి.

తమిళదేశచరిత్రలో నేర్పడిన క్లిష్టపరిస్థితులలో తేవారకర్తలైన ముగ్గురు ఆచార్యపురుషులును అవతరించియున్నారు. వైదికసాంప్రదాయములను త్రోసిరాజని మన దేశమున బౌద్ధజైనాదిమతములు విజృంభించినవి. అవి వేదధర్మములను దూషించుచు వేదధర్మములలో

నొకటియగు అహింసాధర్మమును మాత్రము గైకొని ప్రచార మొనర్చుచు ప్రజల నాకర్షింప సాగినవి. నాస్తికనిరీశ్వరవాదములు ప్రబలినవి. సామాన్యజనానీకము వేదధర్మరహస్యముల నెఱుగలేక బౌద్ధ జైనుల వాగురలలో దగుల్కొనిరి. దేశమునం దంతటను కర్మసిద్ధాంతమునకు అత్యంతప్రాముఖ్య మీయబడియుండెను. సన్న్యసించినవారి యందును బూటకము ప్రబలియుండెను. సనాతన హిందువులుగా నిలిచినవారిలో పుట్టుకచే వచ్చిన వారి వారి వర్ణాశ్రమధర్మములందు మఱింత పట్టుదల హెచ్చియుండెను. ఆర్య ద్రావిడ, సంస్కృత తమిళ వాదములు అప్పుడే సంఘమున ప్రవేశించియుండెను. అట్టి క్లిష్టపరిస్థితులలో నీ ఆచార్యపురుషులు వెలసి, తమ ఆదర్శజీవితములచేత జనసామాన్యముల నుద్ధరించి వారిని వైదికమార్గమునకు త్రిప్పుట కెంతయో కృషిచేసిరి. వీరు దేశ మెల్లయెడలకును సంచారములు సాగించిరి. శివపరమాత్మనుగూర్చి భక్త్యావేశముతో హృదయంగమముగా ననేకకీర్తనలను ఆశువుగా పాడి, వీరు తమనాటి సంఘమును పునీతమొనర్చి తీర్చిదిద్దిరి.

ఈ శైవాచార్యులు మహిమాన్వితులై ఎన్నెన్నియో అద్భుతకార్యము లొనర్చినట్లు మనకు ప్రబలమైన గ్రంథస్థసాక్ష్యము లనేకము లున్నవి.

పైన పేర్కొనిన తిరుముఱలలో కొన్నిటి ప్రాశస్త్యమును గూర్చి కొంత చూతము. ఎనిమిదియవ తిరుముఱయగు తిరువాచకము శైవమతగ్రంథములలో తలమానికమువంటిదని తమిళదేశమున మిగుల ప్రసిద్ధి గన్నది. ప్రసిద్ధతత్త్వశాస్త్రవేత్తయు మనభారతప్రభుత్వాధ్యక్షుడు నగు శ్రీ డా॥ రాధాకృష్ణపండితుడు "అజ్ఞానపాశమునుండి విడివడి జ్ఞానపథమునకును, కామబంధమునుండి విడివడి భక్తిమార్గమునకును జీవుడు సాగించు పురోగమనమునుగూర్చి వర్ణించుచు ఆత్మవికాసమునకెంతయు తోడ్పడు గ్రంథరాజ" మని తిరువాచకము నెంతయో ప్రశంసించియున్నాడు.

మాణిక్యవాచకరు ఒకప్పుడు పాండ్యప్రభువునకు ప్రధానమంత్రిగా నుండెను. అప్పుడాయన 'తిరుక్కోవైయారు' అను గ్రంథమునుగూడ రచించియుండెను. అందు తమిళ కవితాసంప్రదాయము ననుసరించి ఆదర్శ కాముకీ కాముకుల వివిధమనఃప్రవృత్తులను, అవస్థలను చిత్రించుచు, పరమాత్మానుసంధానమునకై తహతహపడుచు జీవాత్మ సాగించు పురోగమనమునుగూర్చి యెంతయో హృదయంగమముగా వివరించియున్నాడు.

తిరుఇశైప్పా, తిరుప్పల్లాండు అను గ్రంథములే తొమ్మిదియవ తిరుముఱ యనబడుచున్నవి. ఇది 10, 11 శతాబ్దులలో జీవించియున్న తొమ్మండుగురు గ్రంథకర్తలు రచించిన మధురాతిమధురములైన గేయముల సంపుటి.

తిరుమూలరను సిద్ధుడు తిరుమంత్రమును రచించెను. అదియే పదియవ తిరుముఱ. అతడే కాలపువాడో ఇంకను సరిగా నిర్ణయింపబడలేదు. అయినను అతడు 6 వ శతాబ్దికి ముందున్నవా డని విమర్శకు లూహించియున్నారు. నవతంత్రములుగా విభజింపబడియున్న మూడు వేలపద్యములు గలిగి యీ గ్రంథము మిక్కిలి ప్రాముఖ్యము నందినది. ఇది యొక ఆగమ గ్రంథము. ఇందు శైవసిద్ధాంతతత్త్వము లనేకము లున్నవి. మతసిద్ధాంతమునకు సంబంధించిన మంత్రములు, శైవధర్మానుష్ఠానమునందలి

ముద్రలు, వానియంతరార్థములు, యోగులయు సిద్ధులయు రహస్యానుభూతులు మున్నగు విషయములు ఇందు వివరింపబడియున్నవి. ఆధ్యాత్మిక, ధార్మికవిషయముల కిది యొక నిధివంటిది. ఈ సిద్ధుని జీవిత చరిత్ర తిరుత్తొండరు పురాణమున విపులముగా నీయబడినది.

పదునొకొండవ తిరుముఱ యనునది యొక కావ్యసంపుటి. ఇందు నలుబది పద్యకావ్యము లున్నవి. అవి పండ్రెండుగురు కవీశ్వరులచే వ్రాయబడినవి. వారు 10 వ శతాబ్దివఱకు జీవించియుండిరి. కారైక్కాల్ అమ్మైయారు అను యోగిని ఆ పండ్రెండుగురు కావ్యకర్తలలో చేరినదే. ఆమె జీవితచరిత్రనుగూర్చిన వివరములు శేక్కిళారు తనగ్రంథములో విపులీకరించియున్నాడు. అర్పుదతిరువందాది యనునది యామెగ్రంథము. అందు ఆధ్యాత్మికానుభూతికి సంబంధించిన యమూల్యవిషయము లెన్నియో గలవు.

పెరియపురాణ మని ప్రసిద్ధిగాంచిన 'తిరుత్తొండరు పురాణము' ఈ పండ్రెండు తిరుముఱలలో కడపటిది. రెండవ కులోత్తుంగచోళుడను చక్రవర్తి వేడికోలుపై శేక్కిళారు ఈ గ్రంథమును 12 వ శతాబ్దిలో వ్రాసియుండెను. ఇందు శివభక్తాగ్రేసరులైన అఱువదిమూవురు నాయనారుల జీవితచరిత్రములనుగూర్చియు, తొమ్మిదివర్గములకు చెందిన భక్తుల చరిత్రములనుగూర్చియు శేక్కిళారు 4,286 పాటలలో పాడియున్నాడు. ప్రధానమంత్రిగా నుండిన ఈ శేక్కిళారు విశేషముగా దేశసంచారముచేసి అప్పటికి ప్రచారములో నున్న పురాణేతిహాసములను, పూర్వగ్రంథములను, శాసనాదులను పరిశీలించుటకు తగిన అవకాశము గలిగియుండెను. క్రీ. శ. 4 వ శతాబ్దినుండి ఆఱు శతాబ్దులవఱకును గల తమిళదేశములోని ధార్మికేతిహాసిక చరిత్రనుగుఱించి యీ యమూల్య గ్రంథము విశదీకరించుచున్నది. ఈ పెరియపురాణము అనేక శివభక్తుల జీవితములను తీర్చి దిద్దజాలిన గ్రంథమని ఆచార్య శ్రీ నీలకంఠశాస్త్రిగారు దీనిప్రాశస్త్యమును అనేకవిధముల కొనియాడియున్నారు.

ఇక పదునాలుగు సిద్ధాంతశాస్త్రములను గూర్చి చూతము. ఇవి యన్నియు శైవసిద్ధాంత మతతత్త్వములనుగూర్చి ఏకగ్రీవముగా చాటుచున్నవి. వీనిలో శివజ్ఞానబోధము, శివజ్ఞానసిద్ధియారు, శివప్రకాశము అను మూడును ముఖ్యములు. మెయ్కండదేవుడు రచించిన శివజ్ఞానబోధము యుక్తియుక్తముగను, అత్యంత సూత్రప్రాయముగను నున్నది. ఇందలి తత్త్వబోధ యంతయు పండ్రెండు సూత్రములుగా విభజింపబడియున్నది. ఈ గ్రంథమున నలుబది పాదములుగల తమిళపద్యము లున్నవి. ప్రపంచమునం దెచ్చటను గానరాని హేతుయుక్తమైన ధార్మిక తత్త్వములతో గూడియుండు అమూల్యగ్రంథములలో నిది యొకటి యని రెవరెండు పయట్ మున్నగు పాశ్చాత్యులు దీనినిగూర్చి ప్రశంసించి యున్నారు.

అరుళ్ నంది శివాచార్యులు రచించిన 'శివజ్ఞానసిద్ధియారు'లో 624 పద్యము లున్నవి. ఈయన మెయ్కండదేవునకు శిష్యుడు, 'శివజ్ఞానబోధ'లోని సూత్రవివరణమునకే యీ కృతి నతడు తనగురునాదేశముచొప్పున వ్రాసెను. తక్కిన దార్శనికులు లేవదీయగల వాదప్రతివాదములను తనగ్రంథమున పేర్కొని వానికి చక్కని సమాధానములతో శైవ సిద్ధాంతతత్త్వములను వివరించియున్నాడు. ఈ ఉభయులును 13-వ శతాబ్దిపూర్వభాగముః

ప్రబలిన బౌద్ధ జైనములనుండియేగాక యితర దార్శనిక వాదములనుండియు శైవసిద్ధాంతమును రక్షించుకొనుటకే యీ గ్రంథములను రచించి యున్నారు.

'శివప్రకాశము' 14 వ శతాబ్ది పూర్వార్ధమునందు జీవించిన ఉమాపతిశివాచార్య కృతము. ఇతడు చిదంబర క్షేత్రముననున్న 3000 అర్చకులలో నొకడు. శివప్రకాశమున 100 పాటలలో శైవసిద్ధాంతతత్త్వము లన్నియు చక్కగా సంగ్రహింపబడియున్నవి. పై రెండు గ్రంథముల కిది యొక పీఠికవంటిది. పదు నాలుగు సిద్ధాంతశాస్త్రములలోని వైన ఆఱు చిన్న కృతులనుగూడ ఈతడు రచించియున్నాడు. వానిలో నొకటి శైవసిద్ధాంతమునకు సంక్షేప రూపము. మిగిలిన యైదింటిలో పర్వదినము లలో ఆలయములందు జరుపబడు ధ్వజారోహణమునకుగల గూఢార్థము, పంచాక్షరీమహామంత్రమహిమము మొదలగు విషయము లెన్నియో గలవు.

'తిరువుంతియారు', 'తిరుక్కళిట్రుప్పడియారు' అనునవి 14 సిద్ధాంత శాస్త్రములలో మిగులప్రాచీనములైనవి. వీనిని తిరువియలూరు ఉయ్యవంద దేవనాయనారును, అతని శిష్యుడైన తిరుక్కడఉరు ఉయ్యవంద దేవనాయనారును రచించిరి.

'శీర్కాళి తత్త్వనాడారు' అను భక్తుడు తన 'ఉణ్మెయ్ నెరివిళక్క' మను గ్రంథములో జీవాత్మ, పరమాత్మలో నైక్యమగుటకు పొందు దశావస్థలను గుఱించి వివరించియున్నాడు.

తక్కినసిద్ధాంతశాస్త్రములలోని తత్త్వాంశములన్నియు తిరుమంత్రము, తిరువాచకము, తేవారము లను ప్రసిద్ధగ్రంథములలో నుపదేశింపబడినవే.

ఆచార్యపురుషులకు తరువాత, సిద్ధులను గూర్చియు బ్రహ్మజ్ఞానులనుగూర్చియు మనము తెలిసికొందము: సిద్ధులు యోగులు మున్నగు వారు తరువాతికాలమునకు చెందినవారు. అణిమాది అష్టసిద్ధులను పొందినవారు సిద్ధు లన బడుదురు. వారు మానవదేహమునకు సంబంధించిన వృద్ధిక్షయములకు గాని, భౌతిక మానసికసూత్రములకుగాని లోబడినవారు కారు. వారు మహిమాన్వితులై స్వేచ్ఛగా ననేకాద్భుతకార్యము లొనరింపగలరు. తిరుమూలరు మొదలగు పదునెనమండుగురు సిద్ధులును తమిళదేశమునకు చిరపరిచితులు. వీరు రచించిన వైద్యశాస్త్రము, జీవితరహస్యములు మున్నగు గ్రంథములు నేటికిని మన కుపలభ్యములుగనే యున్నవి. కాని వాని నెవ్వరును పరిశోధనాదృష్టితో పరిశీలించినవారు లేరు. సిద్ధులనువారు అనాదికాలమునుండియు నున్న వారే. వా రిప్పుడును నున్నారు. కాని, ఆధునికులు వారిని గుర్తింప లేకున్నారు. శివపరమాత్మని జటాజూటము, బాలచంద్రుడు, తలమీది గంగ, నీలకంఠము, విషమలోచనము, చితాభస్మము, ప్రాకుచున్న పాములు మొదలగునవి ఆదర్శసిద్ధుని ఆనవాళ్ళు.

మొహంజదారో అవశేషములందు లభించిన కొన్ని ముద్రలవలన ఐతిహాసికయుగమునకు పూర్వమునుండియు సిద్ధు లుండియున్నట్లు మనకు వ్యక్తమగుచున్నది. దక్షిణదేశమున నీ సిద్ధులు కనిపట్టిన వైద్యపద్ధతి సిద్ధవైద్యమను పేర నింకను వాడుకలో నున్నది. చెన్న రాజధానిలోని దేశీయవైద్యకళాశాలలో ఈశాఖకు చెందిన వైద్యపద్ధతి నిన్న మొన్నటివఱకును బోధింపబడుచుండెడిది.

సిద్ధుల మంత్రశక్తిని అభివృద్ధిచేయుట కిష్ట పడు యోగులును అనాదినుండి యుండెడివారు. వారి యేకైకలక్ష్యము పరమాత్మతో నైక్య మగుటయే. ఎప్పుడో యొకప్పుడు మాత్రము దైవప్రేరణముచే నీ జ్ఞానులయందు అద్భుత శక్తులు కనిపింపగలవు. ఇటీవలి వఱకు సీమంత్ర సిద్ధులు దక్షిణాదిని గల శైవమతములలో నుం డెడివారు. ఈమతములలోమాత్రమేగాక ఇతరత్ర నేటివఱకు ఇట్టి సిద్ధులు కనబడుచునేయున్నారు. పట్టినత్తారు, తాయుమానవరు, కుమారదేవరు, రామలింగస్వామి, రామకృష్ణపరమహంస, రమణమహర్షి మొదలగు వారందఱును ఈ కోవకు చెందినవారే. వీరిలో ననేకులు తరు వాతికాలమువారికొఱకు అనేకగ్రంథములను రచించి యున్నారు.

శైవమునుగూర్చియు, శివభక్తులనుగూ ర్చియు, శైవగ్రంథములనుగూర్చియు నెఱిగిన తరువాత శైవసిద్ధాంతసారము నెఱుగుటయు ముఖ్యము.

1. పరమాత్మ, జీవాత్మ, పాశము (అనగా ఆణవము, కర్మ, మాయ) అను నవి నిత్యతత్త్వములు.
2. భగవంతుడు నామరూపరహితుడు; అవాఙ్మానసగోచరుడు.
3. శివుడు, బ్రహ్మవిష్ణురుద్రులలో నొకడు కాడు; త్రిమూర్తులకును అతీతుడైన పరాత్పరుడు; సర్వమంగళుడు; సర్వ జ్ఞుడు; నిర్వికల్పుడు, నిత్యసత్య స్వరూపుడు.
4. శివుడు అభవుడు.
5. ఈశ్వరుడు, జగత్తుతోడను, జీవాత్మల తోడను అవినాభావసంబంధము కల వాడు.
6. శైవము, ద్వైతముగాని, అద్వైతము గాని, విశిష్టాద్వైతముగాని కాదు; శుద్ధాద్వైతమే.
7. భౌతికప్రపంచము, భౌతికదేహములు, అంతరింద్రియములు మున్నగునవి య న్నియు షట్త్రింశత్తత్త్వములనుండి సృజింపబడినవే.
8. యమనియమములతోగూడిన నైతిక విధానమే ధార్మికజీవన సౌధమునకు పునాది.
9. భగవత్సాక్షాత్కారమే మానవజీవిత మునకు పరమావధి.
10. భగవంతుడు తన ఒక్క అంశవలననే ఈసృష్టినంతయు వహించుచున్నాడు.
11. ఆలయములు, వానియందుండు ప్రతి మలు, వానికి చేయు పూజావిధాన ములు, ఉత్సవాదులు—ఇవి యన్నియు శైవులచే ధరింపబడు విభూతిరుద్రాక్షుల వలెను, పఠింపబడు పంచాక్షరీ మహా మంత్రమువలెను గూఢార్థముతో నిండి యున్నవి.
12. చార్య క్రియా యోగ జ్ఞానము లనబడు నాలుగు పద్ధతులును ధార్మికమతము లన్నియు సమానప్రాధాన్యముగల వియే.
13. బ్రహ్మానందమును మించిన యానందము లేదు ; మిగిలిన యానందము లన్నియు అనిత్యములు క్షణికములును.
14. మోక్షసముపార్జనమునకు జ్ఞానమే సాధ నము.

ఈ పై యంశములందు శైవసిద్ధాంత సారమంతయు నిమిడియున్నది. దానిని ప్రతిపాదించుచు వ్రాయబడినవే శైవమతగ్రంథములు. అవి తమిళమున వ్రాయబడినవి. వానిలోనుండి కొన్ని యుదాహరణములను చూచిన మన కీ మతప్రాశస్త్యము సువిదిత మగును.

1. 'శివజ్ఞానసిద్ధియార్' అను గ్రంథములో "ఎట్టి సంప్రదాయముతోను విభిన్నముగా నుండక అన్నిటియందును సర్వసమత్వమును చూపునదియే యథార్థమైన మతము" అని వాకొనబడినది.

2. శ్రీఅప్పరు తనగ్రంథమున నిట్లు వాకొనెను: 'సంకుచితహృదయులు కొందఱు క్రొత్తమతమును స్థాపించి కోపావేశముతో దేవుని నిందించినను అది ఆయన కంగీకారమే'.

3. 'మహానగర మొక్కటియే, దాని కాఱు మార్గములు గలవు. అట్టివే మన షణ్మతములును' అని తిరుమంత్రములో నున్నది.

4. 'అజ్ఞులు కొందఱు ప్రేమయు, భగవంతుడును వేఱని తలతురు కాని ప్రేమయే భగవంతుడని ఎఱుగరు. ప్రేమప్రాశస్త్యమును తిరుమంత్రము కొనియాడును.

విశ్వమానవసౌభ్రాత్రమునకును సర్వమానవసమైక్యమునకును మతము లన్నియు ప్రేమనే ప్రోత్సహించును గాక!

వార్తలు, విశేషాలు

మహాసమాధి

దుఃఖవార్త: తే 16-6-62 ది శనివారము ఉదయము 9-07 గంటలకు శ్రీరామకృష్ణమఠ మిషనుల అష్టమ కేంద్రాధ్యక్షులు శ్రీమద్విశుద్ధానందస్వామి మహారాజులుంగారు, కల్కత్తా పార్కునర్సింగ్హోములో మహాసమాధి చెందారు.

హుగ్లీజిల్లా గురూప్గ్రామమున 1882 జూలైలో జన్మించారు. 1906 లో మాతృశ్రీ శారదామణిచరణముల ఆశ్రయించి మంత్రోపదేశం పొంది 1907 లో ఈ సంప్రదాయమున

శ్రీ మద్విశుద్ధానందస్వామి మహారాజులుంగారు

ప్రవేశించారు. బాల్యంనుంచి కూడా వీరికి మతగ్రంథపఠనంలో ఆసక్తి మిక్కుటం. కల్కత్తా ఇంపీరియల్ లైబ్రరికి తరచు పొయ్యేవారు. అక్కడ శ్రీరామకృష్ణునిగూర్చి మాక్సుముల్లరు వ్రాసిన గ్రంథం చదివి గురుదేవుని ఉపదేశాలచే ఆకృష్టు లయ్యారు. 1906 సంవత్సరాంత్యంలో సన్న్యసించి గాఢతపస్సు చేదా మనే సంకల్పంతో వారణాసికి పాదచారులై బయలుదేరారు. జయ్రాంబాటిలో మాతృశ్రీ ఆయనను 'వారణాశిలోని శ్రీరామకృష్ణాశ్రమంలో ఉండు' మని ప్రోత్సాహించింది. వారణాశి - మద్రాసు - నాట్టరాంపల్లి - మాయవతి - బెంగుళూరు - భువనేశ్వరం - రాంచి మున్నగా పెక్కు కేంద్రాలలో ఆయన ప్రశాంత ధ్యాన జీవితం గడిపారు. రాంచిలోని మొరాబాడి ఆశ్రమానికి ఆయన చిరకాలం అధ్యక్షుడుగా ఉండినాడు. 1922 లో రామకృష్ణమిషను పాలక పరిషత్తులోకి ఎన్నిక అయ్యారు. 1947 లో ఉపాధ్యక్షులుగా ఎన్నుకోబడ్డారు. 1956 లో మద్రాసుకు వచ్చి కొన్నాళ్లుండి మాతృశ్రీ శతతమజయంతిస్మారకంగా నిర్మితమైన ధర్మ వైద్యభవనానికి ప్రారంభోత్సవం చేశారు. తే 6-3-1962 దినాడు కేంద్రమఠాధ్యక్షులుగా ఎన్నుకోబడ్డారు. వేలకొలదిగా ఆశ్రయించిన మగువలకు మగవారికి పరమనిర్వృతికరమైన ఆధ్యాత్మిక సందేశం అందజేస్తూ దేశంలో ఆయన ఎంతో సంచారం చేశారు. ఆయన సంభాషణలు 'సత్కథా' అనే పేరుతో బెంగాలి భాషలో రెండుభాగాలుగా ప్రకటింపబడి ఉన్నాయి. తమ పారమార్థికజీవితాన్ని ఆయనచే తీర్పించి దిద్దించుకొన్న సహస్రాధిక సంఖ్యాకులగు భక్తులకు స్వామి నిర్యాణం తీరని నష్టం. ఓం శాన్తి శ్శాన్తి శ్శాన్తిః.

శ్రీరామకృష్ణమఠధర్మవైద్యశాల, మైలాపూరు

1961-62 సంవత్సర నివేదిక

ప్రజాసేవాంకితమైన యీ ధర్మవైద్యశాల జీవితంలో ముప్పైఐదు సంవత్సరాలు నిండాయి. మనం సమీక్షిస్తుండే సంవత్సరంలో ఇక్కడ వైద్యసాహాయ్యం పొందిన రోగుల సంఖ్య 1,66,371. వివరాలు—

కంటివైద్యం—

క్రొత్తరోగులు	2,474
ప్రాతవారు	828
మొత్తం	3,302
ఆపరేషన్లు	11
వక్రీకరణాలు	37

శ్రోత్రఘ్రాణకంఠవైద్యం—

ప్రాతరోగులు	8,445
క్రొత్తవారు	4,689
మొత్తం	13,134
టాన్సిలెక్టొమీలు	61

దంతవైద్యం—

పెఱికించుకొన్నవారు	3,419
కారీ	3,104
పయోరియా	2,224
మొత్తం	8,747

ఎక్స్రే—

పటాలు తీయించుకొన్నవారు	426
పటాలు పరిశీలింపించుకొన్నవారు	121

లాబరేటరీలో 914 దినుసులు పరీక్షింపబడ్డాయి. పేదలయిన మహిళలకు శిశువులకు మొత్తం 1,96 229 మందికి పాలు పంచిపెట్టబడింది. కృశరుగ్ణశిశువులకు 6,987 మందికి మందుకలిపినపాలు పంచిపెట్టబడింది. 17,996 ఇంజెక్షన్లు చేయబడ్డాయి. 671 మందికి చిన్న శస్త్రచికిత్స చేయబడింది. 16,365 మందికి కట్లుకట్టబడ్డాయి. ఈ సంవత్సరం వచ్చుబడి మొత్తం రూ. 24,716.21; ఖర్చులు రూ. 28.355 08. కాబట్టి వచ్చుబడికంటె వ్యయం రూ. 3,638.87 ఎక్కువ. నిర్వాహకవర్గం వారు సానుభూతితో సహకరించిన ఉదార మహాజనులకు కృతజ్ఞత తెలుపుకుంటూ 'సానుభూతి సహకారాలను ఇతోధికంగా చేయవలసిం' దని ప్రార్థిస్తున్నారు.

గ్రంథపరిచయం

[సమీక్షకి గ్రంథాలు పంపేవారు రెండేసి ప్రతులు పంపవలె అని మనవి]

హరినామ మహిమ

పాకెట్టు సైజు చిన్నపుస్తకం, తెనాలి సాధన గ్రంథమండలివారు ప్రచురించింది. పోతనామాత్యుని భాగవతంలోనుండి నామమహిమోద్ఘాటకములైన గద్యపద్యాలను ఏటి శ్రీ అవధూతేంద్రసరస్వతీస్వాములవారు ఈమాలికగా గ్రుచ్చినారు. ముచ్చటగొలుపు సంపుటం. వెల : 25 నయాపైసలు ; ప్రాప్తిస్థానం : జి. హైమవతి, సంకీర్తనభవన్, రైలుపేట, బాపట్ల.

శ్రీసత్యదేవసంప్రార్థనము

'శ్రీరత్నాద్రినివాస భక్తవరదా శ్రీసత్యనారాయణా' అనే మకుటంతో విద్వాన్ శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు, ఎమ్. ఏ. గారిచే వ్రాయించి కాకినాడ రామారావుపేట బి. వి. అండ్ సన్సువారు ప్రచురించిన మకరందపేశలములైన పద్యాల నూటెనిమిదింటి కూర్పు ఇది:—వెల : పావులా.

—ప్రభాకర్

విజ్ఞప్తి:—'జైన' 'బౌద్ధ' 'క్రైస్తవ' 'మహమ్మదీయ' సారస్వతములను గూర్చిన వ్యాసములు, ఈ తొలిసంచికలోనే ప్రకటితములు కావలసినవి, స్థలాభావముచే పై నెల సంచికలో తప్పక వెలువడును. —[సం.]

బిచ్చగాండ్రను, అవీ, ఇవీ అమ్మేవాండ్లను రైలుబండ్ల లోనికి ప్రవేశింపనీయకుండడానికి సహాయపడండి. శోధించి పట్టుకోడం, న్యాయస్థానాలలో చర్య తీసుకోడం మొదలైన మార్గాలలో ఈ విషయంలో రైల్వేవారు సాధ్యమైనంతవరకు తామే చేస్తున్నారు. కాని ప్రయాణీకుల మనఃపూర్వక సహకారం లేనిదే పూర్తివిజయం సాధ్యం కాదు. రైలు బండ్లలో బిచ్చగాండ్రకు బిచ్చంపెట్టడం, అమ్మడానికి వచ్చిన వారిదగ్గర వస్తువులు కొనడం — వారిని తప్పక ప్రోత్స హిస్తాయి. బండ్లలో త్రొక్కిసలాట కలగటమే గాక, అమ్మబడే వస్తువులు మంచివిగాను ఉండవు. బిచ్చగాండ్రను, ఈ అమ్మ కాలవాండ్రను రానీయకుండ చేసుకుంటే ప్రయాణాలు మరింత సౌఖ్యంగాను, భద్రంగాను సాగుతాయి. బిచ్చంపెట్టి బిచ్చ గాండ్లను, వస్తువులు కొని అమ్మకాలవాండ్రను ప్రోత్సహించ కుండ ఉందురుగాక!

[దక్షిణ రైల్వే ప్రకటన]

సంపాదకులు : శ్రీ శుద్ధసత్త్వానందస్వామి, శ్రీ నేలటూరి భక్తవత్సలము,
శ్రీ కే. ఎస్. ఎస్. రాజన్ గారిచే ది జ్యూపిటర్ ప్రెస్స్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ (మద్రాసు - 18) న ముద్రింపబ
శ్రీ శుద్ధసత్త్వానందస్వామిచే శ్రీ రామకృష్ణమఠము (మైలాపూరు) నుండి ప్రచురింపబడినది.